

**MÜZİĞİN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİNOKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN
DEMOGRAFİK FARKLILIKLARINA GÖRE
İNCELENMESİ**

Nimet UÇAR

Yüksek Lisans Tezi

Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Gökalp PARASIZ

2011

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

MÜZİĞİN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN DEMOGRAFİK
FARKLILIKLARINA GÖRE İNCELENMESİ

(The study of music on child development according to the demographic differences of
pre-school teachers)

Yüksek Lisans Tezi

Nimet UÇAR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gökâlç PARASIZ

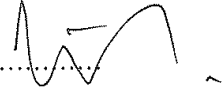
ERZURUM
Temmuz, 2011

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Gökalg PARASIZ danışmanlığında, Nimet UÇAR tarafından hazırlanan “Müziğin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisinin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Farklılıklarına Göre İncelenmesi” başlıklı çalışma ..... / ..... / ..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

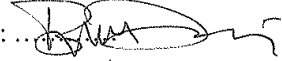
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Gökalg PARASIZ

İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Barış DEMİRCİ

İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. İ. Halil YURTCAN

İmza: .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. / .....

Prof. Dr. H.Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin

Okul öncesi öğretmenlerinin demografik Farklılıklarına göre incelenmesi” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

10/ 07/ 2011

Nimet UÇAR

ÖZET

YÜKEK LİSANS TEZİ MÜZİĞİN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN DEMOGRAFİK FARKLILIKLARINA GÖRE İNCELENMESİ

Nimet UÇAR

2011, 95 Sayfa

Bu araştırmada öğretmen görüşlerine dayalı olarak “müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre incelenmesi” değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmayla okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan müzik etkinliklerinin çocuk gelişimi üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerini okul öncesi öğretmenlerin demografik farklılıklarına göre belirlenmesi hedeflemiştir. Araştırmada yer alan nitel veriler kaynak tarama yoluyla, nicel veriler ise okul öncesi eğitimi veren kurumlardaki öğretmenlere, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uygulanan anket formlarıyla elde edilmiştir. Betimsel modele uygun olarak düzenlenen araştırmanın evrenini, Kocaeli ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri, Örneklemini ise Kocaeli ilinin Derince ilçesindeki, 18 okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan, 93 okul öncesi eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin sonucunda, okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan 5-6 yaş arası çocuklara öğretmenlik yapan okul öncesi öğretmenlerinin, kişisel bilgileri göz önüne alındığında, genel olarak müziğin çocukların gelişimi üzerindeki etkili olduğunun görüşünü savunmuşlardır. Ayrıca müziğin çocuk gelişimine; Sosyal, Bilişsel, Duygusal ve Psiko-motor yönden katkı sağladığı öğretmenlerin ortak görüşleri olarak tespit edilmiştir. Çocuğun gelişimine yaptığı olumlu katkılardan dolayı müzik etkinliklerine daha fazla yer verilmesi ve nitelik açısından geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, çocuk ve müzik eğitimi, çocuk gelişimi.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE STUDY OF MUSIC ON CHILD DEVELOPMENT ACCORDING TO THE DEMOGRAPHIC DIFFERENCES OF PRE-SCHOOL TEACHERS

Nimet UÇAR

2011, 95 Pages

In this research 'The study of music on child development according to the 'demographic differences of pre-school teachers' was evaluated based on teachers' view. With this research; it was aimed to determine the negative/positive effects of music activities applied in pre-school education institutions on child development according to pre-school teachers' demographic characteristics. In this research; while the qualitative data was obtained from via literature review, quantitative data was obtained through scale developed and applied by the researcher himself to the teachers working in institutions providing pre-school education. The pre-school teachers in Kocaeli constituted the scope of the research designed in accordance with descriptive model; 93 pre-school teachers working in 18 pre-school institutions in Derince district, Kocaeli constituted the sample. As the result of obtained data, the pre-school teachers teaching children aged 5-6 in pre-school institutions, when their personal data was regarded, generally advocated the point that music is positively effective on child's development. In addition; the fact that music contributes child's development on the aspects of social, cognitive, emotional and psycho-motor was determined as the common view of the teachers. Because of the positive contributions on child's development, it became more of the important issue that music activities should take place more frequently and they should be developed in terms of quality.

Key words: Pre-School education, music education, child development.

ÖNSÖZ

Eğitimin insan ihtiyaçlarının temelini oluşturduğu, bilinen bir gerçektir. Bu gerçek insan için çok önem arz etmekte ve bu gerçeğin temelini büyük oranda oluşturulması okul öncesi döneme denk gelmektedir. Bu dönemdeki eğitimin bilinçli ve sistematik bir şekilde verilmesi okul öncesi eğitim kurumlarıyla mümkün olabilmektedir. Bu eğitim süreci içerisinde bir bütün olarak görülen, müzik ve müzik eğitimine de önem verilmesi gerekmektedir. Çocukların okul öncesi dönemde müzikle tanışmaları; ritim duygularının gelişmesine, kendi duygularını ifade edebilmelerine, kendilerini anlatma ve karşı tarafı anlama becerilerinin gelişmesine, kavram öğreniminin kolaylaşmasına, dil gelişmelerine ve bedensel gelişmelerine katkı sağlayabilmektedir.

Bu araştırmada; müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre incelenmesi ele alınmıştır. Ülkemizde okul öncesi eğitime ve çocuk gelişimine yönelik yapılan çeşitli araştırmalar incelendiğinde, araştırmamızın bu alana katkı sağlayacağı ve daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Yapılan bu araştırmada, hazırlık aşamasından tamamlanma aşamasına kadar geçen süre zarfında manevi desteğini, değerli zamanını ve derin akademik bilgilerini benimle paylaşan danışmanım, Sayın; Yrd. Doç. Dr. Gökalg PARASIZ'a, tez çalışmamın yapıldığı süre içerisinde bilgi ve birikimleriyle her zaman yanımda olan çok değerli hocalarım Sayın; Yrd. Doç. Dr. Barış DEMİRCİ ve Yrd. Doç. Dr. İbrahim Halil YURTCAN hocalarıma, her ihtiyaç duyduğumda benden yardımlarını esirgemeyen ve bana araştırmam hakkında her türlü desteği sağlayan, Sayın; Doç. Dr. Nurgül SAZAK'a, çalışmalarımın her aşamasında manevi desteği ve bilgisine benim yanımda olan İngilizce Öğretmeni arkadaşım, Mehmet ŞAHİN'e, canım aileme ve sevgili eşim Sevilay UÇAR'a sonsuz şükran ve saygılarımı sunarım.

Erzurum 2011

Nimet UÇAR

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	2
1.1.1. Alt problemler.....	2
1.2. Amaç	3
1.3. Önem	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	1
2.1. Çalışılan Konu İle İlgili Kurumsal Çerçeve	1
2.1.1.Okul öncesi eğitim.....	1
2.1.2.Okul öncesi eğitimin amaçları	6
2.1.3.Okul öncesi eğitimin temel ilkeleri.....	7
2.1.4. Okul öncesi dönemde çocuk gelişimi	8
2.1.5.Okul öncesi çocukların genel özellikleri	10
2.1.6. Çocukların gelişimsel özelliği	14
2.1.6.1. Sosyal gelişim	14
2.1.6.2. Bilişsel gelişim	19
2.1.6.3. Duygusal gelişim.....	21
2.1.6.4. Psiko-motor gelişimi	24
2.2. Müzik Eğitimi.....	28
2.2. Çocuk ve Müzik	29
2.3. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi	30
2.5. Müziğin Çocuğun Yaşamındaki Yeri ve Önemi	33
2.6. Okul Öncesi Dönemi Çocuklarının Müziksel Gelişim Özellikleri	39
2.7. Müziğin, Okul Öncesi Eğitimde Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri.....	46

2.7.1. Müziğin, çocuğun sosyal gelişimi üzerindeki etkisi.....	47
2.7.2. Müziğin, çocuğun bilişsel gelişimi üzerindeki etkisi	49
2.7.3. Müziğin, çocuğun duygusal gelişimi üzerindeki etkisi	51
2.7.4. Müziğin, çocuğun dil gelişimi üzerindeki etkisi.....	53
2.7.5. Müziğin, çocuğun bedensel ve psiko- motor gelişimi üzerindeki etkisi	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	57
3.1. Araştırmanın Modeli	57
3.2. Evren Ve Örneklem (Araştırma Grubu).....	58
3.2.1. Evren.....	58
3.2.2. Örneklem	58
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	58
3.4. Verilerin Analizi.....	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	61
4.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Demografik Farklılıklarına yönelik Bulgular ve Yorumlar	61
4.2. Örneklem Grubu Kişisel Özellikleri İle Öğretmen Görüşleri Ölçeği Bölümleri Arası Farklılıklara İlişkin Bulgular.....	65
4.3. Müzik Eğitiminin Çocukların Sosyal Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	65
4.4. Müzik Eğitiminin Çocukların Bilişsel Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	69
4.5. Müzik Eğitiminin Çocukların Duygusal Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	72
4.6. Müzik Eğitiminin Çocukların Psikomotor Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	76

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
5.1. Sonuçlar.....	80
5.1.1. Müziğin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisinin Okul Öncesi Öğretmenlerinin demografik farklılıklarına İlişkin Sonuçları	80
5.2. Öneriler.....	83
KAYNAKÇA	85
EKLER.....	91
ÖZGEÇMİŞ	96

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Kolmogorov-Smirnov Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 4.1. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı.....	61
Tablo 4.2. Örneklem Grubunun Mesleki Eğitim Geçmişine Göre Dağılımı	62
Tablo 4.3. Örneklem Grubunun Öğretmenlik Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Dağılımı.....	63
Tablo 4.4. Örneklem Grubunun Hangi Yaş Grubunda Öğretmenlik Yaptığına Göre Dağılımı.....	64
Tablo 4.6. Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.7. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.8. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.9. Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları	68
Tablo 4.10. Öğretmenlerin Bilişsel Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri.....	69
Tablo 4.11. Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	69
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	70
Tablo 4.13. Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.14. Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann.....	72
Whitney-U Testi Sonuçları	72
Tablo 4.15. Öğretmenlerin Duygusal Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri	73
Tablo 4.16. Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	73
Tablo 4.17. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	74
Tablo 4.18. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	75
Tablo 4.19. Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları	75
Tablo 4.20. Öğretmenlerin Bilişsel Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri.....	76
Tablo 4.21. Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	77
Tablo 4. 22. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	77
Tablo 4.23. Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	78
Tablo 4.24. Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları	79

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı	62
Şekil 4.2. Örneklem Grubunun Mesleki Eğitim Geçmişine Göre Dağılımı	63
Şekil 4.3. Örneklem Grubunun Öğretmenlik Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Dağılımı	64
Şekil 4.4. Örneklem Grubunun Hangi Yaş Grubunda Öğretmenli Yaptığına Göre Dağılımı	65

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Pacet For Social Science
M. S. Ü.	: Mimar Sinan Üniversitesi
A.B.D.	: Ana Bilim Dalı

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Eğitimin ilk basamağı okul öncesi dönem olarak kabul görmektedir. Okul öncesi eğitim, çocuğun tüm davranışlarının doğru şekillendirildiği yer olarak son derece önemlidir. Çocuk bu dönemi olumlu bir şekilde atlattığında hayatının ileriki dönemlerinde çok iyi davranışlar sergilemesi hiç şaşırılmayacak bir durum olarak karşımıza çıkacaktır. Bunun aksi olarak; çocuk bu dönemi olumlu bir şekilde atlatamadığı takdirde çocuğun ileriki hayatında yıkıntıların, çaresizliklerin ve olumsuzlukların yaşanacağı bir hayat kaçınılmaz olacaktır. Bu durumun eğitim süreci içerisinde doğru bir şekilde değerlendirilmesinin ortaya çıkaracağı olumlu görüşlerin bir hayli fazla olması ve gerekliliğinin bilinmesine karşın bu anlamda uygulamaya yönelik girişimler bir o kadar yetersiz kalmaktadır. Bu sürecin çocuk için önemli bir süreç olarak görülmesine rağmen, yetersizliklerin görülmesi, okul öncesi eğitim kurumlarının çocuğun gelişimi için faydalı olduğunu savunmayı tartışır bir hale gelmesine sebebiyet vermektedir.

İnsanoğlunun daha doğmadan, dolaylı olarak müzikten etkilendiği bilinmektedir. Bebeklik döneminde, ninni v.b. müzikler ile erken çocukluk döneminde ise, saymacalar, müzikli oyunlar v.b. ile gelişimi desteklenmektedir. Doğduğu ve gelişimini devam ettirdiği çevrede, müzik ile etkileşim kuran çocuk, belirli bir yetkinlik düzeyine erişebilmek için (ilkel dürtülerden arınma, sağlıklı bir doyum sağlama, devinimlerini dengeleme, kendini tanıma, güven artışı, yaratıcı düşünme, sesini ve ses üreten organlarını tanıma, ana dilini doğru kullanma gibi) bir takım davranışlar kazanmaktadır (Uçan, 1997, s.8).

Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemine bakıldığında, çocuğun hayatındaki ilk sistemli eğitim aldığı yer olarak görülen okul öncesi eğitimi kurumlarına büyük önem verildiği görülebilmektedir. Çünkü çocuğun bu yıllarda alacağı eğitimin onun hayatında çok önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Bu dönemde çocuk 10-11 yaşlarına kadar daha çok duygusal ve sosyal yönden gelişimi amaçlanmaktadır. Çünkü çocuk eğer bu

dönemde duygusal ve sosyal yönden gelişimi sağlıklı bir şekilde sağlanırsa, çocuğun ileriki yıllarda hem kendisine hemde çevresine karşı sorumluluğunu ve görevlerini bilen yerine getiren bir birey olacağı düşünülmektedir. Bu dönemdeki çocukların sağlıklı gelişimi için sosyal etkinliklere büyük bir önem verilmektedir. Bu sosyal etkinlikler içinde müziğin özel bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

Çocuğun ilk yıllarının kendi kişiliğinin büyük oranda oluştuğu dönem olarak görülmesi, ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarına verilen önemi daha da arttırmıştır. Bu anlamda da okul öncesi eğitimi öğretmenlerine düşen görevin son derece önemsendiğide son yıllarda daha çok görülebilmektedir.

1.1. Problem

Okul öncesi dönemde yapılacak etkinliklerin çocuğun hayata hızlı ve doğru bir şekilde adapasyonunu sağlayacağı gibi kendi davranışları üzerinde olumlu etkiler oluşturacağıda şüphesiz bilinen bir gerçektir. Bu dönemde yapılan etkinlikler çocuğun sosyal, bilişsel, duygusal, dilsel ve psiko-motor gelişimlerine yönelik etkinlikler yapılmaktadır. Bu etkinliklerin çocukların ilgisini çekmesi ve başarıya ulaşması için müzik önemli bir araçtır. Okul öncesi eğitimde müziğin doğru yerde doğru zamanda kullanılması çocuğun gelişimine olumlu yönde hız katabilecektir. Dolayısıyla okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin müziğin çocuk gelişimine katkıları hakkındaki bilgilerinin yetersizliği çocuğun gelişimine olumsuz bir katkı sağlayacaktır.

“Müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisi okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre nasıldır?” cümlesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.1.1. Alt problemler

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, demografik farklılıklarınayönelik bulgular nelerdir?
2. Müziğin çocuğun sosyal gelişimi üzerindeki etkisi, okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre nasıldır?

3. Müziğin çocuğun bilişsel gelişimi üzerindeki etkisi, okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre nasıldır?
4. Müziğin çocuğun duygusal gelişimi üzerindeki etkisi, okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre nasıldır?
5. Müziğin çocuğun psiko-motor gelişimi üzerindeki etkisi, okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre nasıldır?

1.2. Amaç

Bu araştırma; okul öncesi kurumlarda uygulanan müzik etkinlik ve faaliyetlerinin çocuğun gelişim evreleri üzerinde ne tür bir etkiye sahip olduğunun, okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre ne ölçüde değişkenlik gösterdiğini belirlemeyi amaçlamıştır.

1.3. Önem

Müzik eğitimi çocuğun sosyalleşmesi açısından, duygusal gelişiminin tamamlanması açısından, zihinsel, dil ve psiko-motor gelişimine katkı sağlaması açısından çok önemlidir. Bu sebepten dolayı çocuğun planlı ve sistemli, eğitim aldığı ilk yer olan okul öncesi eğitim kurumlarının önemi çok büyüktür. Burada görev alan okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin demografik farklılıklarına göre değişiklik gösterip göstermediği ve öğretmenlerin bu doğrultuda gösterdikleri davranışların incelenip eksikliklerinin belirlenmesi bu araştırmanın önemini göstermektedir. Bu çalışma okul öncesi eğitimi öğretmenlerine ışık tutacak nitelikte bir önem taşımakta, ayrıca bu alanda araştırma yapmak isteyenlere rehber olacak niteliktedir.

1.4. Varsayımlar

Bu çalışmada ulaşılan sözlü ve yazılı verilerin gerçeği yansıttığı, seçilen araştırma yönteminin, problem çözümü için uygun olduğu, veri toplamada kullanılan araçların, araştırma için gerekli verileri sağlar nitelikte olduğu, çalışma örnekleminin,

evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu, öğretmenlerin anketlere verdikleri cevapların gerçeği yansıtır biçimde olduğu, yararlanılan kaynakların doğru ve güvenilir olduğu var sayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma,

1. 2010-2011 akademik yılı,

2. Kocaeli ili Derince ilçesi,

3. 5, 6 yaş gurubu okul öncesi eğitimi öğretmenleri,

4. Araştırmaya katılan 93 okul öncesi eğitimi öğretmeni görüşü,

5. Aşağıda listesi verilen Kocaeli ili Derince ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 18 okul öncesi eğitimi kurumu ile sınırlıdır.

- Alparslan ilköğretim okulu Ana sınıfı
- Dumlupınar İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Fatih İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Hikmet Uluğbay İ.Ö.O. Ana sınıfı
- İbni Sina İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Kocaeli Öğretmenler İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Mevlana İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Necatibey İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Nene Hatun İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Sabancı Ortakları Çalışanları İ.Ö.O. Ana sınıfı

- Sırrı Paşa İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Turgut Reis İ.Ö.O. Ana sınıfı,
- Bülent Türker Anaokulu
- Utku Anaokulu
- Atatürk Anaokulu
- Bekir Sıtkı Özer İ.Ö.O. ana sınıfı
- Cumhuriyet İ.Ö.O. Ana sınıfı
- Çenesuyu İ.Ö.O. Ana sınıfı

1.6. Tanımlar

Okul öncesi Eğitim Kurumu: “Mecburî ilköğretim çağına girmemiş çocukların eğitimini kapsayan ve isteğe bağlı olan okul öncesi eğitim kurumları, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; ilgili Yönetmelikler doğrultusunda il millî eğitim müdürlüğünün teklifi ile Valilikçe açılır ve aynı usulle kapatılır” (meb.gov.tr)

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çalışılan Konu İle İlgili Kurumsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi eğitimi ile ilgili kavramlara ilkelere ve okul öncesi dönemde çocuk gelişiminin özelliklerine yer verilmiştir.

2.1.1.Okul öncesi eğitim

Okul öncesi eğitim; hiç bir bireyin sosyo ekonomik düzeyine bakılmaksızın okul öncesi çağındaki çocukların bedensel, zihinsel, kültürel ve sosyal yönden tam olarak gelişim dönemlerini tamamlama bilmeleri için zorunlu olarak almaları gereken eğitimidir. Okul öncesi eğitim; çocuğun gelişiminin desteklenerek, çeşitli ihtiyaçlarının sağlanması ve çocuğun çeşitli eğitim olanaklarından yararlanabilmesi, ailelerin çocuk eğitimi konusunda bilinçlendirilerek desteklenmesi şeklinde tanımlanmıştır (Oktay, 2004, s.187).

Okul öncesi eğitimi, "0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan, onların bedensel duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim kurumları hizmet verdikleri yaş gruplarına göre farklı adlandırılmaktadırlar. 0-36 aylık çocuklara bakım ve eğitim verenlere kreş, 36-72 aylık çocuklara eğitim verenlere anaokulu ve 60-72 aylık çocuklara eğitim verenlere anasınıfı denilmektedir" (Şahin, 2005).

Okul öncesi eğitim, ilköğretim çağına gelmemiş çocukların durumları için eğitim imkânı oluşturan, bu dönemdeki çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimlerine katkı sağlamak ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak onları bir sonraki dönem olan ilköğretime hazır hale getirmek, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak, sistemli elverişli bir yetiştirme ortamı hazırlamak,

çocukların kendi dillerini doğru anlaşılır bir şekilde konuşmalarını sağlamak, kabilyetlerinin ve yeteneklerinin gelişimine katkı sağlamak için ilerleyen bir eğitim sürecidir (Meydan, 1984, s.9).

Bu tanım, Milli Eğitim temel Kanunu'muzun okul öncesi eğitimle ilgili maddelerinde de, kapsam ve amaç yönünden benzer şekilde yer almıştır. Aynı kanunun ve bununla ilgili diğer mevzuatın muhtelif hükümlerine göre; okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi, gerekli görülen yerlerde ilkokula bağlı anasınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarakta açılabilir. Okul öncesi eğitimi; Türk milli eğitim sisteminin ilk basamağını teşkil etmektedir. Bu durum sosyo-ekonomik seviyelerde farklılık gösteren aileler arasındaki eğitim düzeyinin ve farkının azaltılması aynı ve eşit derecede eğitim imkânlarının sunulması için ve çocuklarımıza daha geniş bir yetiştirme imkânı sağlanması için ve sayıları her yıl geçtikçe artan çalışan anne babaların çocuklarına zaman ayıramama, ilgilenememe durumlarının yanında bakım ve eğitimlerinin sağlanabilmesi amacıyla okul öncesi eğitimin yurt içinde yaygınlaştırılması, planlı bir şekilde ilerlemesi ve bu durumun gerekli bir süreç olduğunu halkımıza anlatma işi Devlet tarafından sistemli ve planlı bir şekilde ilerlemektedir.

"Doğumu izleyen ilk 6 yılın insan hayatındaki en önemli dönemlerden biri olduğu ve bu dönemdeki bakım ve eğitimin insanın, gelecekte nasıl bir insan olacağını önemli oranda belirlediği fikri, günümüzde uzmanların büyük bir çoğunlukta kabul ettikleri bir görüş haline gelmiştir. Bu nedenle çocuğun bu ilk yıllarda beslenmesi ve bakımı kadar, sevgi görmesi ne kadar önemli ise, uygun çevre koşulları içinde yaşaması ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilecek şekilde eğitilmesi de o derece önemlidir" (Oktay, Zembat ve Unutkan, 2001).

Okul Öncesi Eğitim; Çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel farklılıklarına uygun olarak sürdürülen, sağlıklı, tutarlı zengin bir eğitim imkânı sunan, çocukların her yönden gelişimlerini destekleyen ilköğretime hazır hale getiren bir eğitim süreci olarakta tanımlanmaktadır (Artut ve Tarım, 2004, s.1).

Okul Öncesi Dönemi Eğitimi; "Sadece küçük çocukların bilişsel gelişim alanındaki yeterliliklerini değil; diğerleriye birlikte huzurlu yaşamayı öğrenme,

duygularını güvenli ve yeterli bir şekilde ifade edebilme, yaşamdan zevk alma ve yeni deneyimlerden hoşnut olma gibi kişinin kendisini ilgilendiren tüm alanlarında içermelidir. Diğer bir deyişle; okul öncesi dönem eğitiminin amacı; çocuğun yaşam ile ilgili tüm bilgi ve becerilerinde kişisel yeteneğinin yeterince desteklenmesi olmalıdır” (Darıca, 2003).

Çocuğun en önemli gelişim devrelerinden olan bilişsel ve duygusal gelişiminin yanısıra, bu dönemde çocuğun diğer önemli yönleri olan, sosyal gelişimi ve kişiliğide gelişmekte olduğu için bu durum okul öncesi eğitimin yirmi birinci yüzyılda önem kazanmasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. Çocuğun yaşamındaki eğitimin ilk üç yılının anne tarafından verilmesi en doğru yöntem olarak görülmesine karşın, bu durum bazı ekonomik nedenlerden dolayı annenin çalışması gerektiğinden çocuğun bakıcıya bırakılması çocuğun hayatında olumsuzluklar doğurabilir. Çocuk kendine bakan kişiyi tamamen model alacağından dolayı, onun konuşmasını, hareketlerini örf adetlerini kendisinde yaşar. Eğer bu modelin konuşması, hareketleri ve diğer yaşam şekilleri yanlışsa çocuk bu yanlışların farkına varmadan kendi kişiliği ile bütünleştirecek. Bu durum çocuğun kişiliğine kalıcı olarak yerleşip çocuğun hayatında olumsuz etkilere neden olacaktır.

Toplumun geleceğinin teeminatı, enerjisi olan çocuklarımızın okul öncesi eğitimdeki yılları kendileri ve geleceğimiz için büyük önem taşımaktadır. Çünkü eğitimcilerin yaptıkları araştırmalarda; insanların en yoğun ve en hızlı öğrenme çağlarının 0-8 yaş dönemi olarak öngörülmektedir. Eğitimcilerin yaptıkları araştırmalarda; insanın en yoğun ve en hızlı öğrenme çağının 0-8 yaş arası olduğu ortaya konmuştur. Bu araştırmalar sonucu, çocuktaki zeka gelişiminin %50'si 0-4 yaş arasında, %30'u 4-8 yaş arasında, %20'si ise 8-18 yaş arasında gerçekleşmektedir. Yani, "duyarlı dönem" ya da "kritik dönem" olarak da adlandırılan 0-6 yaş arasında verilen eğitim, çocuğun doğuştan varılan yeteneklerinin ve kişilik yapısının gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bu yaşlarda kazanılan 8 alışkanlıklar ve beceriler, sosyal iletişim, inanç ve değer yargıları, çocuğun sonraki kişilik yapısını biçimlendirmekte, topluma faydalı ve üretken bir katılımcı olmasını sağlamaktadır (Yavuzer, 2001).

Kişiliğin oluşumu açısından ilk 72 ay (Okul öncesi dönem) çocukların hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Bu dönem, çocuğun gelişiminin hızlı bir şekilde

oluştugu yıllar olduğuna göre; temeli atılacak olan, beden gelişimi, psiko-sosyal gelişim ve kişilik yapısının, doğru eğitim ve yönlendirmeler ile desteklenmesi gerekmektedir. Çocuk gelişiminin kendine özgü dinamikleri olduğu ve her bir gelişim basamağının bir önceki basamaktan etkilendiği göz ardı edilmemelidir (Yavuzer, 2005, s.9).

Okul öncesi eğitim “En geniş anlamında çocuğun doğumundan ilköğretime başlayıncaya kadar geçen sürede tüm eğitimsel etkinlikler okul öncesi eğitim diye adlandırılabilir. Daha dar anlamında ise okul öncesi eğitim terimi, 3-5 yaşları arasındaki çocukların düzenli ve programlı eğitildikleri kurumlardaki eğitim için kullanılmaktadır. Çağdaş toplumlarda giderek küçülen aile yapıları, her geçen gün daha fazla sayıda kadının iş yaşamına katılması, büyük şehir yaşamındaki apartman tipi konutların çocuğa kedi yaşatları ile birlikte olma fırsatlarını sınırlaması vb.nedenler, çocuğun eğitiminde aileye yardımcı olarak kurulan okulöncesi eğitim kurumlarının önemini her geçen gün biraz daha arttırmaktadır. Okul öncesi kurumlar çocuğun en önemli eğitim evresi olan ilk beş yıldaki eğitim konusundaki ailenin sorumluluğunu tümüyle üstlenemezlerse de hiç değilse günün belirli saatlerinde çocuğun güvenle bakılabileceği kurumlar olarak, çocuğu tanıma ve yönlendirme işinde aileye büyük yardımlarda bulunabilirler” (Oktay, 1985, s.107).

Okul öncesi eğitimin çocuklar, aileler ve toplum açısından birçok faydası vardır. 0-6 yaş arasını kapsayan erken çocukluk dönemi çocuğun en hızlı geliştiği dönemdir. Beyin yapısı ve fonksiyonlarının gelişiminin üçte ikilik bölümü 0-4 yaş arasında tamamlanmaktadır. Erken çocukluk dönemindeki deneyimler beynin çalışma biçimi için belirleyicidir. Yapılan çalışmalar okul öncesi eğitim alan çocuklarda okula devam oranlarının ve okul başarısının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Okul öncesi eğitim sosyal ve duygusal gelişimi destekleyerek, yetişkinlik döneminde de kişilerin daha üretici ve verimli olmalarını ve sahip oldukları potansiyeli tam olarak kullanmalarını sağlar. Çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önüne alan, sağlıklı bir biçimde fiziksel, duygusal, dil, sosyal ve zihinsel yönden gelişimlerini sağlayan, olumlu kişilik temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, çocukların kendilerine güven duymalarının sağlandığı, ebeveyn ve eğitimcilerin etkin olduğu kaliteli bir okul öncesi eğitim programına katılan çocukların diğer çocuklara kıyasla gelecekte okul başarıları daha yüksek, sosyal ve duygusal, sözel, zihinsel ve

fiziksel gelişim açısından daha yetkin olduklarını araştırmalar göstermiştir (www.cocukgelisim.com/05.11.2010).

Okulöncesi eğitim; ‘insan gelişiminin en hızlı ve en duyarlı dönemini oluşturur. Yaşamın ilk yıllarında alınan eğitimin ve geçirilen deneyimlerin, ileri yaşlardaki öğrenme yeteneği ve gelecekteki başarı üzerinde de önemli etkileri vardır. Okulöncesi dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş dönemi, çocuğun öğrenmesinin en yoğun olduğu, temel alışkanlıklarının, zihinsel yeteneklerinin en hızlı geliştiği ve biçimlendiği dönemdir.

İnsan yaşamında böylesine önemli bir yeri olan bu yılların en iyi biçimde değerlendirilmesi, nitelikli bir okulöncesi eğitimle gerçekleşebilir. Bu nedenle, okulöncesi eğitimin niteliğini artırmak, en etkili biçimde düzenlemek ve tüm yaş grubuna hizmet edecek biçimde yaygınlaştırmak çok önemlidir.

“Okulöncesi eğitim zorunlu temel öğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimi olarak 0–6 yaş çocuklarını kapsar. Çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir. Bu dönemdeki gelişmeler, çocuğun ilerdeki yaşamında büyük önem taşımaktadır. Bloom'un yaptığı araştırmalara göre, 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin % 50'si 4 yaşına, %30'u 4 yaşından 8 yaşına,%20 ise 8 yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır. Bu bilgilere göre çocuğun eğitiminde erken yılların değeri büyüktür ve bu dönemde çocuğun yetenek ve becerilerini geliştirmek için ona rehberlik etmek, çocuğun doğru davranışlarını pekiştirmek gerekir. Bu da ancak en iyi bir şekilde planlanmış, sistemli bir okulöncesi eğitim ile olur” (Fidan, 1977, s.18).

Okulöncesi eğitim, özellikle, 20. yüzyılın son çeyreğinde hemen her ülkede giderek daha fazla önem kazanmıştır. Pek çok ülkede değişik okulöncesi eğitim modelleri denenmiş, ulusal ve uluslararası kuruluşların desteği ile çeşitli projeler gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz ve diğer ülkeler dikkate alındığında, okulöncesi eğitim her geçen gün daha da yaygınlaşmaktadır” (<http://www.oalp.anadolu.edu.tr/> 07.11.2010).

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, zorunlu eğitime girmemiş çocukların eğitimine yönelik eğitim yönetimi hizmetlerini yürütmek amacı ile 1992 yılında 3797

sayılı kanun ile kurulmuştur. Bu kurumlar da hizmet verdikleri yaş gruplarına uygun olarak;

1. 0-36 aylık çocuklara bakım ve eğitim vermek üzere; kreşler
2. 36-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan; anaokulları ve ana sınıfları
3. 60-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan; örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan ana sınıfları idari yapısı ile eğitim sistemimiz içerisinde yer almaktadır (Okul öncesi eğitimi www.ooegm.meb.gov.tr 05.10.2010).

2.1.2.Okul öncesi eğitimin amaçları

Okul öncesi eğitiminin genel amaçları şöyledir:

“Okul öncesi eğitimin amaçları, Türk Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

- a) Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, millî ve manevi değerlere bağlı, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst, ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek,
- b) Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- c) Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- d) Çocuklara sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak,
- e) Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını kazandırmak,
- f) Çocukları ilköğretime hazırlamaktır”

(http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html 06.10.2010).

2.1.3.Okul öncesi eğitimin temel ilkeleri

Okul öncesi dönem yaşamın en önemli ögesini oluşturmaktadır. Bu dönemdeki çocukların gelişimleri çok hızlı olduğu gibi, her yaş gurubu çocuğun gelişim özellikleride aynıdır. Ancak burda dikkat edilmesi gereken çok önemli bir hususta unutulmamalıdır. Her çocuğun gelişim özelliği kendine özgü bir durum sergilemektedir. Okul öncesi eğitimin bazı temel ilkeleri aşağıdaki gibi belirtilmektedir.

1. Eğitim döngüsü içerisinde çocuğun ve ailesinin etkin katılımının sağlanması esastır.
2. Çocuk için verilen eğitimin, çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
3. Çocukların bireysel farklılıklarının dikkate alınıp gereksinimlerinin karşılanması için demokratik eğitim anlayışına uygun bir eğitim ortamının hazırlanması gereklidir.
4. Çocuklar için çeşitli etkinlikler düzenlenirken, onların ilgisi ve gereksinimlerinin dışında okulun ve çevrenin sosyo ekonomik durumlarıda göz önüne alınmalıdır.
5. Çocukların kendi dillerini doğru ve anlaşılır bir şekilde kulanımlarına önem göstermelidir.
6. Eğitim çocuğun genel olarak bildiklerinden hareket ederek deneme yanılma yoluyla öğrenmesine imkân tanır.
7. Çocuklar en uygun öğrenme yöntemlerinden biri oyun yöntemidir.
8. Çocuğun, eğitimde kendine saygı, güven ve öz denetim kazandırılması sağlanır.

9. Çocukların kişiliklerinin bozulmaması ve doğru olarak yön bulması için, iletişimi doğru kullanarak, baskılardan ve kısıtlamalardan kaçınılmalıdır.
10. Çocukların bu dönemdeki sosyal davranışları geliştirilir.
11. Çocuğun kendi başına bağımsız bir şekilde hareket etmesi, davranması sağlanır. Ayrıca bu davranışların desteklenmesi için dışarıdan desteğe ve rehberliğe ihtiyaç duyulduğunda bunlar sağlanır.
12. Çocuğun kendi duygularını ve başkasının duyguların fark ederek desteklenmesi gerekmektedir.
13. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, başkalarına duygularını açmayı ve iletişim kurma davranışlarının geliştirilmesi sağlanır.
14. Okul öncesi eğitim süreci içerisinde çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak ele alınıp değerlendirilmelidir.
15. Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrelerinde özellikleri göz önüne alınarak değerlendirilmesi ve hazırlanması gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2002).

2.1.4. Okul öncesi dönemde çocuk gelişimi

Doğdukları andan itibaren, yüksek algılama kapasiteleri, çevrelerine olan ilgileri, olayları algılama ve sesleri ayırt etme bilinçleri önemsenerek üzerinde önemle durulması gereken bir gelişmedir. Onların bu dönemde daha karmaşık olan yetileri yerine getirebilme arzusu içerisinde çevresine daima bakan bu dönem bebeklerinin doğum öncesinde çevrelerine karşı olan ilgi ve öğrenme isteklerinin yerine getirilmesi veya devam etirilmesi önemli bir konudur (Yavuzer, 2005, s.15).

Çocuk bu dönemde bedensel, zihinsel, soyal olarak sürekli değişim içerisinde. Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte birçok dış uyaran onun gelişimine olumlu veya olumsuz etki etmektedir. Çocuk bu süreç içerisinde gelişir, büyür insanlarla ilişki halinde

sürekli olarak hayatına bir şeyler ekler ve bu doğrultuda gelişimine dış faktörlerden etkilenecek bu gelişim döngüsü bir bütünlük içerisinde devam eder (Akay, 2000, s.9).

Gelişim kavramı genellikle olgunlaşma kavramı ile karıştırılarak kullanılma eğilimindedir. İnsanlar olgunlaşma ve gelişim kavramlarını bir birine çok karıştırdıkları için çok fazla ayırt edemezler. Bu iki kavram birbirinden çok farklı kavramlardır. Olgunlaşma, kişinin kendisinde vardır ve bu durum zaman içerisinde ortaya çıkar. Kişi bu süreç içerisinde herhangi bir çaba sarf etmez. Bu özellik kişinin kendi doğasında vardır ve zamanı geldikçe baş gösterir, ortaya çıkar. Bu özellik için bir örnek vermek gerekirse, bir buğdayın tohumu yere düştükten sonra onun olgunlaşmak için bir çaba göstermesine gerek yoktur. Onun doğasında vardır zaman geçtikçe belli süreçlerden geçecek ve gerekli olan olgunluğa eriştiğinde bu süreç tamamlanacaktır. İşte insan doğasındaki olgunlaşma kavramıda bunun gibidir. O kendiliğinden meydana gelen bir süreçtir. Gelişim ise olgunlaşmadan daha geniş bir kavramdır ve olgunlaşmayıda içerisine alır. Bu olgu farklı bir seyir izlemektedir. Gelişim süreci insanoğlunun doğumundan başlar süreklilik arz ederek ölüme kadar geçirmiş olduğu değişiklikleri içine alır. Başka bir ifadeyle her olgunlaşma gelişimdir, ama her gelişim olgunlaşma olarak nitelendirilmez. Gelişim büyümeyle karıştırılmamalıdır. Büyüme kişinin tamamen fiziki olarak olgunlaşması anlamındadır. Gelişim ise daha geniş olarak insanı bütün olarak ele alarak ele aldığı gibi psikolojik gelişim özellikleride içerisine alır. Örnek olarak İnsanların fiziki olarak geliştiği gözle bariz bir şekilde görülür, zihinsel olarak gelişirler ama büyümmezler (Bacanlı, 2003, s.40-41).

Çoğu kez büyüme ve gelişme kavramları birbirinden çok farklı kavramlar olmasına rağmen karıştırılır. Bu iki kavramdan biri diğerinin yerini alamaz. Büyüme insan bedeninde yapısal olarak bir artışı anlatmaktadır. Çocuk sadece dış görünüşünde büyümekle kalmaz çocuğun beden içerisindeki iç organlarıda bu doğrultuda nicelik olarak büyür. Beynin gelişimiyle birlikte kişinin kendisinde dış dünyaya karşı bir bilgi merakı ve isteği gerçekleşmeye başlar. Böylece fiziksel büyümeye koşut olarak zihinsel gelişimde gerçeklerşir. Buna karşılık olarak gelişme kavramı büyümeyide içine alarak gelişmeyi anlatır. Beynin büyümesi ve gelişmesi buna örnek olarak gösterilebilir (Yavuzer, 2001,s.27).

İnsan gelişimi denildiği zaman, anne karnındaki varlığından itibaren, yaşamının sonuna kadar gerçekleşecek nitel ve nicel bir gelişim akla gelmektedir. Bu gelişimde nitel olarak kast edilen, insanın zihinsel olarak olgunlaşması, dış dünyayı anlaması, merak etmesi, ikna etme kabilyetinin gelişmesi veya öğrenmek istediği herhangi bir bilgiyi öğrenmebilme ve öğrendiklerini aktarabilme seviyesine ulaşması olarak bir gelişim kaydetmesidir. Nicel olarak gelişme ise, insanın dış görünüm olarak gözle görülür bir büyümenin, olgunlaşmanın oluşması olarak tanımlanabilir. Bu her iki kavramın insanın hayat boyu gelişimi içerisinde büyük bir öneme sahip olduğu unutulmamalıdır. İnsanın öğrenme ve olgunlaşma hızının en yüksek olduğu (0-72 ay) bu dönem içerisinde ebeveynlerin ve okul öncesi eğitimcilerinin çocukların özelliklerine göre hareket etmesi gerekmektedir. Bu dönemde çocuğa yansıtılacak olumsuz eğitim ve davranışların çocuğun ileriki hayatında çok önemli hasarlar oluşturabileceği gibi, doğru olarak yansıtılacak eğitim ve davranışlarında çocuğun hayatında çok olumlu sonuçlar doğuracağı unutulmamalıdır.

2.1.5.Okul öncesi çocukların genel özellikleri

Çocuklar ilk bebeklik döneminden başlayarak çok hızlı bir öğrenme döngüsü içerisine girerler ve bu öğrenme döngüsü belli bir döneme kadar çok hızlı bir şekilde devam etmektedir.

İlk başta ‘‘Edilgen’’ olarak başlayan ve devam eden bu dönemin ‘‘Etken’’ dönem içerisine girene kadar doğru bir biçimde desteklenmesi ve şekillenmesi gereklidir. Bu dönemde çocuğun bu durumu doğru bir şekilde desteklenmediği takdirde, onun ileriki yaşantısında çok ciddi tahribatlar bırakabilir. Çocukların hayvan yavruları gibi kendilerini dıştan gelen tehlikelere karşı korumak, ve kendi besin ihtiyaçlarını istediğinde karşılamak gibi bir yetileri olmadığından, çocuklar bu nedenle daima kendilerini dışa karşı koruyan, savunan ve besleyen birilerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle çocukların dünyaya gözünü ilk açtığından itibaren kendisini güvende hissettiği ailesi çocuğun gelişiminde büyük önem arz etmektedir (Corman, 1988, s.5).

Dört yaşındaki çocuk sürekli olarak gözetilmesi gereken dönemi geride bırakarak, kendi kedisine soru sorabilen, kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan rahatça

hareket edebilen, bir şeyi seçmesi gerektiğinde kimseye ihtiyaç duymayan, kendisini gerektiğinde dış dünyaya tanıtan bir bireydir. Bu dönemde dış dünyaya karşı merakı çok fazladır sürekli bu merakını gidermek için ‘Ne?, Nasıl?, Niçin?, Neden? vb.’ gibi sorular yöneltir. Sürekli bir şeyler öğrenme isteği içerisinde olduğu için karşısındakini dikkatle dinler. Kendisine yapılan açıklamaları ilgi ile dinler. Yanlış yapılanı dinlemekle kalmaz, karşısındaki bireyin davranışlarını doğru veya yanlış olsa dahi örnek alır. Sosyalleşme yönündende büyük gelişme kaydeden çocuk artık kendi yaşlılarıyla birlikte olmaktan çok büyük zevk almaya başlar.

Bu dönemde yetişkinlerle olumlu ilişkiler içerisinde olan çocuk aynı davranışlarını kendi arkadaş gurubu içerisinde de sergiler. Dört yaş çocuğu dil aracılığı ile duygu ve düşünelerini ifade etmeye güçlük çekse de genellikle oldukça başarılıdır.yetişkinin isteklerini mantıklı olarak açıklamasını ister, kendi davranışlarını ve başkalarının davranışlarını kendi standartlarına göre eleştirme yetisine sahiptir. Hatta bu arada yetişkini eleştirmekten hiç çekinmez. Bu yaşta çocuğun küfür sayılabilecek kelimeleri kullandığı, yetişkine karşı çıktığı görülür. Bu davranışların çeşitli sebepleri olabilir (Oktay 1999, s.119).

Beş yaş çocukluğunun ilginç dönemlerinden biridir. Çocuğun çevresine ilişkin yeni keşiflerde bulunduğu, çevresini giderek genişlettiği yetişkin desteğine daha az ihtiyaç duyarak bazı sorumluluklar almaya hazırlandığı bir dönemdir. Altı yaş çocuğu, Okul öncesi dönemin sonu, okul döneminin başlangıcı ve gelişimin kritik dönemlerinden biridir. Beş yaşında genellikle rahat, uyumlu ve sakin görünen çocuğun, bu yaşın ortalarına doğru değişmeye, daha hareketli ve uyumsuz bir görünüm almaya başladığı dikkati çeker (Oktay 1999, s.120-122).

Süt dişlerinin değişmeye başladığı bu yaşta, bulaşıcı hastalıklara karşı duyarlılık da artar. Altı yaş çocuğu bedenini daha iyi kontrol edebilir. Koşmak, kaymak, müzik eşliğinde dans etmekten ve şarkı söylemekten hoşlanır (Oktay, 1999, s.122).

Düşünce açısından realisttir. Sık sık doğru mu sorusunu sorar. Çocuk kendisine bildirilen kurallar veya konulan yasaklar karşısında sık sık neden sorusunu sorar. Oldukça değişken bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle zaman zaman ev ve okuldaki davranışları arasında farklılıklar görülebilir (Oktay, 1999, s.123).

Okulöncesi çocuklar son derece aktiftir. Onlar bedenlerini iyi denetleyebilir ve etkinlikten sadece o etkinlik olduğu için zevk alabilirler. Okulöncesi çocuklarının büyük kasları el ve parmaklarını denetleyenlerden daha çok gelişmiştir. Bu yüzden, ayakkabı bağı bağlama ve düğmeleme ilikleme gibi etkinliklerde beceriksiz olabilirler. Çocukların bedenleri esnek ise de Beyni koruyan kemikler halla yumuşaktır. Erkekler daha büyük ise de, kızlar gelişimin diğer pratik alanlarında (özellikle motor becerilerinde) öndedirler. Bu nedenle, küçük nesnelere ilgilenirken erkeklerin daha beceriksiz olmalarına şaşdırmamak gerekir (Bacanlı, 2003, s.102).

Çoğu çocuğun bir veya iki arkadaşı vardır, ama bu arkadaşlar hızla değişebilir. Okulöncesi çocukları sosyal ilişkilerinde daha esnektirler, sınıftaki diğer çocuklarla oynamaya daha çok isteklidirler. En sevilen arkadaşlar aynı cinsiyette olma eğilimindedir, ama erkeklerle kızlar arasında bir çok arkadaşlıklar gelişebilir. Oyun gurupları küçüktür ve çok örgütlenmiş değildir. Bu yüzden sık sık değişmektedir. Küçük çocuklar kendi akranlarıyla, büyük çocuklar ise kendi akranlarıyla oynamaktan zevk alırlar. Okulöncesi çocukları dramatik oyunlar oynamaktan çok zevk alırlar ve çoğu oyunlarında televizyondan yada yaşantılarındaki etkilendikleri bir bölümden uyarlayarak oynamaya çalışırlar (Bacanlı, 2003, s.103).

Anasınıfı öğrencileri kendi duygularını ve düşündüklerini açıkça karşısındakine yansıtmaktan çekinmezler. Kendi öfkelerine sık sık yenik düşerler. Kendi akran gurupları içerisinde çekişmeler ve kıskançlıklar çok sık görülür. Anasınıfı öğrencileri dil konusunda oldukça başarılı ve beceriklidirler. Çoğu konuşmayı hiç çekinmeden çoğu kez bir gurup önünde konuşmayı severler. Bu dönemdeki çocuklar aşırı dil kurallarına bağlı oldukları için bu durumdan ötürü sık sık yanlışlıklar yapabilirler (Bacanlı, 2003, s.104).

Yeni doğan'ın gelişim özellikleri: Yeni doğan bebeğin davranış ve hareketleri çok sınırlıdır. Bu ilk davranışlar normal insan davranışlarının karşısında çok anormallik göstermelerine rağmen gelişimin temelini oluştururlar. Bebeklerin doğumdan itibaren bazı refleksler(doğuştan gelen, belli bir uyaran sonrasında ortaya çıkan istem dışı hareket. Örn: göz kırpmak) üzerinde egzersiz yapabilme ve kendi hareketlerini düzenleme eğilimleri vardır. Onlar çevreye yanıt verme biçimlerine sahiptirler. Bu yanıtların başında da çevreye uyum gelir. Bebeklik döneminden itibaren uyum, çocuğun

yaşamında keşfetme, deneme-yanılma, soru sorma, deneyimlerde bulunma gibi etkin olaylar biçiminde görülür. Bebek doğduğu andan itibaren yüksek bir öğrenme potansiyeline sahip olmakla birlikte, yapabildikleri, öğrendiklerine oranla azdır. O, çevresine büyük ilgi duymakta, anlamaya çalışmakta ve özellikle parlak hareketli objelere, seslere ve insan yüzlerine tepki vermektedir. Doğumla birlikte o duymakta, görmekte, hissetmekte ve her an öğrenmektedir. Yeni doğan karından kavrayarak havada tutulduğunda baş öne düşer ve gövde düzeyinden daha altta kalır. Moro refleksi belirli bir uyaran karşısında hemen ortaya çıkan, simetrik bir duruştur. Oturur konuma çekerken başın geride kalışı belirgin biçimde göze çarpar. Avuçla ve elin tamamını kullanarak yakalama refleksleri görülür. Bunun yanı sıra kendini yerleştirme, emme ve yutma temel refleksler arasındadır (Yavuzer, 2000, s.15, 16).

Gelişim sürekli olarak devam eder, ancak bu gelişim dönemi standart bir şekilde ömür boyu aynı şekilde gitmez. Bu yaşam süreci içerisindeki dönemlerde çeşitli dalgalanmalar gösterir. Yani gelişim yaşam içerisindeki her dönemde aynı şekilde ilerlemez. Bu durum gelişimin geriye gideceğinin anlamını taşımaz, gelişim daima ileriye doğru bazen yavaş bazende hızlı bir şekilde ilerler. Yaşamın ilk yıllarında gelişimle ilgili şunu söyleyebiliriz. Örneğin; fiziksel gelişim bu dönemde hızlıdır, yaşamın ilk yıllarını çocuk atlattıktan sonra bu seferde gelişimi kişilik yönünden bir gelişim arz eder. Genellikle insan hayatındaki eğitim dönemleri okulöncesi eğitim, ilkökul, ortaokul, lise, üniversite, vb. şekilde ilerler. Bu durum gelişim dönemleriyle olumlu bir paralellik göstermektedir. Yani insan hayatın her devresinde farklı gelişimlere ön plana çıkar ve bu dönemlerde belli özellikler daha hızlı gelişir. Ayrıca şunu söylemek doğru olacaktır. Bir bireyin gelişimi başkalarından yani kendi akranlarından farklılık gösterebilir. Örneğin; bir çocuk yürümeye, konuşmaya kendi akranlarından önce başlayabilir. Yine aynı kişi, bu çocuk kendi içinde farklı bedensel veya bilişsel gelişim yönünden farklılıklar gösterebilmektedir. Bu durum bize her insanın gelişim alanlarının her dönemde farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Dünya üzerinde toplamda 7- 8 milyar insan varsa bu insanların her birinin farklı gelişim özellikleri sergilediği unutulmamalıdır. Dolayısıyla eğitim içerisinde aynı tarihte doğmuş iki öğrencinin aynı özelliklere sahip olduğunu düşünmek ve ikisinde aynı davranışların beklenmesinin yanlış olacağı bilinmelidir. Dolayısıyla bu bilgiler gözönüne alındığında her öğrenciden aynı davranışları beklemek doğru bir yaklaşım

değildir. Bu bilgilere bağlı kalarak yapılacak eğitim ve öğretimde çocukların olgunluk seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun ilk yaşları çocuğun okul öncesi dönemini kapsamaktadır. Bloma göre öğrenmenin % 60-70'inin bu dönemde kazanıldığı, Freud'a Kişiliğin temelini atıldığı bu dönemin insan hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Çocuğun bu dönemleri çok hassas olduğu için eğitim kesinlikle olasılıklara veya tesadüflere bırakılmamalıdır. Bazı çocuklar kendi genetik yapılarına göre zekâ düzeyi gösterirken, bazı çocuklar ise çevresinde yaşadığı olumsuz davranışlardan dolayı (dayak, Korku, vb.) gelişim geriliği gösterebilirler. Örneğin Ailesinden sürekli dayak yediği için veya korkuya maruz bırakıldığı için zeki olmasına rağmen bu seviyesini eğitim ve öğretime yansıtamamaktadır. Gelişim bütünlemeyi ve ayırmayı içine alan bir süreçtir. Çocuklar birçok davranışlarını genel olarak edinirler, bu davranışlar zamanla kendilerine ait özel bir davranış haline gelerek kişiselleşir ve kişiye özgü hale gelir. Yani burada parçadan bütüne doğru bir ilişki vardır.

Örnek verilecek olunursa; Bebekler önlerinde ilgilerini çeken bir nesneye ulaşmak için sadece kollarını uzatacakları yerde bütün bedenleriyle birlikte o nesneye ulaşmaya çalışırlar. Ancak bu davranış ileriki dönemler için örnek verilecek olunursa; bir çocuk bir matematik sorunun çözümüne ulaşması için öncelikle sayılarla ilgili temel kavramları bilmesi gereklidir. Bu temel kavramlar bilinmediği takdirde sorunun çözümüne ulaşamayacaktır. Burada bütüne ulaşmak için somut kavramların, yani özel kavramların bilinmesi gereklidir, bu kavram bilindikten sonra soyut kavrama, yani genele, bütüne, (sonuca) ulaşılabılır (Başal, 2007).

2.1.6. Çocukların gelişimsel özelliği

Aşağıdaki bölümde çocuğun gelişim evreleri olan sosyal, bilişsel, duygusal ve psiko-motor gelişimler açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1.6.1. Sosyal gelişim

Sosyal gelişim, bireyin içinde yaşadığı toplumsal uyaranlarına, grup yaşamını kural ve zorunluluklarına karşı duyarlılık geliştirmesi; bunun sonucunda da yaşadığı kültürde bulunan diğer kişilerle uyum içinde olma sürecidir. Bu süreç içinde bireyler

yaşamları boyunca bir grubun işlevsel üyeleri olmalarını sağlayan değerleri, davranışları ve inançları öğrenirler. Sosyalleşme, bireylerin, özellikle de çocukların belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun öteki üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları süreçtir. (Garder ve Gardiner, 1998, s. 37).

Çocuk hayatı boyunca sosyalleşmek için çaba harcayan bir varlıktır. Çocuk ilk doğduğunda annesi babası ve yakınındakiler onun sosyal çevresini oluşturur ve sürekli bu çevreyle bir etkileşime girmek ister. Bu dönemde çocukla kurulan her doğru iletişim, çocuğun ileriki zamanlarda da çevresine karşı güven içinde doğru iletişime geçmesini ve sosyalleşmesini sağlayacaktır. Özellikle kişilik yapılanmasının Erikson'a göre ilk iki yılda önem kazandığı bilinecek olursa bu ilk iki yıl çocuğun kendini güvende hissetmek isteyeceği yıllardır ve bu da iletişim kurarak, çevreyle etkileşimine bağlı olarak gelişecek bir duygudur. İlk iki yıl anne çocuk için çok önemlidir. Çünkü çocuğun davranışları annesinkiyle doğru orantıdadır. Bu dönemde çocuk annesine büyük güven beslemektedir. Annesinin onu bırakıp gitmeyeceğine inanırsa çocukta güven oluşacak buda onun ileriki dönemlerde sosyalleşmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

Okul öncesi dönemde çocuk kendini giderek genişleyen sosyal ilişkiler ağının içinde bulmaktadır. Çocuk bu dönemde giderek daha bağımsız davranabilmekte hatta kimi durumlarda başkalarının haklarına tecavüz edebilmektedir. Anne-baba ve öğretmen, çocuğun girişimcilik becerisinin gelişimi için onun başkalarının sınırlarını zorlamadan girişimlerde bulunmasını sağlayacak fırsatlar yaratarak girişimlerini desteklemeleri gerekmektedir (Bayhan ve Artan, 2004, s. 26).

Yaşamın kazanılan ilk olumlu duygusu temel güven duygusudur. Duygunun temelleri anne ya da onun yerine geçen kişi ile bebek arasındaki etkileşim sırasında atılır. Yaşamın ilk yıllarında bebeğin gelişimi için, beş duyu organıaldığı uyarıcıların niteliği büyük önem taşımaktadır. Yeterince alınan uyarıcılar bebeğin duygusal ve bilişsel alanda gelişmesini sağlar. Bebeğin gelişmesini sağlayan uyarıcı ise anne- bebek ilişkisi oluşturur. Annenin bebeği büyütürken benimsediği tutum bebeğin ya güven duygusunun gelişmesine ya da güvensizlik duygusunun oluşmasına zemin hazırlayacağından annenin bu dönemde çocuk üzerindeki tutumu oldukça önem arz etmektedir. Değişen sosyo-ekonomik koşullara bağlı olarak geniş aile yapısının, yerini anne- baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye bırakması annelerin aynı

zamanda çalışan meslek sahibi kadınlar olmaları, yurdumuzda okulöncesi eğitim kurumlarına gönderilen çocuk sayısında her geçen yıl artışlara neden olmaktadır (Akman, 1987).

Dolaysı ile anaokulu yaşantısı, çocuğun sosyalleşmesinde aile yaşantısının yanında önemli rol oynamaktadır. Özetle, anaokulu yaşantısının çocuğun gelişimi ve ileriki yaşantısını etkileyecek çok büyük bir etkisi bulunmaktadır. Unutulmamalıdır ki çocuğun okulöncesi eğitim kurumunda doğru alacağı eğitim anaokulu öğretmenin çocukla kuracağı iletişimin niteliği ve eğitim kurumunun fiziksel koşulları ve imkânlarının bu doğrultuda gerekli ihtiyaçlara cevap vermesi gerekmektedir (Erden ve Akman, 2004, s.89-91).

İlk çocukluğun bu dönemde çok ileri derecede geliştiği görülür. O artık bağımsız olarak yürüyebilir, nesnelere elerle tutarak kontrol edebilir, duyduklarını dile getirmek için kendince basit cümleler kullanabilir. İki yaş çocuğu kendi ailesinin dışındaki yakın çevresiyle akranlarıyla Sıcak arkadaşlık ilişkileri kurabilir ve beraber olmaktan haz duymaya başlar. 2-6 yaş arasındaki çocuk bu dönemde sosyal ilişkiyi ve kendi ailesi ve yakın çevresi dışındaki insanlarla nasıl ilişkiler kurulduğunu öğrenir ve kendisi yaşayarak bu ilişkileri uygulamaya sokar. Okulöncesindeki çocuğun bu dönemde başka insanlarla kuracağı ilişkiler onun sosyalleşmesine büyük katkı sağlar. Bu yüzden anaokuluna giden bir çocuk kendi çevresinde çok sayıda akran gurubu olacağından ve bu arkadaşlarıyla çok sayıda ilişki kuracağından, apartman hayatına bağlı bir çocuğa oranla daha çabuk sosyalleşecektir. Çünkü apartmanda yaşayan komşu sayısı sınırlıdır ve hiçbir suretle okuldaki ortamı burada yakalamayacaktır. Okulöncesi kurumlarının en büyük avantajlarından birtaneside kurumun çocuklara sunduğu uzman kişiler rehberliğinde sunulan sosyal deneyim fırsatlarının hazırlanması ve çocukların sorunlarının çeşitli teknik ve yöntemlerle çözüm aramaya çalışmaları büyük bir avantajdır. Çocukların yetişkinlerden çok kendi yaşlarıyla olma istekleri her geçen yıl daha artmaktadır. Bağımsızlık arzusunun yanında, büyüklerin dikkatini çekmek onlar tarafından beğenilmekte çok istedikleri bir şeydir. İlk çocukluk evresinde 2,5 yaş gelişimin çok zorlu bir evresini oluşturur. "Serkeşlik evresi" diye bu dönemde çocuk, dengesiz olumsuz kara vermekte güçlük çeken ve her şeye karşı isyan eden kişi konumundadır. Büyüklerinin dediğini yapmaz kendinin istediği bir şey red edildiğinde

kimseyi dinlemeden herkese rest çeker ve bu isteğini kendisi başarmaya çalışır. Olumsuzluk (negativizm) adı verilen inatçılık ve karşı çıkma çoğunlukla çocuğun ailesini ve özellikle annesini endişeye sokar. Bu dönemden sonra kendisini denetleyebilen, bağımsızlık duygusuyla özgürlüğünü kazanmaya başlayan çocuğun çevresiyle sürtüşmeleri azalır ve çocuk, etrafınakilerle yeniden işbirliği kurmaya çalışır (Yavuzer, s.105-106).

Dört yaş çocuğu değişken ve kayıptır. Dört yaşındaki bir çocuğa ‘‘*Ne tirmalar?*’’ Dediğiniz zaman çocuk hemen size bu sorunun cevabı olarak ‘‘*kedi*’’ diyecektir. Hemen sonrada size kedisinden söz etmeye başlayıp daha sonrada bir köpeğin bir kediyi nasıl kovaladığını size iştahla anlatmaya çalışacaktır. Bu cümlesinden sonra hemen benzer şeylerden bahs edip sizlerle sıcak bir iletişim kurma havasına girecektir. Buna karşılık olarak beş yaş çocuğu bu evredeki çocuklardan farklıdır. Ona sorulan bu soru karşısında çocuk hemen ‘‘*kedi*’’ diyecek ve konuyu kapatacaktır. Konuyu uzatmanın füzuli olduğunu düşünmektedir. Bu iki yaş gurubu için verilen örneğe bakıldığında ikisi arasındaki fark net bir biçimde fark edilecektir (Yavuzer, 2001, s.115).

Sosyalleşmeyi öğrenme, bireylerin doğal yapılarına da bağlıdır. Yavuzer, şu üç farklı sosyal tipi belirtiyor:

- 1- Sosyal Açıdan Kör Tip: Bu grubu oluşturan çocuklar, diğerlerini dikkate almadan sadece kendileriyle ilgilenirler.
- 2- Sosyal Açıdan Bağımlı Tip: Bu gruptaki çocuklar, diğer çocukların varlık ve faaliyetlerinden açık bir şekilde etkilenir ve onlara büyük bir ilgi gösterirler.
- 3- Sosyal Açıdan Bağımsız Tip: Bu gruptaki çocuklar, diğerlerinin varlığından haberdar olmalarına karşın, onların etkisinde kalmamaya çalışırlar (Yavuzer, 2001, s.49,50).

- **sosyal uyumun ölçütleri**

Sosyal uyum, bireyin diğer insanlara uyum gösterebilme başarısı, grubunda kendini özgün bir biçimde tanıtabilmesidir. İyi bir sosyal uyumun gerçekleşebildiği, şu ölçütlerle anlaşılabilir:

1. Farklı gruplara uyum gösterme: Farklı gruplara uygun bir biçimde davranan, onlarla ilişki kuran, arkadaş gruplarına olduğu kadar yetişkinlere de uyum gösteren birey, sosyal açıdan uyumlu bir kişi olarak kabul edilir.
2. Sosyal tutumlar: Toplumca istenen tutum ve tavırları diğer insanlara yönelten, sosyal yaşama bu tavırlarla katılan kişiler, sosyal bakımdan uyumlu sayılırlar.
3. Kişisel doyum: Toplumsal ortamda aldığı rolle kurduğu ilişkiden yeterince doyum sağlayan kişi, sosyal bakımdan uyumlu sayılır. İyi bir sosyal uyumu engelleyen birçok etken vardır. Bunlar da şöyle sıralanabilir: Sosyal davranış biçimlerinin zayıf olduğu ailelerde, çocuklar, ev dışında çok iyi motive edilseler bile, iyi bir sosyal uyum gösteremezler. Eğer ailelerde çocukların özdeşim kuracakları modeller zayıfsa, ev dışındaki sosyal uyumları ciddi biçimde engellenir. Sosyal uyum için isteklendirme azlığı, çoğunlukla ev içinde ve dışında edinilen ilk sosyal deneyimlerin azlığından doğar. Bütün kötü koşullara rağmen, çocukların iyi bir sosyal uyum gösterebilmeleri için güçlü motivasyonları olabilir. Bu durumda onların, bu öğrenmeyi gerçekleştirecek küçük bir yardıma ve rehberliğe gereksinimleri vardır (Yavuzer, 2001, s.50).

Okul öncesi çocuklar, çevreleri ile çok sayıda ilişkiye girerler. Onların etrafındaki her yaştan insanlarla olan diyalogları, çocuğun sosyal gelişimini etkiler. Sadece aile çevresinde kalan çocuğa göre, anaokulunda günün bir bölümünü geçiren çocuk, daha sosyalleşmiş olacaktır. Çünkü o, aile çevresine oranla daha fazla arkadaş edinecektir (Çiravoğlu, 2000, s.15)

“Sosyalleşme- Socialization”, bireyin içinde yaşadığı toplumun normlarını, değerlerini, kendisinden beklenen rolleri, tutumları ve davranış yapılarını, toplumsal etkileşim için gerekli becerileri, benlik ve kimlik duygusunu kazanma, içinde yaşadığı kültürü içselleştirme sürecidir. Bebeğin insanlara yönelmesi, gözleriyle onları takip etmesi, onlara gülümsemesi ile başlayan ve yaşam boyu süren sosyalleşme süreci, yemeğin nasıl yeneceğinden, nasıl oturulup kalkılacağından, karsısındakiyle konuşurken nelere dikkat edeceğine kadar en basitinden en karmaşığına sayısız kuralın öğrenilmesini içerir. Genellikle birincil ve ikincil sosyalleşme olarak iki alt kategoride değerlendirilir. İki aile veya ilk bakıcılar tarafından yürütülürken, ikincisi okullar,

medya, dinî kurumlar vb. gibi diğerk sosyalleşme araçlarıyla gerçekleştirilir (Budak, 2003, s.685).

Çocuk ileriki yaşam yıllarında hayattındaki birçok işi insanlarla etkileşim içine girerek yapacaktır. Bu yapacağı işler ilkökul döneminden başlar ölümüne kadar devam eder. Yaşamındaki bu işlerin doğru olarak gerçekleşmesi insanlarla ola doğru iletişimlerinden geçer. Bu iletişim ise birçok çocuk gelişimi uzmanının dile getirdiği gibi okul öncesi dönemde kazanılmaktadır. Çocuğun bu davranışları doğru olarak kazanması için, çocuğun hayatında ilk iletişime geçtiği ailesiye başlar. Eğer çocuk bu dönemi sağlıklı bir şekilde atlarsa ileriki yaşantısında toplum içine girme, bir işi çekinmeden yapma, istediğini çekinmeden gerektiğinde söyleme ve başkasına ihtiyaç duymadan kendi başına bir şeyleri çözüme işlerini çok rahatlıkla yapar.

2.1.6.2. Bilişsel gelişim

“Biliş” sözcüğü, içinde bulunduğumuz dünyayı öğrenmeyi ve anlamayı içeren zihinsel faaliyetler bütünüdür. Bu durum aşağıdaki süreçleri kapsamaktadır:

Algılama: Gerek iç gerekse dış dünyadan edinilen bilgilerin yorumlanması, organize edilmesi ve yeniden bulunmasıdır.

Bellek: Edinilen bilginin veya algılanan bilginin bulunup getirildiği veya bulunup depolandığı istenildiğinde tekrar çağrıldığı yerdir.

Muhakeme: Bilginin, belirli bir anlam çıkarma ve sonuca varma amacı ile kullanabilmesidir.

Düşünme: Bilginin ve çözümlerin nitelikçe değerlendirilmesidir

Kavrama: Bilginin iki ya da daha fazla kısmı arasındaki yani ilişkilerin tanınabilmesidir (Yavuzer, 2001, s.39).

Beş yaş, çocukluğun ilginç dönemlerinden birisi olarak nitelendirilmektedir. Çevresine ait yeni keşiflerde bulunması ve çevresini giderek daha fazla genişletmesi, daha fazla zihinsel gelişim elde etmesine yardımcı olmaktadır. Yetişkinlerin desteğine daha az ihtiyaç duymakta ve bir takım sorumluluklar alma çabasıdadır. Çevresi ona yeterli ortamı

sağlayabiliyorsa artık kitaplara ve sayılara da ilgi göstermektedir. Bildiği sayılarla gördüğü her şeyi sayar. Basit melodileri dinlemekte ve tekrar edebilmektedir (Oktay, 2002, s.121).

“Bu dönem çocuğu; Düşünce açısından realisttir, sık sık “doğru mu?” sorusunu sorar. Çocuk kendisine bildirilen kurallar veya konulan yasaklar karşısında da sık sık “neden?” sorusunu sorar. Mantıklı ve her şeyle ilgili olduğu için okuldaki görevlerden hoşlanır” (Oktay, 2002, s.122).

Çocukların farklı zamanlarda dinlediği müzikleri hatırladığını ve anlatılan konu ile müzik arasında ilişki kurduklarını, bu davranışın da çocukta bilişsel gelişimi olumlu yönde etkilediğini savunmuştur (Ömeroğlu, Ersoy, Şahin, Kandır, Turla, 2003 s.111-119).

Piaget’e göre bilişsel gelişim, sadece çocukların nesnelere ilgilenmeleriyle değil, diğer çocuklarla oynamalarıyla gelişir. Kurallı oyunlarda ya çocuk kuralları çiğneyip amacına ulaşacak oyunu kazanacak ya da kurallara uyup sonuca razı olacaktır. Çocuk oyun kurallarına uyarken ben-merkezci düşünceden kurtulur ve sosyal normlara uygun davranır. Çocuk objelerle olaylar arasında ilişki kurar. Daha sonra algıda değişmezlik, anlam verme gelişir ve böylece kendi çevresini kavrama ve düzene koyma yeteneğine ulaşır (Özdoğan, 2000).

Genel anlamda, bilişsel gelişim bireyin bebeklik çağından itibaren beyin ve sinir sisteminin gelişmesi sonucunda bireyin çevresine karşı uyumlu davranışlar sergilemesi olayıdır. Piaget’in bilişsel gelişim kuramında birey doğumdan ölüme kadar farklı gelişimsel özellikler içerisindedir. Her birey farklılık gösterir. Birey üzerinde gerçekleşen bu bilişsel gelişme, bireyin mantıksal düşünebilme doğru karar verme, muhakeme yapabilme, ortaya bir kural koyma gibi kuralları organize etmek içindir.

“Biliş-Cognition” terimi, organizmanın, çevresindeki dünya hakkında bilgi edinme ve bu bilgileri dünyayı anlama, problem çözme doğrultusunda kullanma süreci veya süreçleri, insan beyninin düşünme, anlama, konuşma, yorumlama, hesaplama, tasarlama, planlama, problem çözme, bellek, algılama, muhakeme, vb. gibi yüksek işlevleri için kullanılan ortak genel bir ad; ‘Bilişsel- Cognitive’ ise; Bilisle ilgili, algı,

akıl yürütme, sezgi ve bellek de dahil olmak üzere düşünme ve bilgi kazanma süreçleriyle ilgili şekilde tanımlanmaktadır (Budak, 2003, s.135-136).

Çocuğun bu dönem halen görünüşe aldandığı dönem olarak kabul edilebilir. Piaget bu evreye “ Sezgi evresi” adını vermiştir. Örnek verilecek olunursa; Çocuğun karşısında iki eşit bardağa su konur ve daha sonra bu iki eşit bardağın bir tanesini ince uzun bir bardağa boşaltıp, tekrar bunu soru olarak çocuğa; hangisi fazla su içeriyor diye sorarsak, çocuğun vereceği cevap direkt olarak ince bardak olacaktır. Çünkü görünüş daha uzundur ve çocuk bunu çokluk kavramıyla özdeşleştirmiştir (Yörükoğlu, 1992).

2.1.6.3. Duygusal gelişim

6 yaş çocuğu çok şey ister, sürekli olarak yeni şeyleri denemekten hoşlanır. İsteklerinde genellikle aşırı ve kesindir. Bu yüzden, çevresiyle çatışmaları olur. Eleştirilmek, suçlanmak, özellikle ceza verilmekten hiç hoşlanmaz (Sükan, Ulcay ve Okman, 1978, s.61).

Öğrenme için konuların ilişkilendirmesi ne kadar önemli ise çocuğun değer verdiği insanlarla saygılı ve onlarla uyum içinde olacağı bir eğitim yaklaşımı da son derece önemlidir. Çocuğu içinde bulunduğu sosyal çevresi ile bir bütün halinde görmek gerekir. Pek çok çocuk çevresinde güvenebileceği insanlar (öğretmen, anne, baba ve yaşlıları) olduğu zaman daha iyi öğrenir. Nasıl nesnelere ve olaylar hakkında en kalıcı bilgi aktif katılım olmadan gerçekleşmiyorsa, insan ilişkilerinin öğrenilmesi için de başka çocuk ve yetişkinlerle iletişim ve işbirliğine ihtiyaç vardır (Oktay, Gürkan, Zembat, ve Unutkan, 2003, s.72)

Çocuğun kendisi hakkındaki görüşü, kendisi ile ilgili duyguları, ruh sağlığı için son derece önemlidir. İyi gelişebilmesi için, çocuğun çevresinde önem verdiği insanların ondan hoşlandığı ve onun bir şeyler yapabileceğine inandıklarını hissetmesi gerekir. Olumlu benlik algısı veya kendi imajı, çocuğun kapasitesini iyi bir şekilde kullanmasına yardımcı olur. İnsanın kendisinin ve başkalarının duygularının farkında olması, duygularını yapıcı ve yaratıcı bir şekilde ifade edebilmesi, öğrenme için son derece önemlidir. Çocuk okul öncesi dönemde duygularını yıkıcı ve zarar verici biçimde değil, olumlu bir şekilde ifade edecek pek çok yolla tanışmalıdır. Burada yetişkinin

anlayışına ve rehberliğine ihtiyaç vardır. Çocuğun duygularının farkına varabilmesi, onları ifade edebilmesi önemlidir. O, bunu yaparken kendi kendisini kontrol edebilmeyi de öğrenir. Duygularını ifade için konuşmayı, çeşitli sanat etkinliklerini kullanabilen bir çocuğun kendini olumsuz davranışlarla ifade etmeye pek de ihtiyacı olmayacaktır (Oktay, A. ve diğerleri, 2003, s.72).

İnsan, hayatı boyunca çevreden gelen uyarıcıların etkisiyle çeşitli duyguları yaşar. Birey sosyal çevre ile etkileşim içindeyken az ya da çok haz ve elem duyguları içindedir. Çocukların fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması ya da karşılanmaması onlarda bazı duyguların oluşmasına neden olur. Yaşamın ilk günlerinde altı değiştirilen, karnı doyurulan bebek haz duyar. Ancak büyümeyle birlikte sadece fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması haz duyması için yeterli değildir. Çocuk; annesinin kucağında olmak, sevmek, okşanmak, annesinin sıcaklığını hissetmek ister. Görüldüğü gibi duygular, birey olmanın en önemli unsurudur. Bütün insanların, yeni doğmuş bebeklerin bile duyguları vardır. Sosyalleşmenin olabilmesi için duygular temel rolü üstlenir. Bu yüzden duygular, yaşama uyum sağlama fonksiyonlarıdır. Bireyler, ihtiyaçları karşılamadığı ve duyguları tatmin edilmediği zaman gergin ve mutsuz olurlar. Buna da ‘‘elem’’ denir. Elem, insanda gerilim yarattığı kişinin kendisini ve karşısındakini üzdüğü veya zarara uğrattığı için olumsuz bir duygudur. Kişinin başarısızlığa uğraması, baskı altında kalması, sevdiği bir kişiyi yitirmesi elem duyguları yaratır. Bu duygulara bir başkası neden oluyorsa öfke, kıskançlık, nefret, iğrenme, kızgınlık, düşmanlık gibi duygulara neden olur. İnsanın karşısındakinden çok kendinden kaynaklanan elem duyguları ise korku, utanma, üzüntü, sıkıntı, bıkkınlık, eziklik gibi duygulardır.

(<http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/duygusalgelisim.pdf>). 22/ 10/ 2010 tarihinde edinilmiştir.

6 yaş çocuğun göstereceği sosyal-duygusal özellikler şöyle sıralanabilir:

1. Toplum içinde kendisinden beklenen uygun davranışları gösterir.
2. Kızgınlık, mutluluk, sevgi gibi duygularını belli eder.
3. Başkalarının duygularını anlar.
4. Kurallı oyunların kurallarına uyar.

5. Başkalarına oyunun veya etkinliğin kurallarını açıklar.
6. Sorumluluk alma ve kurallara uyma davranışlarının gösterir.
7. Kendine güven duyar.
8. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.
9. Yapı-inşa oyunları planlar ve oynar.
10. Grup kurallarına uyar.
11. Kendi arkadaşlarını kendi seçer.
12. Zaman, yer ve ayrıntılarla ilgili bilgi verildiğinde gerçeğe yakın dramatik oyunlar oynar.
13. Sorulduğunda ailesi ile ilgili bilgi verir.
14. Sorulduğunda adresini ve telefon numarasını söyler.
15. İşbirliğine dayanan oyunlara katılır.
16. Kendisini ifade etmede özgün yollar kullanır.
17. Duygusal durumunu ifade etmede dramatik oyunu ve çeşitli araçları kullanır.
18. İstediklerine ulaşmada sosyal olarak kabul edilebilir davranışlar gösterir.
19. Kendi cinsiyetinden memnuniyet duyar (Aral, Baran, Çimen, ve Bulut, 2001, 27-28).

Duygusal gelişim, çocuğun duyularını yaşam içinde prova etmesi ile gerçekleşir. Duyusal gelişim sürecinde, dokunarak hissetme, bakarak görme, koklayarak koku alma ve çeşitli nesnelere tadına bakarak tat alma duyuları gelişir. Bu nedenle duygusal gelişim, çocuğun çevresinde anlayabileceği nesne ve objelerin çeşitliliğine bağlıdır. Çocuğun çevresinde çok nesne ve obje varsa duygusal gelişimi de o kadar gelişecektir (Aral ve diğerleri, 2001, s.147).

Doğduğu andan itibaren çocukta duygu örülmeye başlar. Çevresiyle sürekli etkileşim halinde olan çocuğun davranışına bakarak haz ve elem duygusuna sahip olduğunu rahatça söyleyebiliriz. Başlangıçta hoşlandıklarını, yani haz duyduklarını gülmek veya memnuniyetini ifade eden haliyle, cıvıdamaya benzeyen seslerle bildirirken, duyduğu şikâyetlerini ve rahatsızlıklarını, yani elemi pozisyonunu değiştirerek ve ağlayarak ifade eder (Başaran, 1992, s.125).

Genelde bağımsızdır. Daha kontrollü ve duyarlı bir yaklaşım içindedir. Kendisinden küçük çocuklara ve hayvanlara karşı sevecen ve koruyucu bir yaklaşım içindedir. Sıkıntı içinde olan arkadaşlarının duygularını paylaşmaya ve onları rahatlatmaya çalışır. Davranışlarında, giyim kuşamında arkadaşlarını referans alabilir, kendi beğenileri gelişmeye başlar ve bu konuda ısrarcı olabilir. Fakat duygularını kontrol etmeyi başarır. Başladığı işi bitirmeyi sever. Beş yaşındaki çocuk duygusal yönden dengeli görünse bile zaman zaman karanlıktan, kaybolmaktan korkabilir ve neden korktuğunu anlatmakta güçlük çekebilir. 6 yaş çocuğu değişmekte olan bir çocuktur. Beş yaşında sakin, uyumlu görünen çocuğu bu yaşta daha hareketli ve uyumsuz olduğu gözlenir. Son derece meraklıdır, her şeye ilgi duyar. Altı yaş çocuğu artık yetişkine daha az bağımlıdır

(<http://yunusemrecocukyuvasi.com/duygusalGelisim.html>).

2.1.6.4. Psiko-motor gelişimi

Vücudun tüm kas sisteminin tam olarak gelişmesi şeklinde tanımlanan motor gelişim; insan yaşamının önemli bir basamağını içine alan bir gelişim sistemidir. Çocuklar, doğdukları andan itibaren hayatları boyunca süre gelecek bir gelişim döngüsü içerisine girerler. Bu sebepten dolayı da, bazı şeyleri her zaman kendileri kontrol edip yapmak isteme eğilimi gösterirler. Motor gelişim, bedenin gücüne ilişkin bir sınaama olmasına rağmen zihinsel gelişime de etkisi olmaktadır. Motor gelişim, bütünüyle fiziksel gelişimin yanında, hormonal yapının düzeyinin artışını da kapsamaktadır (Atabek, 1995, s.51).

Motor gelişimi anlamı, fiziksel olarak bedenin büyümesidir. Her iki terimde çocukların kendi bendenlerini kullanabilme ve fiziksel bir işi yapabilme, kavrayabilme

yetisini kazanmayı ifade etmektedir. Okul öncesi dönemde; bu etkinlikler dans, resim yapma, müzik aleti çalma, bağlama, kesme, çözme, yırtma, toplama vb gibi etkinliklerin yapılmasıyla bu dönem olumlu bir şekilde desteklenmektedir. İnsanın büyüme süreci; üç temel yönde gelişimi içermektedir.

1. Büyüme sıralı bir gelişim izlemektedir. Yani ilk önce büyük kaslar gelişir daha sonra ise küçük kaslar gelişir. Bu tür büyüme; boyun, gövde, kollar, bilekler ve bacakların, gözler, parmaklar, ellerden önce oluştuğunu göstermektedir. Bu nedenledir ki, çocuklar titizlik gerektiren işler yani ince iş olarak tabir edebildiğimiz boyama, kesme, dizme vb işlerden önce yürme işlemini yapar veya boynunu istediği an istediği yöne çok rahat bir şekilde dönderebilir.

2. Büyüme; yukardan aşağıya doğrudur. Bu yönde bir örnek verebilecek olursak; bebekler yürmeden önce başlarını dik tutma eğili gösterirler. Çünkü gelişim baştan aşağıya doğrudur.

3. Büyüme; İçden dışa doğru sistemli bir sıra izlemektedir. Bu duruma bir örnek verecek olursak; çocuklar kendilerini ayaklarıyla ileri çekme veya geri itme eğilimlerinden önce, sağa ve sola yuvarlanma eğilimi göstererek bu bilgiyi desteklerler. Çocuğun vücut kısımları büyüme hızıyla ilişkili olarak gelişmektedir. Çünkü her vücut bir birinden farklı olarak büyür. Bu yüzden doğal olarak hızlarda bir birinden farklıdır. İlk yıllarda bu gelişim çocuğun gövde kısmında gerçekleşir. Bu durum daha çok göbek bölgesinde görülür. Çocuk bir yaşlarına kadar çok kilo alır. Bunun sebebi ise çocuğun çoğunlukta hareket edememesi ve bunu vücuda kilo olarak yansıtması olarak söyleyebiliriz. Bir yaşından sonra çocuk kaslarının gelişimiyle harekete başlar ve bu hareketler netcesinde bir enerji kaybı gerçekleşerek çocuğun kilo alması bu sebepten dolayı düşer. Bebeklik çağından altı yaşına kadar çocukta fiziksel orantısızlık gözlenir. Genelde vücudun üst kısmı ve alt kısmı bir biriyle aynı oranlarda değildir. Üst bedenin alt bedene göre daha uzun olması çocukta sık sık düşmelere sebep olmaktadır. Bu durum altı yaşın sonlarına doğru normal bir yetişkin bedenine yakın bir hal alır. Okul öncesi dönem çocuklarının çoğu küçük motor hareketlerini gerektiren etkinlikleri yapamazlarsada, büyük motor hareketlerinin bu dönemde daha çok gelişmesinden dolayı koşma, zıplama, atlama, oynama gibi etkinliklere çok rahat bir şekilde katılır ve yaparlar. Bu dönemde küçük kas motor gelişimi ise; parmaklar, eller, bilekler ve

kollardaki gelişimi kapsar. Bu sebepten dolayı çocukların bu dönemde yapacağı etkinlikler kas gelişimlerine doğru orantıda olmalıdır. Okulöncesi öğretmenlerinin etkinlik planı yaparken yaşlara göre farklılıkların olduğunu belmeleri gereklidir. Örneğin; üç yaş çocukları o dönemde makas tutmayı becermezler, ama beş veya altı yaşındaki çocuklar makas tutma ile etkinliklere çok rahat bir şekilde katılma eğilimi göstermektedirler. Okul öncesi programları yapılırken çocuk gelişim farklılıkları ve gelişim özellikleri göz önüne alınmalı planlar küçük ve büyük kasları geliştirici özellikte etkinlikler olmalıdır. Özellikle sanat etkinlikleri el ve göz koordinasyonunun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bunlar resim çizme kâğıt kesme gibi etkinlikler olarak sıralanabilir. Kasların gelişimi ve el göz koordinasyonunun sağlanması motor kontrolünün kazanılmasıyla yakından ilgilidir. Çocuk büyüdükçe kendi vücuduna karşı olan hakimiyetide artar. İki yaşında kaşık tutmayı, üç yaşında ise çatal ve bıçak tutmayı çok rahat bir şekilde öğrenerek bunu uygulamada hayata geçirebilir. Beş yaş civarına geldiğinde beslenme ile ilgili araç ve gereçleri kullanarak kendi besin ihtiyacını karşılayabilir. Bunun yanı sıra kendi kendine giyinme eğilimide bu dönemde görülür (Darıca, 2003, s.41-42).

Gelişim insanın beden yapısı, duygusal ve zihinsel özellikler açısından, düzenli bir biçimde değişmesi ve istenilen görevleri yapabilecek duruma gelmesidir. Örneğin, çocuğun piyano çalabilmesi, el-kol ve göz arasındaki işbirliği ve parmaklardaki gelişme sonucunda meydana gelir (Aral ve diğerleri., 2001, s. 16)

Gallahue, motor gelişimini çocukluk dönemi ile sınırlayarak incelemiş ve bu kuramı piramit modeli olarak belirtmiştir. Bu modele göre kazanılan bir motor gelişimi bir diğerinin üzerine kurulur. Piramidin temelinde, refleksif hareketler dönemi bulunmaktadır. Bu dönemi sırasıyla, ilkel hareketler ve temel hareketler dönemi takip eder. Piramidin tepe noktasını ise spor hareketleri dönemi oluşturur (Gallahue, 1982, s.123).

Çocukların çevre ile iletişim kurmalarında, bağımsız olarak yaşamlarını devam ettirmede psiko-motor önemli yer tutmaktadır. Okul öncesinde psiko-motor gelişim hedefleri, çocukların gelişmişlik yapıları ve farklı yapılarına göre, kas ve bedensel koordinasyonlarını geliştirmeye yönelik olmalıdır. Çocuklar motor becerilerini oyun oynarken keşfederler. Çocuk, oyun sayesinde diğer bireylerle sosyal iletişime içerisine

girer ve bu ona özgüven sağlar. Bu sayede çocuk toplum içerisinde sosyalleşir. Ayrıca bu durum çocukta ki yaratıcılığı da geliştirir. Böylece çocuğun kendisine olan özgüveni artar, kendinin yeterli olduğunu hissederek olumlu kişilik kazanır. Bu durum çocuğun fiziksel olduğu kadar psikolojik sağlığını da etkilemektedir (Ayhan, 1998, s.11).

Okul öncesi dönemine denk gelen 3-6 yaş arasındaki büyüme hızı bebeklik dönemine göre hızı yavaşlar. Yaşamın ilk yıllarında gerçekleşen büyüme 3-6 yaş arasındaki büyümenin yaklaşık iki katı kadardır. Bu dönemde erkek çocukları kızlardan daha uzun ve ağır olmalarına karşın, kız çocuklarının küç kas gelişimi erkeklere göre daha gelişmişlik göstermektedir. Bu durumu göz önüne alarak aynı yaşlarda olan farklı cins çocukları küçük kas hareketleri (ince motor) gerektiren, kesme, çizme, yırtma, iliklemek gibi eylemler için karşılaştırma yapmak çok yanlıştır. Üstelik aynı yaş ve cinsiyetteki çocuklar arasındada bireysel farklılıklardan dolayı ortaya çıkan becerisinde olduğu unutulmamalıdır (Erden ve Akman, 2004, s.48-49).

Gelişimin hızı çocuktan çocuğa farklılık gösterir:

a. Baştan Ayağa Doğru Gelişim: Motor yeteneğinin, baştan, ayak tırnağına doğru gerçekleşmesidir. Yeni doğanın başı, bedeninin diğer kısımlarına oranla yetişkin ölçüsüne daha yakındır. Aynı şekilde, baştaki motor kontrol, bedenin aşağı kısımdaki kaslara oranla daha güçlüdür. Motor kontrolünün evrimi, önce baş, sonra omuzlar ve nihayet bacaklar ve ayaklar şeklinde gerçekleşir.

b. Merkezden Dışa Doğru Gelişim: Motor yeteneğinin merkezi, eksenden başlayarak, bedenin uç kısımlarına doğru gerçekleşmektedir. Beden ve omuz hareketleri, bağımsız kol hareketlerinden önce görülür, ellerin kontrolü parmakların kontrolünden önce gelir.

c. Bütünden Özel Hareket Gelişimine Geçiş: Motor gelişimde (yürüme, elle tutma gibi) belirgin bir sıranın izlendiği görülür. Başlangıçta, bebeğin ilk hareketleri bütünsel ve farklılaşma göstermez. Bebek, önceleri objeyi avucunun tümüyle yakalar. Zamanla parmaklarını kullanır, özellikle baş parmağının faaliyeti, 1 yaşından önce görülmez (Yavuzer, 2001, s.42-43).

2.2. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, bireyin sağlıklı, dengeli, doyumlu, başarılı, duyarlı ve mutlu olabilmesi, kendine özgü bir kişilik geliştirebilmesi, belirli bir etkinlik, yeterlik ve yetkinlik düzeyine erişebilmesi için davranışları üzerinde belirli izler bırakacak bir süreci kapsar (Uçan, 1996, s.24).

Genel müzik eğitimi; örgün eğitim sistemi kapsamındadır. Okulöncesi ve ilköğretim düzeyinde zorunlu; ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde ise seçmeli dersler olarak müfredatta yer almaktadır. İnsanlarda sağlıklı, dengeli, kişinin sosyalleşip mutlu bir yaşam sürdürmesi için gerekli olan koşulları hazırlayıp genel sanat kültürünü kazandırmayı amaçlar. Özengen müzik eğitimi; herhangi bir yaş sınırlaması olmayan isteğe göre verilen; örgün ve yaygın eğitim içerisinde yer alan bir eğitim sistemidir. Kişiler kendi ilgi istek ve yetenekleri doğrultusunda istedikleri eğitim biçimini seçerler. Mesleki müzik eğitimi; bu eğitim sistemi genellikle yerini örgün eğitim içerisinde alır; müzik alanının bütünü ya da dalı ilgili bir işi meslek olarak seçen; müziğe belli düzeyde yeterlilik gösteren kişilere yöneliktir. Kişilere mesleğinin gerektirdiği müziksel davranışları kazandırmayı amaçlar (Uçan, 1996, s.31).

Eğitsel müzik öğretiminin kültürel açıdan da önemi vardır. Bir toplum, ekonomi ve kültür alanlarında yarattığı, kendi yaşayışına ve insanlığın yaşayışına kattığı, çağına uygun değerlerle varlığını sürdürebilir. Toplumun varlığını sürdürebilmesi, yarattığı çağına uygun müziklerle sağlanabilir (Sun, 2001, s.87)

Dünyada değişik alanlarda yapılan çalışmalarda çeşitli bilgi ürünleri, ortaya çıkan bilim dalı ve onun inceliklerine ilgili uzmanlaşmayı da mecburi hale getirmiştir. Elde edilen bilgi fazlalığı o bilgiyle ilgili alt dallarında ortaya çıkmasını mecburi hale getirir. Örneğin, önceden sadece psikoloji bilimi varken, bu alanda üretilen bilginin fazlaşması, psikoloji bilimi, sosyal psikoloji, eğitim psikolojisi, gelişim psikolojisi gibi farklı bilim dallarına bölünmesine neden olmuştur. Müzik eğitimi de, sözünü ettiğimiz uzmanlaşma sonucunda oluşan eğitim alanlarından biridir. Diğer tüm eğitim dallarında olduğu gibi müzik eğitiminde de amaç, müzik eğitim programları çerçevesinde, belirlenen hedefler doğrultusunda, bireye duyuş, biliş ve beceriye yönelik davranışlar kazandırmak veya değiştirmektir. Bu açıklamalardan sonra müzik eğitimi

kavramı şu şekilde tanımlanabilir. “Bireyi kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak, belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantısı yoluyla değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir” (Uçan, 1999, Akt. Tunalıoğlu, 2004, s.7).

Müzik eğitiminin iletişim ve toplumsal boyutlarından da söz edebiliriz. Sanat eğitiminin bireyin toplumsal ilişkilerini düzenlediğini, geliştirdiğini söylemek mümkündür. Müzik eğitimiyle birlikte kişinin çevresiyle özellikle de müziksel çevresiyle iletişiminin daha bilinçli, daha sağlıklı ve daha düzenli olması beklenir. Eğitsel müzik öğretiminin kültürel açıdan da önemi vardır. Bir toplum, ekonomi ve kültür alanlarında yarattığı, kendi yaşayışına ve insanlığın yaşayışına kattığı, çağına uygun değerlerle varlığını sürdürebilir. Toplumun varlığını sürdürebilmesi, yarattığı çağına uygun müziklerle sağlanabilir (Sun, 2001, s. 87)

Bu görüşlerden yola çıkarsak müzik eğitimi; çocuğu gerek kültürü gerek toplumsal değerleri, gereksede milli bilinç düşüncesini aşılama ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda eğer çocuk bütün davranışlarını hayatının ilk yıllarında kazanıyorsa ve bunda müziğin etkisi varsa okulöncesi eğitim kurumlarının bu doğrultuda önemli bir rolü vardır.

2.2. Çocuk ve Müzik

Doğumundan itibaren ses evreninde yaşayan çocuk, uzunca bir dönem duyduğu sesleri algılama, kullanmaya çalışma ve kullanma biçimi seçme süreci içindedir. Bunun en önemli nedeni ise insanın en gelişmiş duyularından birinin işitme olmasıdır (Altaş, 2006, s.22).

Eflatun, müziği, eğitimin en gerekli unsuru olarak görmüş, vücuttan önce ruhun gelişmesini üstün tutmuş, eğitimde güzel sanatların kuvvetine inanmış ve ruhun güzelliklerle yükseleceğini belirtmiştir. Eflatun, müziği, bir eğlence aracı değil, güzellik ve iyilik için eğitim aracı olarak kabul etmiştir (Akkaş, 1993, s.7).

Gordon’a (1990) göre, çocuklar kendilerine özgü tempoları yaratmaktadır ve bu tempolar çocukların müzik ritmlerini anlamalarına yardım etmektedir. Müzik, bir dil

değildir. Fakat syntax vardır. Syntax müziğe anlam vermektedir. Bir müziğin syntax'ini anlamak için müziğin yapısını dinleyerek anlamak önemlidir (Raisner, 2002, s.4).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi

Çocuklar, doğuştan kendilerinde var olan hareket etme ve ses çıkarma becerileriyle dünyaya gelirler. Bu nedenle müziğin bir parçası olmaya hazırdırlar ve bunun için gereken yeterli donanıma sahiptirler. Ritim, melodi, kafiye ve diğer müzik öğeleri ile birleşen hareket ve sözler, çocukların zevkli aktiviteler yaşayarak gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Çocukların doğasında bulunan müzikteki ses ve hareket arasındaki ilişki onların müziği anlamalarına ve bireysel gelişimlerine temel teşkil etmektedir (Haines and Gerber, 1992, s.4).

Ana amaç, çocukların devinimsel, duygusal ve bilişsel gelişimlerine yardımcı olacak, toplumsal çevre farklılıklarından gelen ve ilköğretimde fırsat eşitsizliği yaratacak gelişme farklılıklarını azaltmaktır. Çocukları aynı gelişim çizgisine yaklaştırmak, ana dilin gelişimini sağlayarak onları temel eğitime hazırlamaktır (Akkaş, 1993, s.15)

Müzik etkinlikleri günlük planda yer alan diğer etkinlikler sırasında da kullanılabilen etkinliklerdir. Ses dinleme ve ayırt etme çalışmaları, farkı söyleme, ritim çalışmaları, yaratıcı hareket ve dans, müzik eşliğinde hareket, müzikli öykü oluşturma, çeşitli işitsel algı etkinliklerini içermektedir (Okul öncesi eğitim programı, 2002, s. 44).

Müzik, çocuğun gelişiminde oldukça önemli bir yere sahiptir ve erken yaşlarda müzikle kurulan iletişim ve edinilen müziksel yaşantının bireyin tüm yaşamını etkileyebileceği belirtilmektedir. Bu nedenle erken dönemde çocuklara müzik yaşantıları kazandırılmalıdır. Okul öncesi dönemde Müzik sadece şarkı söylemek değildir. Çocuğun gelişimine uygun olarak, pek çok çalışmanın birleşmesi sonucunda sağlıklı bir müzik eğitiminden söz edilebilir. Bunlardan en sık kullanılanları ses dinleme, ayırt etme, ses üretme çalışmaları, nefes açma ve şarkı söyleme çalışmaları, ritm çalışmaları, yaratıcı hareket - dans çalışmaları ve müzikli hikâyelerdir (Bal ve Artan, 1995, s.136).

"Çocuk nasıl eğitilir?" ya da "müzik çocuğa nasıl öğretilir?" sorularına "çocuk oyunla eğitilir" ya da "müzik çocuğa oyunla öğretilir" yanıtı verilebilir. Oyun, öğrenmede ve öğretmede en doğal, en sağlıklı ve en etkili yöntemdir. Bu yöntem müzik eğitiminde çok daha geçerli ve kullanışlıdır. Özellikle çocukların müzik eğitimi, oyun yoluyla gerçekleşiyor. Çünkü müzikte oyun yaratıcılığın özüdür. Müzikte yaratıcılık oyundan kaynaklanır, oyunla doğar, oyunla yaşar, oyunla gelişir, oyuna dönüşür (Uçan, 2002, s.30-31).

Bazı araştırmacılara göre; çocukların bir şarkı dinlerken mırıldanmalarını dinleyerek, izledikleri bir dansa ve oyuna uyma çabası içine girmelerini izleyerek, müziğe karşı doğuştan duyarlı olduklarını gözleyebiliriz. Bu doğal yetenek evrenseldir ve her toplumun üyesi olan çocukta doğuştan vardır. Müzik, öncelikle, şarkı ve tekerlemeler yoluyla okul öncesi dönemindeki çocuğun dil gelişimine katkıda bulunur. Bunun yanı sıra müziksel etkinlikler yoluyla çocuğun yaratıcılığını ortaya koymasına fırsat verir. Müzik, zihinsel, motor, sosyal beceri ve yeteneklerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, akademik yılın başında ve sonunda okuma testine tabi tutulan ilköğretim öğrencilerinden, müzik eğitimi alanların, almayanlara oranla daha iyi sonuçlar elde ettikleri görülmüştür. Yapılan pek çok testin sonucunda, notaları doğru seslendiren çocuklarda, harfleri doğru seslendirme oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Müzik eğitiminin olumlu etkisi, okumanın yanı sıra, öğrenme ve yaratıcılıkta da kendini göstermektedir (Yavuzer, 2004, s.73).

Okulöncesi eğitim, çocuğun duyduklarını ve düşündüklerini ritm, melodi ve serbestçe ifade edebilmelerini sağlamak, çocuğun ritm duygusunu ve müzik sevgisini geliştirmektir. Çocukların devinimsel, duyuşsal ve bilişsel gelişimine yardımcı olacak, toplumsal çevre farklılıklarından gelen ve ilköğretimde fırsat eşitsizliği yaratacak gelişme farklılıklarını azaltmak, çocukları aynı gelişim çizgisine yaklaştırmak, ana dilin gelişimini sağlayarak onları temel eğitime hazırlamaktır. Çocukta dinleme yeteneğini geliştirmek (sözel direktif dinleme, dinlediğini anlama, anladığını uygulama), Çocukların, dinledikleri sesler yoluyla algı yeteneklerini geliştirmek, Algıladıkları sesleri çözümlenmelerini sağlamak ve bunu yaşayışlarına katmak, Çözümledikleri müziği çeşitli amaçlarla anlatmalarını sağlamak (harekete dönüştürmek, mimik ve jestlere dönüştürmek, söz ile anlatmak, çizgi, yazı ve renk ile anlatmak, sesle anlatmak),

Çocuktaki müzik dinleme yeteneğini geliştirmek, alışkanlığı sağlamak, dikkati arttırmak, ayrıntılara ve bütüne verilen önemi öğretebilmek; Müzik yoluyla kendini, çevresindeki insanları ve doğayı tanımlamasını, yorumlamasını sağlamak; Bireysel ve toplulukla müzik yaparak kendini dinletmek, kabul ettirmek; başkasını dinleme, kabul etme, işbölümü, işbirliği, toplulukta görev alma, sorumluluğu anlama, kendini ve başkalarını eleştirme, iş ve disiplin gibi toplumsal davranışlar kazanmasını sağlamak; Kulak, ses ve enstrüman eğitimi ile genel ve özel müzik yeteneğini keşfetmek, ortaya çıkarmak ve işlemek; Erken yaşta çocuğa temel sanat eğitimine sokmak, yeteneği fazla olanlara gelişme ortamı hazırlayabilmektir (Akkaş, 1993, s. 16) .

Müzik eğitimindeki ilk amaç, çocukta müzik sevgisini uyandırmak, hayal dünyasında müzik imgesini geliştirmek, ritm duygusunu ve kulak duyarlılığını keskinleştirmektir (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-skioglu_1.html).

Müzik, okul öncesi dönemdeki normal ve özel eğitim gereksinimi olan tüm çocukların eğitiminde kullanılan, tüm gelişim alanlarını destekleyen en etkili ve önemli tekniklerden biridir. Erken yıllarda, müzik gelişimi her çocuğun getirdiği becerilerin, bilginin, anlamının ve kültürel alt yapının çocuğun öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve öğretmesinin farklılaştığını dikkate alan bir planlamaya dayanır (Young, 1998, s. 11).

Müzik etkinlikleri planlarken ve uygularken öğretmen şu noktalara dikkat etmelidir.

1. Öğretmen öncelikle etkinlikten kendisi zevk almalı, istekli olmalı, çocukları motive edici rol oynamalıdır.
2. Müzik etkinlikleri günün belirli bir saatine sıkıştırılmamalı, diğer etkinliklere dahil edilerek de planlanmalıdır.
3. Müzik etkinlikleri zaman zaman bireysel veya grup etkinlikleri olarak planlanabilir.
4. Öğretmenin müzik etkinliklerinin başarılı olabilmesinde kişilik özellikleri, çalışma yöntemleri ve kullandığı materyallerin seçimi önemlidir.

5. Öğretmen eğitim programlarında müzik etkinliklerinin değişik tekniklerine yer vermelidir.
6. Çocukların rahat çalışabilecekleri ortam hazırlanmalıdır (ısı, aydınlatma, temizlik vb.).
7. Her çocuğun dikkat süresinin ya da konsantrasyonunun birbirinden farklı olduğunu bilerek etkinlik içeriği ve süresi en iyi şekilde ayarlanmalıdır.
8. Müzik etkinliklerinde kullanılan yöntem ve teknikler çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun olmalıdır.
9. Müzik köşesinde bulunan müzik aletleri, çocukların sayılarına ve becerilerine uygun olarak seçilmelidir.
10. Müzik etkinliklerinde kullanılan teknikler, basitten zora planlanmalı ve uygulanmalıdır.
11. Müzik etkinlikleri sırasında zaman zaman müzik aletlerinden yararlanmalıdır. Müzik aletlerinin kullanımına ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirmek için yardım alabilmeli veya becerileri olan kişilerle işbirliğine girerek sınıfa davet edebilmelidir. (Aral, Kandır ve Yaşar, 2001, s.70-71).

2.5. Müziğin Çocuğun Yaşamındaki Yeri ve Önemi

Her çocuk anne karnına düştüğü andan itibaren müziğe karşı büyük bir ilgi duymaya başlar. Bu durum tamamiyle çocuğun anne karnındayken duyduklarıyla alakalı olarak gelişir. Çocuk anne karnındayken her şeyi bir ritimmiş gibi algılar örneğin; annenin kalp atışları bir düzenli ritim kalıbı gibidir bu sürekli olunca anne karnındaki bebekte ister istemez ritim duygusu gelişir ve bu durumdan dolayı her dinlediği müzik ona bu durumu anımsatarak hoşlanmasını sağlar. Ayrıca doğumdan sonra ise bu ilgi, annesinin kendisi için söylediği niniler, tekerlemeler ve medya araçlarından istem dışı veya isteyerek dinlediği müzikler ve ezgilerle de geliştiği söylenebilir.

Müziğin çocuk yaşamındaki yeri ve önemi çocuğun kendini seslerle ifade etme, özgün olanı ve güzeli seslerle arayıp bulması ile başlar. Anlama ve anlatma gereksinimini karşılamanın yanı sıra, yaşamının değişik dönemlerinde müziğin çok yönlü işlevlerinden yararlanır (Uçan, Yıldız, Bayraktar, 2001, s.5).

Yapısı ve yaradılışı gereği çocuğun sağlıklı, güvenli, dengeli, uyumlu ve doyumlu yaşaması gerekir. Yaşamını en iyi biçimde sürdürmek için her türlü gücünü ve yeteneğini harekete geçirmek ister. Bunun için var olan olanaklardan yararlanmaya gereksinim duyar. Çocuğun bu gereksinimlerini karşılamada özellikle müzikten etkili biçimde yararlanması mümkündür. Böylece müzik, çocuğun yaşamının ilk evreleriyle birlikte belirli işlevler görmeye başlar. Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitsel işlevleri vardır (Uçan ve diğerleri, 2001, s.5).

Anne karnında duyma yeteneğini kazanan insanoğlunun, doğumdan hemen sonra müziğe tepki verdiği bilinmektedir. Bilindiği gibi, yaşamımızın her anında müzik bizler ile beraber yaşamaktadır. Yürürken istem dışı uymak zorunda kaldığımız ritmik hareketler, çevremizde duyduğumuz melodilere verdiğimiz tepkiler, bunun en büyük göstergesidir (Artan, 1994, s. 43-45).

Her çocuk müziğe aynı ölçüde yetenekli değildir. Fakat bütün çocuklar müziği severler. Genel olarak çocukların büyük çoğunluğu orta yeteneğe sahiptir. Orta yetenekten çok üstün yeteneğe gidildikçe sayı azalır; yaklaşık olarak milyonda bir çocuk deha derecesinde müziğe yetenekli olur. Tersine orta yetenekten çok yeteneksizliğe doğru gidildikçe de yine sayı azalır ve yine milyonda bir çocuk da müziğe hiç yeteneği olmayan nitelik taşır (Sun, ve seyrek 1988, s.30).

Alman besteci ve müzik eğitimcisi Carl Orff (1895-1982), 1925'te, Dorothea Günter'in Münih'te açtığı müzik okulunda on iki yıl programcı ve eğitimci olarak çalıştı. Küçük çocuklara, ritim, bedensel devinim, dans ve çeşitli oyunlar yoluyla müzik eğitimi yaptırılması ilkesine dayanan, yeni bir yöntem geliştirdi. Vurmalı çalgılar, bu yeni yöntemin temel ögesi oldu. Orff, bu alanda koyduğu ilkeleri, Schulwerk adı altında beş ciltlik bir kitapta, bilimsel olarak açıkladı ve bu ilkeler birçok okulda uygulandı. Ezgisel ritmik çalgıları (celesta-metalofon, ksilofon'un oyuncak görünümlü biçimlerini) davul, def, çingirak gibi öteki ritmik çalgılarla birleştiren ve böylece kurduğu çocuk

orkestralarına ritmik oyunlar ve beden hareketleriyle katılmasını öngörmektedir (Günay, ve Özdemir, 2003, s.177).

Müzik yeteneği konusunda araştırma yapan müzik bilim adamları üstün yetenekli çocuklar veya müzik konusunda hiçbir yeteneği olmayan çocuklar istisna olarak kabul görmektedir. Bunun dışında kalan çocuklar ise az veya çok yetenekli olmalarına bakılmaksızın yetenekleri bir şekilde geliştirilebilir olarak görüldüğü için yetenekli olarak kabul görülmektedirler. Müziğe karşı yeteneği olan çocukların eğer müzik konusunda elverişli bir ortam oluşturulmamışsa yetenekleri gelişmez. Fakat bazı çocuklar çeşitli şekillerde ileride çok iyi sanatçı veya çalgıcı olabilmektedirler. Bu tamamen çevrede gördükleri ve kendilerine yansıtıkları güdülenmeyle alakalıdır. Yukarıda belirttiğimiz koşullar sağlanmadığı takdirde, çocuk müzik konusunda üstün yeteneklide olsa yenide yeteneği ortaya çıkmaya bilir ve bu onun ömrünün sonuna kadar sanki hiç müzik yeteneği yokmuş gibi bir izlenimi doğurabilir. Bu açıdan bakılırsa anaokulunda müzik eğitiminin önemi daha iyi kavranabilir (Sun, 1988, s.30).

Çocuklar her yaşta müziğe karşı duyarlıdırlar. Bu duyarlılığın ortaya çıkarılması yani diğer bir deyişle işlenmesi tamamen anne-baba ve eğitimcilerin görevidir. Özellikle okulöncesi dönemde duyuşal ve ritmik sezgileri uyandırmak gerekmektedir. Çünkü birçok uzmana göre bu dönem, çocukların duyularının ve izlenimlerinin en yoğun olduğu dönemdir. Bu durumdan yola çıkarak şunları söyleyebiliriz; okulöncesi dönem her gelişim aşamasının önemli bir basamağı olduğu gibi müziksel yeteneğin ortaya çıkması ve geliştirilmesi anlamında önemli bir yerdir. Okulöncesi dönem, müzik eğitiminin ilk basamağı denilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli kurallardan bir tanesinde eğitim planlanırken çocukların gelişim düzeyleri ve çocukların istek ve arzuları önemli bir şekilde dikkate alınmalıdır. Gelişim dönemlerinin özellikleri unutulmamalıdır her bireyin gelişim düzeyi farklıdır. Planlar yapılırken bu kurallar gözden geçirilirse hedefe daha kısa yoldan varılabilir. Ayrıca bu eğitim çocuğun diğer ilgi alanlarını destekleyici nitelikte olmasına özen gösterilmelidir. Her çocuk ayrı etkileşimler içerisinde bulunabilir. Birine uygulanacak olan bir çalışmanın sonuçları, diğerinde aynı olmak durumunda değildir. Bu durum tamamen yukarıda değinildiği gibi bireysel farklılıklarla alakalıdır. Bu amaçlardan yola çıkarak müzik eğitimi verildiğinde çocuğun; zihinsel, duyuşal, psikolojik gelişimler ile sanatsal yeteneğin

gelişimine katkı sağlanmış olacaktır. Ayrıca çocuğun hoş vakit geçirmesi sağlanacak, bu ise çocuğa ruhsal dinginlik sağlayacaktır.

“Çocuklar, küçük yaşlardan itibaren iyi müziklerle beslenirlerse, büyüyünce müzikçi olmasalar bile, iyi müziği seven, seçen ve ondan yararlanmasını bilen yetişkinler olacaklardır” (Sun, 1988, s.31).

Kısaca özetlemek gerekirse; çocuğun müziksel yeteneğinin ortaya çıkması veya geliştirilmesi anlamında, çocuğun çevresi ve bulunduğu ortam çok önemlidir. Çocuğun böyle bir yeteneğinin olup olmadığı hemen anlaşılmaz, ama bu durum zamanla, ninniler ezgiler ve çeşitli müzikal dinletiler ve etkinlikler yaptırılarak ortaya çıkartılabilir. Burada ilk olarak ailenin bu konuda hassasiyet göstermesi gerekmekte bundan sonraki dönemde ise okulöncesi eğitim kurumları bu konuya hassasiyetle yaklaşmalıdır. Var olan bir yeteneğin ortaya çıkması tamamen kişinin bulunduğu ortam aracılığı ile veya yapılan bilinçli ve programlı etkinliklerle ortaya kısa zamanda çıkartılıp geliştirilebilir. Ayrıca yeteneğin ortaya çıkmasından öte çocukta Sosyal, duygusal, bilişsel, psikomotor gelişimlerde görülür. Bu duruma örnek verilecek olunursa; çocuk basit ritim aletleri çalarak el-ayak kordinasyonu gelişimini, müziksel oyunlarla çeşitli kavramlar öğrenerek bilişsel gelişimini, çeşitli müzikli oyunlar oynayarak bedensel gelişim ve uyumunu ve çeşitli müzik etkinliklerine katılarak sevgi, arkadaşlık, dostluk vatan, millet sevgisini ve kavramlarını benimser.

Öğrenme Biçimleri Teorisi, insanların tercih ettikleri farklı öğrenme tarzlarından söz etmektedir. Bazıları görerek daha iyi öğrenirken, bazıları işiterek, bazıları da dokunarak, hissederek ve elleyerek öğrenir. Küçük çocuklar ise öğrenme sürecine bütün duyularını katarak öğrenirler. Bu nedenle yalnız sözle verilen bir talimat çocuklar için her zaman öğrenmeyi kolaylaştıran bir yöntem değildir. Eğitimde okul öncesi çocuğa kalıcı ve doğru davranışları kazandırabilmek ana ilke olduğuna göre, tutarlı yetişkinler ve tüm duylara hitap eden bir eğitim yaklaşımı öğrenmeyi kolay ve kalıcı hale getirebilir (Oktay, 2002, s.138).

Öğrenirken, bazıları işiterek, bazıları da dokunarak, hissederek ve elleyerek öğrenir. Küçük çocuklar ise öğrenme sürecine bütün duyularını katarak öğrenirler. Bu nedenle yalnız sözle verilen bir talimat çocuklar için her zaman öğrenmeyi kolaylaştıran

bir yöntem değildir. Eğitimde okul öncesi çocuğa kalıcı ve doğru davranışları kazandırabilmek ana ilke olduğuna göre, tutarlı yetişkinler ve tüm duylara hitap eden bir eğitim yaklaşımı öğrenmeyi kolay ve kalıcı hale getirebilir (Oktay, 2000, s.138).

Fröbel (1782 - 1852)'den beri okul öncesi eğitim programlarında müzik oldukça önemli bir yer tutar (Arslan, 2005). Shinichi Suzuki (1888 - 1998), 1946 yılında Japonya'da "Beceri Eğitimi Programı" nı geliştirmiştir. Bu program çocukların yanında anneleri de içerir. Frobel gibi Suzuki de anneleri, bebeklerine şarkı söylemeleri ve doğumdan itibaren onları müzikle haşır neşir etmeleri için cesaretlendirir. Anneler, özel dersleri gözlemler, sınıfta kendileri de katılırlar, çocukların çalıştıkları çalgıların nasıl çalındığını öğrenirler ve evde çocuklarıyla bu çalgılar üzerinde çalışırlar. Evde, seçilmiş kasetleri çocuklara dinletirler. Esas olarak keman öğretiminde kullanılmak üzere tasarlanmış olan Suzuki Metodu, önce ezbere öğrenmeyi ve yaklaşık iki-üç yıllık bir çalışmadan sonra notaları öğrenmeyi içerir (Mertoğlu, 2002).

Müziğin, çocuğa çok yönlü yararlarını şöyle sıralayabiliriz:

- Çocuğun duylarını geliştirir (sesleri ve tartımı ayırt etme), algılama ve yineleme; yönergeyi anlama ve uyma, hatırlama, ezberleme; ses ve söz üzerinde dikkatini yoğunlaştırma; dinleme alışkanlığını geliştirme; parça bütün ilişkisini kavrama gibi duysal ve bilişsel becerilerini geliştirir. Çocuk, dinlediğini duymak, duyduğunu anlamak gibi okuma yazmaya hazırlıkta önemli beceriler kazanır.
- Şarkı söylerken yeni sözcükler ve cümle kalıpları öğrenir bunları tekrar ederken düzgün konuşmayı benimser ve dili gelişir.
- Sözcükleri doğru ve anlaşılır bir şekilde söylemeyi öğrenir, yani diksiyonu gelişir.
- Tekerleme ve saymacalar söylerken dil çevikliği kazanır, akıcı konuşma becerisi ve alışkanlığı gelişir.
- Duygusal yönden rahatlar; güvensizlik, çekingenlik, saldırganlık, korku gibi olumsuz duygu ve davranışlar, müziğin etkisiyle olumlu duygu ve davranışlara dönüştürülebilir.

- Grup çalışmalarında içine kapanık bir çocuk, grup içinde rahatlamayı, dikkati üzerine çekmeden başkalarıyla beraber olmayı, hata yapmaktan korkmadan denemeyi, etkin iletişim kurmayı öğrenir. Aynı zamanda Özel yetenekleri olan bir çocuk, solo çalışmalarında grup içinde sivrilmeye olanağı bulur.
- Grup içinde şarkı söylerken veya müzik eşliğinde hareket ederken, arkadaşlarıyla uyum içinde olmayı öğrenir (Birlikte başlama ve bitirme, seslerin yüksekliğine ve ritme uyma, etrafını dinleme, müzik işaretlerini uygulama vb.). Böylece birlikte iş yapmanın toplumla uyum içinde olmayı gerektirdiğini kavrar ve disiplin alışkanlığı kazanır.
- Çocuk kendi kültür ve geleneklerimizi müzik ve danslarımızla tanır; vatan, ulus, bayrak duyguları gelişir.
- Estetiğe yönelir ve çevresine karşı duyarlı olur.
- Yaratıcılığı güdülenir, esnekliği artar ve yeni deneyimlere yönelir.
- Sesini, kulağı ve zevkini geliştirir. Doğru duymayı, sesini denetlemeyi, kullanmayı, güzel müziği ayırt etmeyi öğrenir.
- Şarkı söylerken "soluk alıp vermeyi denetleme" becerisi kazanır ve akciğerleri gelişir.
- Çalgı ve çalgı olarak kullanabilecek oyuncakları kullanırken, müzik eşliğinde hareket ederken, koordinasyonu, küçük ve büyük kasları gelişir, bu da fiziksel ve psiko-motor gelişimini olumlu yönde etkiler (Öztürk, 2004, s.17).

Okul öncesi eğitimde müziğin yer alma nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

- Müzik çeşitli kültürlerle tanışmayı sağlar. Çocuklar çeşitli kültürlerin şarkı ve danslarını öğrenmekten hoşlanırlar.
- Müzik aracılığıyla çocuklar eğlence, yaratıcı ifade ve duygusal tepkilerde deneyim kazanırlar.
- Müzik; duyguların, düşüncelerin ve olayların ifade edilmesi, serbest bırakılması için kabul gören yollardan biridir. Müzik stresin azalmasını sağlar.
- Müzik özsaygının gelişimini sağlar. İstenilen duygu ve olayların gelişimini, istenilmeyen duygu ve olayların ise çözümlenmesini sağlar.
- Müzik çocukları sakinleştirebilir. Dinlenme ortamları yaratır, incinen ve problem yaratan duyguları yatıştırır.

- Müzik tedavi edicidir ve bunun sonucu olarak çocuğun benlik değerini arttırabilir. (Şarkılarda çocukların isimleri geçebilir. Çocuklar kendi istedikleri gibi müziği yorumlayabilir, yeni sözler, melodiler ve hareketler üretebilirler.)
- Çocukların dinleme becerisi, dikkat süresi, işitsel ayırt etme ve hafıza gelişimi müzik ile desteklenebilir. (Bir olayı anlatan şarkı veya yönergelerin takip edilmesini sağlama iyi bir yoğunlaşma ve dikkat için mükemmel bir fırsattır.)
- Doğru şekilde dili kullanarak şarkı söyleme müzik aracılığıyla dil ve kavramları geliştirebilir. Yeni şarkılar; yeni kelimeler, kavramlar ve bilişsel beceriler anlamına gelmektedir. Müzik zihni uyandırır ve çocuğun üreticiliğini arttırır. Araştırmalar, beden ve zihinde müziğin fiziksel ve psikolojik avantajlarını desteklemektedir.
- Ritim ve müziğin kafiyesi, bilginin hatırlanmasını kolaylaştırır (Dikici, 2005, s. 16-17).

Doğumundan itibaren ses evreninde yaşayan çocuk, uzunca bir dönem duyduğu sesleri algılama, kullanmaya çalışma ve kullanma biçimi seçme süreci içindedir. Bunun en önemli nedeni ise insanın en gelişmiş duyularından birinin işitme olmasıdır (Altaş, 2006, s.22).

2.6. Okul Öncesi Dönemi Çocuklarının Müziksel Gelişim Özellikleri

Çocuğun müziksel gelişiminin doğumla birlikte başladığını düşünen uzmanlar son yıllarda çocuğun bu gelişiminin de doğum öncesinde anne karnında başladığı konusunda hem fikir olmuşlardır.

Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi üç aşamada gerçekleşir. Bu aşama doğum öncesi aşama, doğum sırası aşama ve doğum sonrası olmak üzere gelişimini tamamlar. Bu gelişim aşamaları, belirli dönem ve süreçler izlenerek açıklanır. Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi belirli ilkelere dayanır. Okul öncesi çocuğun müziksel gelişimine ilişkili olarak en temel ilkeler şunlardır:

- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi belirli bir sıra ve düzen içerisinde ilerler ve gerçekleşir.

- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi, genel gelişim özelliği gibidir. Bu gelişim genelden özele, içten dışa, somuttan soyuta, yalından karmaşığa ve kolaydan zora doğru bir sıra içerisinde gerçekleşmektedir.
- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi genel gelişimiyle bütünleşerek ilerleme kaydeder.
- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi tüm boyutuyla kendi içerisinde bir bütündür.
- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimini kalıtım ve çevre etmenleri belirlediği gibi, bunlar arasındaki etkileşim de katkıda bulunur.
- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi çok alanlı bir yapı altında bütünleşerek gelişir. Çocuğun müziksel gelişim alanı bedensel, devinişsel, duyussal, bilişsel ve sezışsel olmak üzere beş alan altında birleşmektedir.
- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişim alanları birbiriyle iç içe ve sürekli olarak birbirleriyle etkileşim halinde ilerlerler.
- Okulöncesi çocuğun müziksel gelişimi çeşitli dönemlerde çeşitli gelişim alanlarında az çok farklı bir hız, yoğunluk ve duyarlıkta ilerler.
- Okulöncesi çocuklarında genel gelişim özelliklerinde olduğu gibi müziksel gelişimelerinde bireysel farklılıklar vardır. Her çocuğun müziksel gelişimi farklıdır ve kendine özgü bir biçim taşıyarak gelişir. (Uçan ve diğerleri, 2001, s.18).

Çocuğun doğum öncesi dönemde müziksel gelişimi ana rahminde dölleme anında başlar ve bu süreç doğum anına kadar sürer. Daha çok fiziksel oluşum ve gelişimin ön plana çıktığı bir dönem olarak bilinen bu dönem çocuğun müziksel gelişimi bakımından çok önemlidir. Çünkü okul öncesi çocuğunun müziksel gelişiminin başlangıcı doğum öncesi dönemin başında oluşan genetik ana yapıya dayanır (Uçan ve diğerleri, 2001, s.18).

Doğum öncesi aşamada müziksel gelişim şu şekilde özetlenebilir.

Kalp Atış Tartımı (Ritmi): Döllenmeden bir buçuk ay (45 gün) sonra çocuğun kalbi atmaya başlar ve üçüncü ayda kalp atışları düzenli bir tartıma kavuşur.

Solunum Tartımı: Çocuk anne karnındayken göbek kordonu aracılığıyla soluk alıp verir. Bu dolaylı bir solunumdur. Bu solunumun kedinine özgü bir tartımı vardır.

Bedensel Devinim: Döllenmeden dört ay sonra çocuk anne karnında devinir. Anne bu devinimleri hisseder. Devinen çocuk bir süre sonra yorulur ve uykuya dalar. Uykusunu aldıktan sonra yeniden devinmeye başlar.

Anne Sesine Duyarlık: Anne karnındayken bebekler annenin kalp atışına ve sesine karşı duyarlılaşır. Bebek, anne karnında dördüncü aydan itibaren geçirdiği süre içinde annesinin sesini ve konuşma tartımını ayırt etmeye başlar. Böylece, doğumdan sonra öğrenilecek olan müzik ve anadiline ilişkin ilk temel, doğum öncesinde atılmaya başlanmış olur.

Sessel - Müziksel Uyarılara Tepkide Bulunma: Bebeklerin anne karnında da işitebildikleri kabul edilmektedir. Anne karnındaki bebek çevreden gelen sessel ve müziksel uyarılara tepkide bulunur. Müzik çalındığında devinir. Çocuğun müzik gelişiminin ilk anlamlı davranışsal kökleri ve başlangıçtan doğum öncesi evredeki bu ilk etki ve tepki oluşumlarına dayanır. Uyarıcılara tepkide bulunur. Müzik çalındığında devinir. Çocuğun müzik gelişiminin ilk anlamlı davranışsal kökleri ve başlangıçtan doğum öncesi evredeki bu ilk etki ve tepki oluşumlarına dayanır.

Fetüsün işitme duyusu gebeliğin ortalarından itibaren sesleri, gürültüleri ve müzikleri algılayabilecek kadar gelişkindir. Fetüsün devinimleri veya kalp atış sayısındaki değişimler sese veya müziğe olan tepkisini belli eder (Uçan ve diğerleri, 2001, s.19).

Çocukta müzik yeteneği doğal olarak başlar. Bebek, daha gözleriyle bir yere sabit olarak bakmadan öne bile sese karşı duyarlıdır. Doğumdan itibaren ses uyarıcısına

tepki gösterir. Anne ve babasının ayak seslerini tanır. Ağlayarak ve ses tonunu yükseltip-alçaltarak mutluluğunu veya mutsuzluğunu belli eder. Evdeki olağan sesleri, aile bireylerinin seslerini, keyifli ve kızgın olduklarını farkeder. Bebek biraz büyüdükçe sözcüklerden anlamlar çıkarır ve seslere karşı duyarlılığı azalır. Bazı araştırmacılara göre; çocukların şarkı mırıldanmalarını dinleyerek, orijinal dans ve oyunlara uyma çabalarını seyrederek doğuştan müziğe karşı duyarlı olduklarını gözleyebiliriz. Bu doğal yetenek her çocukta doğuştan vardır (Ürfioğlu, 1989, s.7).

Günümüzde anne karnında, fetüsün duyabildiği ve dış dünya ile iletişim kurabildiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda artık temel olarak bilinen bazı gerçekler vardır. Kulağın anne karnında gelişen ilk duyu organı olduğu, 28 hafta ila 30 hafta sonrasında, fetüsün dışarıdan gelen seslere kalp atıslarındaki değişikliklerle veya davranışları ile yanıt verdikleri artık bilinmektedir (Campbell, 2002, s.20).

1- 2 Yaşındaki çocuklar içerisinde müzikten hoşlanmayan pek azdır ve üstelik her türlü müziği dinlemek hoşlarına gider. Bu yaşlarda çocukta düşünme sistemi gelişir. Dinlediği bir ses ile bir resim, bir hareket veya başka bir ses arasında ilişki kurabilir. Bu düşüncelerini hareketlerle de birleştirebilir. Bu nedenle, bu dönemde yapılan müzikal incelemeleri ölçmek hayli zordur; çünkü müzik çocuğun düşünce sistemine göre farklılık gösterebilir. Bu durum, müzikal gelişimin ilerlemesini hızlandırır. Bu dönemde belli müzikler çalındığında çocukların genel olarak şu hareketleri yaptıkları görülmüştür: Oturma pozisyonuna gelme, iki ayak zıplama, oturup, kalkma, asker gibi yürüme, belini öne eğme. Çocuklar, hareketlerini müzikle birlikte kendileri ayarlar. Bu dönemde nefes ve rahatlama organları birlikte görev yapar. Bir çocuğun müziği öğrenebilmesi, çalan müziğin türüne ve çocuğun kendi yeteneğine bağlıdır. Enstrümantal müzik parçalarında ritmin önemi belirgindir. Çocuk, şarkı sözlerinin anlamını takip ettiği için ritmi kavramada güçlük çeker. Bu nedenle, bu dönemde yapılacak olan müzik araştırmalarında enstrümantal parçaların seçilmesinde büyük yarar vardır (Ürfioğlu, 1989, s.8).

2- 3 yaş aralığındaki çocukların müzik eşliğinde yaptıkları hareketler tutarlı olmayabilir: Öne-arkaya, yana, aşağı-yukarı sallanma, zıplama ve dönme bu dönemde çok yaygındır. Bu yaş aralığındaki çocuklar müziği dinlemeye başlar. Zaman zaman

oturarak müzikle konsantre olur. Müzikle ilgilenmeye başladıklarından "alan kullanma"ya başlarlar (Ürfioğlu, 1989, s. 8).

3- 4 yaş aralığındaki çocuklar seslerini istedikleri biçimde gelişi güzel kullanabilir, herhangi bir müzik aletini eline aldığı zaman karşısında yapılan bir harekete eşlik etmeye çalışır veya çalan bir müziğe eşlik ediyorcasına çalışmış gibi yapar. Bir harekete eşlik etmek veya anlatmak istediği bir düşünceyi, duyguyu iletmek üzere kullanır, kendisinin oluşturduğu şarkıları mırıldanmaktan hoşlanır, basit şarkıları söylerken başkalarının da kendisine eşlik etmesine izin verir, basit melodileri tekrarlar, müzik aletlerini elleri ile vurarak, sallayarak, telleri titreterek kullanma becerisi kazanır. Ritmik vuruşlar için ritim sopalarını kullanabilir. Piyanoda işaret parmağı ile sesler çıkarır, sesin alçak veya yüksek tonda oluşunu fark eder ve bu ayrımı hareketlerle tanımlar (Ürfioğlu, 1989, s. 9).

4- 5 yaş döneminde çocuk yüksek veya alçak tonda olan sesleri tanımlayabilir (Çevredeki doğal sesler, ses sızlık vb.) gittikçe, çok farklı olmasa bile, yüksek-alçak, gürültülü-sessiz, uzun-kısa gibi ses özelliklerinin ayrımını yapabilir, Sesleri bir hikâyeye içinde düzenleyebilir veya aynı sesleri söylediği bir şarkıda kullanabilir. Başka kişilerle beraber şarkı söylemeye isteklidir, çeşitli müzik elemanlarına cevap olarak bedeninin çeşitli kısımlarını kullanarak sesler yaratabilir, Basit melodileri tekrarlayabilir, hareket ile esas vuruşa uyabilir (Ürfioğlu, 1989, s. 9).

Ses sınırı henüz dardır ve genellikle (Re-La) beşlisi içindedir. Sözcük dağarcığı henüz gelişme aşamasındadır. Dört yaşta şarkı söylerken çocukların sesleri oldukça kendilerine güvenlidir ve yıl boyunca grup çalışmalarında paylaşımları git gide artmaktadır. Hemen hemen bütün dört yaş çocukları güncel veya eğlenceli konularda şarkılar uydururlar. Uygun parmak oyunlarını, ritmik ve hareketli şarkıları çok çabuk hatırlarlar ve her gün tekrar etmekten hoşlanırlar. Tek başına şarkı söylemeye gönüllü olma oldukça rekabetçi bir tutum yaratmasına rağmen, özgüven ve kendilik bilincinin kazanılmasında yararlıdır (Dikici Sığırtmaç, 2005, s. 29).

5- 6 yaş döneminde çocuklarda vurgulu müzik aletlerini çalma becerisi gelişir, müzik aletlerini hayali olarak kullanmaya başlayabilir. Müziği tanımlamak ve tartışmak

için yeterli kelime hazinesi kazanmaya başlar. Müzik aleti çalınırken düzgün ritm vuruşları yapabilir. Başka kişilerle şarkı söylemeye isteklidir (Ürfioğlu, 1989, s. 11).

Buradan da anlaşılabilceği gibi çocukların müziğe karşı tepkileri doğumdan sonra değil, anne karnındayken başlar. Sağlıklı bir çocuk doğduğu andan itibaren gelişim sürecinin her yönüyle içinde olur. Fiziksel gelişimle birlikte, çocuğun algılaması ve becerileri de gelişir. Çocuklar doğdukları andan hatta anne karnından itibaren tanıştıkları sesleri büyüdükçe daha iyi algılar ve yorumlar. Çocuğun müziksel sesleri ayırt etmesiyle birlikte müziksel gelişim süreci de başlamış olur.

Müzik çocuğun yaşamını doğum ve ilk yaşlarda olduğu gibi daha sonraki zamanlarda da olumlu etkiler. Müzik aleti çalan çocukların sadece ince motor hareketlerini geliştirip, nota okumayı pekiştirmediği, hafıza testlerinden de daha iyi sonuç aldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda, orkestraya mensup çocukların, verilen kelime listelerini, diğerlerine göre belirgin şekilde daha iyi akıllarında tutabildikleri ortaya çıktı. Neuropsychology dergisinde yayımlanan habere göre, Hon Kong Üniversitesi'nde görevli psikolog Agnes Chan ve ekibi bir orkestrada görevli 6 ila 15 yaşlarında 45 erkek çocuğun kelime hafızasını, müzikle uğraşmayan çocuklarla karşılaştırdı. Araştırma sonucunda, orkestraya mensup çocukların, verilen kelime listelerini, diğerlerine göre belirgin şekilde daha iyi akıllarında tutabildikleri ortaya çıktı. Bilim adamları, başarının, orkestraya üyelik süresiyle doğru orantılı olarak arttığını kaydettiler. Deneyi bir yıl sonra tekrarlayan bilim adamları, bu süre içinde orkestraya üye olan çocukların önceki sonuçtan daha başarılı olduğunu, orkestradan ayrılan çocukların başarısının ise artmadığını tespit ettiler (<http://www.ntvmsnbc.com/news/226394.asp>).

4 yaş çocuğu düzeylerine uygun ritmik şiir ve tekerlemeleri, hareketli kısa şarkıları kolaylıkla ezberleyebilir ve zevkle tekrarlayabilirler. Anlamsız kelimelerden oluşmuş şarkıları söylemekten zevk alırlar. Bu yaşın en önemli özelliklerinden birisi de çocuğun belli bir ses tonu edinmeye başlamasıdır. Bu yaştaki çocuklar müziğin ana ritmine uygun ritim vuruşları yapabilir ve dans edebilirler.

Çocukta objelerin karşılaştırılması ve ayrılması yeteneği 4 yaş döneminde gelişme gösterir. Dolayısıyla seslerin karşılaştırılması, ses, süreç ve perde sınıflandırması yapabilirler. Çevredeki doğal sesleri, bu seslerin kendilerini özgü niteliklerini algılama gücü önceki dönemlere göre daha netleşmiş durumdadır. Yüksek-alçak, sessiz-gürültülü, uzun kısa gibi ses özelliklerinin ayrımını rahatlıkla yapabilirler. Böylece masal anlatımında, sözcüklerde ya da bir şarkıda hisleri ifade için ses özelliklerinden yararlanmayı öğrenebilirler (Başer, 2003, s.3).

4 yaş çocuğu geçmiş dönemlere göre sesini daha ileri bir düzeyde kullanmaya başlar, düzgün ve tonunda şarkı söyleyebilir, eşlik edebilirler. Kendilerini mutlu edecek, komik ve güncel şarkılar öğrenmekten çok hoşlanırlar. Ritmik ve hareketli şarkıları ezberleme yetenekleri bu dönemde oldukça üst düzeydedir. Kolaylıkla ezberleyebilir ve günden güne bunları severek tekrar ederler. Bu dönemde özgürce ve bağımsız bir şekilde söyleme isteği artar. Çünkü bir şeyleri tek başlarına yapabilmek ve takdir görmekten çok hoşlanırlar (Akkaş, 1996, s.91).

5 yaş çocuğu, fizik durumlarının verdiği yapabilirlik durumu sayesinde basit dans adımlarını öğrenebilir ve müzikal ritimlere uyum sağlayabilir. Görsel sembollere rahatlıkla tepki verebilirler. Nota değerlerini ve çeşitli müzik işaretlerine karşı bilgi sahibi olabilir ve uygulamaya geçirebilirler. Bu dönemdeki çocukların seviyelerine göre öğretildiği takdirde müziği yazıp okuyabilirler (Başer, 2003, s.4).

5 yaş çocuğu önceki dönemlere göre kelime dağarcıklarını genişlettiklerinden ve artık bildiği kelimeleri anlamlarıyla bütünleştirebildiklerinden şarkı repertuarları genişlemiş olacaktır. Artık kendince sevdiği ve sevmediği şarkılar ayırt ederek söyler veya söylemez. Bu yaş çocuklarının en önemli özelliklerinden bir tanesinde söyledikleri şarkıyı sürekli olarak söyledikleri halde bir türlü bıkmazlar bu onlara git gide daha çok zevk verir. Şarkılar söylemek, dans edip alkış tutmak bu dönem çocukları için artık eğlenceli bir durum olarak gözükür (Başer, 2003, s.4).

Bu dönem çocukları özellikle kendi tercihleri olan müzikleri söylemeyi çok severler. Bu dönem çocukları kendi söyledikleri müziklerin başkaları tarafından sevimli bir şekilde karşılanması durumunda, daha çok onure olacak ve bu durum kendilerini daha çok söyledikleri şarkıyı söylemeye itecektir. Bu dönemdeki çocuklar kendi ritim

tempolarını kendileri tutma fizyolojik durumuna erişmiştir. Bu durum onları bir şarkı dinlerken ve şarkıya eşlik ederken daha çok mutlu edecektir.

Bu yaş çocuğu dil, denge ve motor gelişimleri bakımından büyük ilerlemeler göstermiştir. Artık hızlı yürüyebilen, denge gerektiren oyunları oynayabilen, el-göz koordinasyonunun gelişmesi sayesinde iki elini bağımsız kullanabilen bir birey haline gelmiştir. Üstelik artık okul ya da evde karşılaşılabileceği durumlarla mücadele edip, başarılı olmasına yetecek fizikî, zihni ve hissî imkânlarla sahiptir. Bununla birlikte tembel ve kararsız bir tutum ve görünüm sergiler (Yavuzer, 1998, s.225).

2.7. Müziğin, Okul Öncesi Eğitimde Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri

Müzik, bireysel, toplumsal, kültürel, sosyal, ekonomik ve eğitsel işlevleri olan estetik temelli bir alandır. Çünkü müzikle iç içe yaşayan bir bireyin estetik kaygı taşıdığı, yaratıcılık gücünün geliştiği, farklı bakış açılarıyla problem çözme yetisine sahibi olduğu, yaşama hoşgörü ve sevgiyle baktığı vb. özellikleri taşıdığı görülmektedir. Müziği bu yönleri ve işlevleri ile ele aldığımızda onun eğitsel yönde çok etkili bir araç olabileceği de doğaldır. Müzik, toplumun tüm öğelerini bünyesinde barındırır ve bu öğeleri geleceğe taşır. Geçmişle gelecek arasında önemli bir köprü görevini üstlenir. Bu açıdan da bakılacak olduğunda müzik eğitiminin okul öncesi dönemde başlaması ayrı bir anlam kazanmaktadır. Müziğin temel eğitimindeki ilk amaç, çocukta müzik sevgisini uyandırmak, hayal dünyasında müzik imgesini geliştirmek, ritim duygusunu ve kulak duyarlılığını kesinleştirmektir (Pamir, 1998, s. 12).

Okul öncesi müzik etkinliklerinin bir başka amacı; çocukların gelişim alanlarını ortak bir yetişme ortamında destekleyerek, Türkçe'yi doğru ve güzel konuşma yetisine kavuşturacak biçimde ilköğretime hazırlamak olarak tanımlanabilir. Okul öncesinde müzik etkinliklerinin gelişimsel amaçları; iletişim, farkında olma ve dil gelişimi ile ilgili amaçlar, fiziksel gelişim ile ilgili amaçlar, zihinsel gelişim ile ilgili amaçlar, fiziksel gelişim ile ilgili amaçlar, yaratıcılık ve duygusal gelişim ile ilgili amaçlar biçiminde sıralanmaktadır (Artan, 1994, s. 103).

Çocuğun müziksel özellikleri, genellikle çocukluk döneminin ilk yıllarından itibaren dışa vurmaya başlar. Bu durum, çocukta müziğin gelişiminin, değişiminin ve

biçimlenmesinin erken başladığının göstergesidir. Çocukların yaklaşık yarısında daha 2–6 yaşları arasında görülmeye başlanan özel müziksel kıvılcıklar, hızlı bir gelişim içinde ilk en yüksek noktasına onuncu ve on birinci yaşlarda erişir. Öteki çocuklar ise müziksel eğitim ve özelliklerini, genellikle, ergenlik döneminde belli eder. Çocuklarda müziksel gelişim öteki sanatsal gelişimlerinden farklı bir nitelik gösterir. Nitekim müzik, sanat dalları arasında, yeteneğin daha çocukluk dönemindeyken kendini en çok belli ettiği sanat dalı olarak kabul edilir (Uçan, 1996, s. 16).

Bu durumda okul öncesi öğretmeni ve okul öncesi müzik öğretmeni çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilen, gözleyen, araştıran ve bunu diğer alanlarda da kullanabilen kişi olmalıdır. Okul öncesi çocuğunun gelişim özellikleri ve müziğin gelişime olan katkısı üç ana başlık altında toplanmaktadır (Tufan,2002, s.3)

Erken çocuklukta müziğin çocuğun zihinsel ve dil gelişimine büyük bir etkisi vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Erken çocuklukta verilen müzik eğitimi, çocuğun yaratıcılığının gelişmesine yaşamı doğru olarak algılamasına yardım eder.
- Çocuğun karşılaşacağı problemlerin nedenlerini anlamada ve çözmede kolaylık sağlamasına yardımcı olur.
- Çocuğun dikkatini geliştirir. Dikkati gelişen çocuk olayların ve insanların özelliklerini doğru bir şekilde kavrayabilir.
- Çocuk kendini ifade ederek tanıtır. Bunun sonucunda konuşma ve ifade yeteneği gelişir.
- Çocuğa kavram gelişimi kazandırır.
- Dil çevikliği kazanır.
- Akıcı konuşma becerisi ve alışkanlığı gelişir

(<http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/muziketkinlikleri2.pdf>).

2.7.1. Müziğin, çocuğun sosyal gelişimi üzerindeki etkisi

Çocuklar okul öncesi dönemde yaşadıkları ilk dil deneyimlerini müzik ve müzik etkinliklerine tanımaya başlarlar. Çocuk müzik eşliğinde yaptığı çeşitli etkinliklerle şarkı söyleme, müzikli oyun oynama, müziksel ritmik söyleşiler, tekerlemeler ile dil

gelişimine büyük oranda katkı sağlar. Müzik yoluyla çocukların dil gelişimine büyük katkı sağlanabilir. Çocukların, daha hayatlarının ilk günlerinde annelerinden duydukları ninniler onların kelime dağarcıklarının gelişmesine katkı sağlayabilmektedir. Bu dönemden sonraki dönemlerde çocuk dil gelişimini çevresindekilerin konuşması ile dinledikleri şarkılar ile izlediği etkinlikler ile edinmeye ve kelime hazinesini geliştirmeye başlar. Çocuk bu davranış için bir çaba göstermez, her şey doğal bir süreç görünümünde gelişir çocuk bilinçaltına yerleşmiş kelimeleri zamanı geldikçe veya kullanılacak bir durum oluştuğunda kendiliğinden ağzından dökülü verir. Bu yüzden çocuğun ilk yıllarında edindiği bu kelime dağarcığı doğru kelimelerle olduğu gibi yanlış kelimelerle de edinilebilir. Bu durumda ebeveynlerin çocuğun yanında mümkün olduğunca dikkatli konuşmaları gerekmektedir. Ayrıca çocuğun müzikli oyunlar yoluyla veya tekerlemeler, şarkılar yoluyla söylediği, kullandığı kelimeler aynı zamanda çocuğun dil kas gelişiminide desteklediği için çocuk her defasında kullandığı kelimeyi bir öncekinden daha doğru ve tutarlı söylemeye başlayacaktır.

Çocuklar şarkı söylerken ya da müzik dinlediği sırada eşlik etmek isterken sözcükleri kullanırlar. Müzik etkinlikleri yoluyla çocukların konuşma bozuklukları ve yöresel ağız farklılıkları giderilebilmekte ve sözcük dağarcığı geliştirilerek doğru ve güzel konuşma becerisi kazandırılabilir (Yıldız, 2002, s. 7).

İnsan doğuştan dil ve konuşma yeteneğiyle doğar. Önce çevresindeki sesleri dinler, bunları anlamaya ve benzerini çıkarmaya çalışır. Ardından kendisini anlatmak ve çevresini anlamak için sözcükleri kullanarak cümleler kurar. Sesler, çocuğun dış dünya ile ilk iletişim aracıdır (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/IEskioglu_1.html).

Müzik, çocuğun kişilik gelişiminde ve sosyalleşmesinde önemli bir rol oynar. Çevresinde duyduğu seslerle ve müzik sesleriyle çocuk her zaman müziğin içindedir. Ritm ve ses çalışmaları doğadaki sesleri dinleme, müzik dinleme, şarkı söyleme, söylediği şarkıyı dramatize etme yolları ile çocuğun müzikal bir çevreye itilmesine yardımcı olunmalıdır. Bütün bu çalışmalar çocuğun müzik yolu ile duygularını anlatması anlamına gelir. Çocuğun yaratıcılığı cesaretlendirilmeli ve müzik, eğitim programlarının her alanında yer almalıdır. Çocuklar müziğe aynı derecede yetenekli değildir. Fakat bütün çocuklar müziği severler. Bilim adamlarına göre çok üstün

yetenekli çocuklar ve çok yeteneksiz çocuklar istisna kabul edilmekte, bu istisnalar dışında kalan hemen bütün çocuklar az ya da çok müziğe yetenekli sayılmaktadır (Arslan, 2003, s.291).

Bu ortamı yaşama fırsatı bulan çocuklar, paylaşma duygusunun tadına vararak önemli bir sosyal beceri kazanmış olurlar. Okul öncesi eğitim kurumlarında müziğe grup etkinlikleri kapsamında yer verilmesi, dolayısıyla birlikte müzik yapma, birlikte şarkı söyleme ortamları çocuklara liderlik yapma, izleme, taklit etme becerilerini kazanma olanağı sunarak onların sosyal gelişimlerini desteklemektedir. En doğal ve en etkin eğitim aracı olan müzik yaşantıları yoluyla gerek duygu ve düşüncelerini ifade etme fırsatı bulan çocuğun duygu dünyası gelişir. Çalgıyla müzik yapma başta olmak üzere diğer etkinlik türleri, okul öncesi çocuğun duygu dünyasına etki etmekte; güven duygusu ve disiplinli olma alışkanlığı kazanma, kendini tanıma, ulusal duyguları geliştirme, duyarlı olma gibi birçok olumlu etkiler yapmaktadır (Artan, 1994, s. 108-109).

Öte yandan, çocuk, okul öncesi müzik etkinlikleri içinde toplu şarkılar yoluyla kendini tanıır, sınırlarını, yeteneklerini, yapabildiklerini ve yapamadıklarını fark eder. Ayrıca, grupla hareket etme yetisi kazanır. Örneğin fazla atılgan ve bencil yapıda bir çocuk, şarkı söylerken yalnız kendi sesinin uyumu bozduğunu fark ederek arkadaşlarına uyma gereksinimi hisseder (Erkunt, 2000, s. 31).

Müzik etkinlikleri ile sorunlarından uzaklaşan çocuk, kendi varlığını hisseder, kendini bir birey olarak değerli bulur ve grup içinde kendinin ne kadar önemli olduğunu fark ederek olumlu benlik algısı geliştirir (Taşdemir, 1999, s. 139).

2.7.2. Müziğin, çocuğun bilişsel gelişimi üzerindeki etkisi

Beynin sağ ve sol yarıküreleri arasındaki görevi yapan corpus callosum, on iki yaşından itibaren gelişimini sonuçlandırır. Ve her iki yarıkürenin bir olaya eş zamanlı tepki göstermesini sağlar. Son varsayıma göre, müzikçilerin beynindeki corpus callosum daha iyi gelişmiştir ve daha güçlüdür. Bu da müziğin mevcut sinirsel bağlantılarını öğrenmeyi ve yaratıcılığı teşvik ettiğini ileri süren savı güçlendirmektedir (Laslo, 2004, s. 5).

Müzik eğitiminin, okuma yeteneğine de katkıda bulunduğu açıkça görülmektedir. Yapılan araştırmalara göre, akademik yılın başında ve sonunda okuma testine tabi tutulan ilköğretim öğrencilerinden, müzik eğitimi alanların, almayanlara oranla daha iyi sonuçlar elde ettikleri görülmüştür. Yapılan pek çok testin sonucunda, notaları doğru seslendiren çocuklarda, harfleri doğru seslendirme oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Müzik eğitiminin olumlu etkisi, okumanın yanı sıra, öğrenme ve yaratıcılıkta da kendini göstermektedir

(http://www.hamilebilgi.com/cocuk_ve_muzik.html).

Gardner, bir sözünde “müziği anlayabilmek bir zekâ formudur.” demiştir. Müzikal zekâda, mantıksal- matematiksel zekâ nasıl besleniyorsa, aynı şekilde beslenmek zorundadır. Müzikal zekâ, çocuğun ritim ve melodideki tonal örüntüyü algılayabilmesini içermektedir. Çocuklara yapılan küçük ezgi çalışmaları da uygulama, analiz etme, sentezleme ve değerlendirmedeki düşünsel becerilerini geliştirmektedir (Öztürk, Ferda, 2002, s. 16).

Çocuk gelişimi açısından müziğin etkileri irdelendiğinde oldukça dikkat çekici sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Örneğin: "Erken yaşta başlanıp sürdürülen müzik eğitiminin, beyin anatomisini etkilediği gösterilmiş. Uzun süre müzik eğitimi almış, ya da müzikle ciddi biçimde uğraşan kişilerde planum temporale'nin normalden büyük olma eğilimi göstermesinin yanı sıra bu kişilerde iki beyin yarımküresini birbirine bağlayan ve aradaki iletişimi sağlayan "corpus callosum" adlı yapının normalden büyük olduğu saptanmıştır. Bir diğer bulgu da, sinir liflerini saran ve iletimin lif boyunca daha hızlı olmasını sağlayan "miyelin kılıf"ın, müzisyenlerin beynindeki corpus callosum liflerinden daha kalın olabildiği"

(http://www.bilincliianne.com/index.php?option=com_content&task=view&id=436&Itemid=109).

Müzikle ilgili anlayışlar, zekânın bir biçimidir. Müzikal zekâ, ritim ve melodileri ahenksel açılardan çocukların düşünsel olarak işlenmeden geçirme yeteneklerini kapsar. Örneğin çocuk ‘yaşlı adam ‘adlı şarkıyı öğrenirken, bir göreve odaklanmayı, malzemeleri dizmeyi, hareketle kelimeler arası bağlantıyı öğrenir (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003, s. 83).

Türkiye’de müziğin zekâ üzerine etkilerini araştıran M. S. Ü. Devlet Konservatuvarı profesörü Filiz Ali, küçük yaşlarda çalgı çalmaya başlayarak beynin birden fazla bölgesinin çalışmasını; çok yönlü düşünmeyi, bağlantılar kurmayı sağlayacağını ve beynin kullanımını geliştireceğini belirtmiştir. Filiz Ali’ye göre, “Müzik eğitimi için çocuğun mutlaka müziğe yeteneği olması gerekmektedir. Çok olmasa da çocuklara biraz müzik öğretmek, onların zekâsını, algılamasını, öğrenme kapasitesini, koordinasyon kurmasını ve yaratıcılığını geliştirecektir” (Uçan, 2003, s. 4).

“Müzik” ile “beynin erken gelişimi” arasında önemli bir bağlantı vardır. Bu gelişme okulların müzik programlarında sınırlamaya gitmeleri ile ortaya çıkmıştır. İnsanlar çocuklarının piyano dersi almaya başlamasını isterken, neden bahsettiklerini bilmekte ama çok daha erken başlamaları gerektiğini bilmemektedir. Çalışmalar, erken müzik eğitiminin özellikle de piyano derslerinin gerçekten de çocukların beyinlerindeki işlem merkezlerini geliştirdiğini göstermiştir. Irvine, California Üniversitesi araştırmacılarından Frances Roucher ve Gordon Shaw 1993’te okul öncesi çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmalarda, 3-5 yaş arası çocukların 6 aylık piyano dersinden sonra, matematik ve diğer bilimler açısından çok önem taşıyan uzaysal algılama testlerinde ve bulmacalarda heyecan verici gelişmeler gösterdiklerini saptamışlardır. Araştırmacılar, müzik eğitiminin beyindeki yeni ve sürekli bağlantılar oluşumunu canlandırdığına inanmaktadırlar (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Eskioglu_1.html).

2.7.3.Müziğin, çocuğun duygusal gelişimi üzerindeki etkisi

Birlikte şarkı söyleme çocukların seslerini birbirlerine göre kontrol etmelerine, ortak bir uyum içinde çaba göstermelerine, aynı etkinliği paylaşmanın zevkine varmalarına katkıda bulunmaktadır (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003, s.17).

Ortama uyum gösterme konusunda zorlanan, içine kapalı bir çocuğa müzik derslerinde etkin rol verilerek, çocuğun içinde bulunduğu ortama daha kolay alışması sağlanır. Grup içi şarkı söyleme çalışmalarında bu tür çocuklara, bireysel görevler verilebilir. Sosyal gelişimini geç tamamlayan, henüz grupla eğitime dâhil olmayan

çocuklar olabilir. Bu tür çocukların sosyal olmaları için müzikten bir araç olarak faydalanabiliriz (Arslan, 2005, s.16).

Müzik çocuğun duygusal gelişimini de olumlu yönde etkiler. Bu etkilenmenin ‘olumlu’ olabilmesi için, bütün çocukların aynı tür müzik etkinliğinde bulunması istenmelidir. Daha öncede belirtildiği gibi, kimi çocuklar şarkı söylemeyi, kimileri de öteki müzik etkinliklerini (çalgı çalma, müzik dinleme, müzikli oyunlar oynama gibi vb.) severler, onlarda başarılı olabilirler. Bir çocuğu ilgi duymadığı, istemediği ya da başarılı olmadığı bir müzik etkinliği türünü yapmaya zorlamak, istenmedik sonuçlar verebilir. Çocuğu her türlü müzik etkinliğinden soğutabilir. Öğretmen çocuğun en çok ilgi duyduğu alanla daha çok uğrasmasına olanak sağlamalıdır. Burada amaçlanan, çocuğun müzikle ilgilenmesine, yeteneği oranında geliştirilmesine ve bütünüyle müziği sevmesine elverişli bir ortam hazırlamaktır. Bu yapıldığı ölçüde, çocuğun duygusal gelişimine olumlu etkisi sağlanabilir (Sun ve Seyrek, 2002, s.32).

Müzik, çocuk üzerinde, sosyal yönden paylaşma ve üretmeyi sağlamaktadır. Grup çalışmaları çocuğa, düzenli ve disiplinli olma, çevresine uyum sağlama, birlikte mutlu olma ve kendini anlatabilmeyi öğretmektedir (Öztürk, 2004, s.16).

Okul öncesi dönemde toplu olarak yapılan müzik derslerinde çocuklar, şarkılarda anlatılan duygularla hüznün, sevinç, heyecan, mutluluk gibi duyguları arkadaşlarıyla yaşama fırsatı bulmayı, müzik dinletildiğinde dikkatini yoğunlaştırmayı, sessiz olarak arkadaşlarına saygı göstermeyi, dinlediği müzik eşliğinde anlatılan hikâyelerle müzik arasında neden-sonuç ilişkisi kurmayı, arkadaşlarıyla şarkı söylerken sesini kontrol ederek arkadaşlarının seslerini bastırmadan uyum içinde olmayı, çalgı aleti çalarken yardımlaşmayı ve paylaşmayı öğrenir. Öğretilen şarkıları dinlerken çocuğun düşünme ve gözlem yeteneği de gelişmekte; izleme ve izlediğini taklit etme alıştırmaları ile dinlediğini aklında tutma, tekrar etme alışkanlığı kazanmaktadır (Mohan, 2008, s.28).

Çocuk, problemlerin çözümüne katkıda bulunabildiği oranda kişilik kazanır. Bunu sağlamanın en kolay yolu, müziktir. Çocuklara, ritmik oyunlara katılma, şarkı söyleme yolu ile düşüncelerini, yeteneklerini açıklama fırsatı vermiş olur. Duygsal gelişime yönelik oyunlar, duyu-motor gelişim alanında da yararlıdır. Okul, ev toplum

ilişkileri ile ilgili şarkılar, seyahat oyunları, halk oyunları, tatil ve bayram oyunları bu alanda çok yararlıdır (Ürfioğlu, 1989, s.58).

Benzer biçimde, çocukların müzik duygusunun gelişiminde sürekli dinleme önemli yer tutar. Bu nedenle derslerde sıklıkla canlı ya da herhangi bir kayıttan dinlemeye zaman ayrılabilir. Bunun ev yaşantısı içinde sürdürülmesinin önemi de büyüktür. Ancak dinleme günlük bir alışkanlık olarak ele alınmalı, çocuk oturup dinlemeye zorlanmamalıdır. Örneğin yemek yerken, oyun oynarken ya da uyumak için yattığında. Sanılanın tersine, çocuk aynı müziği sıklıkla dinlemekten sıkılmaz ve dinleme olumlu bir öğrenme sağlar. (Tabi, tekrarlar hakkında şikâyet edildiğini duymaz yani böyle bir olumsuz öğrenme ile karşı karşıya kalmazsa!) Özel eğitim söz konusu ise, çocuğun dinlemesi için seçilen eserlerin içinde ileride çalacağı, söyleyeceği parçaların olması o parçaları öğrenirken hiç duymadığı bir parçadan kat be kat kısa sürede sonuca ulaşmasını da sağlayacaktır. Müzik dinleme etkinliğinde dikkat edilmesi gereken nokta, dinlenilecek müziklerin seçimidir. Yapılan seçimler, çağdaş ve gelişmeye açık nitelikte çalışmaları, çeşitli türleri, formları, ses sistemlerini, hem evrensel hem ulusal ve hem sanat hem halk müzik örneklerini içermelidir (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Eskioglu_1.html).

Bilinçli müzik eğitimi ile çocuk, grup içinde kendine güvenmeyi öğrenerek sağlayacağı özgüveni ile yalnızken kendine güvenmeyi öğrenir. Disiplini sağlamak amacı ile daima susmaya yöneltmek, onun kendine olan güvenini sarsar. Hatalı da olsa bir şarkıyı tek başına sınıfın önüne çıkararak söyleyen çocuk, kendine karşı güven kazanır. Arkadaşlarının takdir ve sevgisini toplar. Bu onu çok mutlu eder. Cesaretini artırır. Kazandığı bu cesaretle daha zor işlerin üstesinden kolaylıkla gelebilir (Altınok, 1995, s.40).

2.7.4. Müziğin, çocuğun dil gelişimi üzerindeki etkisi

Özellikle şarkı ve tekerleme söyleme çalışmaları çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkiler. Çocuklar rahat söyleyemedikleri sözcükleri, şarkı sözü olarak düzenlenmiş melodilerle daha rahat söylerler. Çocuklar her zaman şarkı söylemeye ilgi

duydıkları için, fark etmeden pek çok sözcüğü şarkı içinde öğrenir ve kolayca söylerler. Bunları tekrar ederek düzgün konuşmaya başlarlar (Arslan, 2005, s.17).

Çocuklar şarkı söylerken ya da müzik dinlediği sırada eşlik etmek isterken sözcükleri kullanırlar. Müzik etkinlikleri yoluyla çocukların konuşma bozuklukları ve yöresel ağız farklılıkları giderilebilmekte ve sözcük dağarcığı geliştirilerek doğru ve güzel konuşma becerisi kazandırılabilir (Yıldız, 2002, s. 7).

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus vardır; bu durumda çocuğa şarkı öğretirken çocuk şarkıyı öğretenin ağzından çıkanları tekrarlayacağı için yani model alacağı için model olan kişi düzgün bir şekilde cümleleri kullanmaya özen göstermelidir. Çocuk şarkı söylerken, bunların sözlerini de öğrenir. Bununla sözcük dağarcığı genişler. Sözleri doğru ve anlaşılır biçimde söylemeye (müzikli diksiyon) özendirilirse, Türkçedeki sözcüklerin seslerini doğru ve güzel söylemeyi (diksiyon) öğrenmiş olur.

- Söz ve müzik uyumu başarılı olan parçalar yoluyla, her sözcüğün tartımını ve vurgusunu doğru biçimde öğrenir.

- Tekerleme saymacalarını sık sık söylemekle, dil çevikliği (yani çabuk ve doğru konuşma) kazanır, akıcı bir konuşma becerisi elde eder (Sun ve Seyrek, 2002, s.32).

İnsan doğuştan dil ve konuşma yeteneğiyle doğar. Önce çevresindeki sesleri dinler, bunları anlamaya ve benzerini çıkarmaya çalışır. Ardından kendisini anlatmak ve çevresini anlamak için sözcükleri kullanarak cümleler kurar. Sesler, çocuğun dış dünya ile ilk iletişim aracıdır (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Eskioglu_1.html).

İsviçre Fribourg Üniversitesi Elemanı psikolog Maria Spychiger'in yaptığı araştırmaya göre, okulda daha çok müzik eğitimi alan çocukların dil öğrenme yetenekleri normal eğitim görenlere göre daha çok geliştiği de görülmüştür. Spychiger'in araştırmasında, yaşları 7 ve 15 arasında değişen çocukların bulunduğu 70 sınıfın yarısına, matematik ve dil derslerinden artan zamanlarda, haftanın 5 günü fazladan 45 dakika müzik

eğitimi verilmiş, diğer yarı m¼zik derslerini haftada 1–2 saat almayı s¼rd¼rm¼řt¼r. 3 yılsonunda değerlendirilen veriler, fazladan ders alan çocukların dil derslerinde daha başarılı olduklarını g¼sterirken, daha az m¼zik eğitimi alan kontrol gurubu çocuklarının matematik başarıları ile fark oluşmadığı saptanmıştır (Edwards, 1996, s. 128).

2.7.5.M¼ziđin, çocuğun bedensel ve psiko- motor gelişimi ¼zerindeki etkisi

M¼zik etkinlikleri çocuğun psikomotor gelişimini de etkilemektedir. Örneğin, m¼zik aletlerini kullanan bir çocuğun b¼y¼k ve k¼¼k kas gelişimleri desteklenir. Bazı çocukların psikomotor gelişimlerinde önemli olan koordinasyon, g¼¼ ve tepki gibi kavramların gelişimine yardımcı olacaktır. Çocuğun m¼ziđe, v¼cut hareketleriyle tepki vermesi, m¼ziđe uygun dans fig¼rleri oluşturmaya çalışması, m¼ziđe sesiyle eşlik ederek sesini tanınması bilişsel ve psikomotor gelişimine katkı sağlamaktadır (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003, s.18).

“Örneğin, çocuk, toplu ya da kendi başına şarkı s¼ylerken, her zamankinden değerliş bi¼imde soluk alır. Bu soluk alıp vermeler, şarkının c¼mlelerine g¼re d¼zenli bi¼imde olur. B¼ylece, çocuğun akciğerleri gelişir ve çocuk soluk alıp vermeyi denetleme becerisi kazanır” (Sun ve Seyrek, 2002, s.32).

“Okul öncesi m¼zik etkinlikleri kapsamında yer alan ritm çalışmalarıyla, çocukta dikkat, denge, tepki, b¼y¼k ve k¼¼k kasların gelişimi etkilenmekte; ayrıca organlar arası eřg¼d¼m sağlanmasına bağlı olarak çocuğun davranışları çeviklik ve incelik kazanmaktadır” (Sun ve Seyrek, 2002, s. 57).

Çocuklar belli bir motor olgunluğuna ulaşıncaya kadar, onlardan fazlasını beklememek gerekir. 6 yaşına gelen çocuklar biraz koordinasyon kazanmışlardır. Bundan dolayı çocuklar tarafından kullanılabilcek enstr¼manlar vurmalı çalgılar ve klavyeli çalgılar olmalıdır. Bu enstr¼manlarla çalışılan ritmik ve melodik kalıpların basit tekrarlardan oluşması gerekmektedir. Ç¼nk¼ okulöncesi çocukları hareketlerini çabuk değerliştiremezler. Çocuklar b¼y¼d¼kçe, birçok sınıf enstr¼manını çalmak için motor kontrol¼n¼ elde ederler. Gelişim ve tecr¼be ile çocuklar daha kompleks ritmik kalıpları denemeye hazırdırlar. Ksilefon, harp ve piyano gelişiminin bu aşamasında

uygun olan yeni enstrumanlardır. 9-10 yaşındaki çocuklar için birçok geleneksel orkestra enstrmanı ve nefesli enstrmanlar için motor olarak hazırdır (Erdemli, 1995, s.22).

Seslerin doğumundan itibaren çocuğu devinimlere yönlendirdiği bilinmektedir. Şarkılardaki soluk belirteçlerine göre nefes alma, solunum kontrolünü ve akciğer gelişimini sağlayabileceği gibi; çalgılarla çalışma, hem büyük ve küçük kasların gelişimini hem psiko-motor gelişimini olumlu etkiler. Bu etkinliklerin gurup içinde sürmesi gelişimi hem hızlandırır hem de iletişim becerilerine yeni bir pencere açar (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Eskioglu_1.html).

Hareket, müzikal düşüncenin çocuk tarafından kazanılmasında önemli rol oynar. Çocuk tempoda, dinamiklerde, ses perdelerindeki değişiklikleri anlatmak veya keşfetmek için, bir şarkının hatlarını ya da ruh halini anlatmak için tüm vücudunu kullanır. Bu duygu ve yoğun hareketler, sözlü anlatımın ötesine uzanan bilgileri akla sokmak için doğrudan ve derin biçimde kaslar ve duylardan beyine giderler. Böylece bu tür deneyimler çocuğun özelliğine dönüşür ve çocuk uygun bir müzikle doğrudan bir ilişki içine girdiğinde verdiği tepkiler kolayca gözlenebilir (Şahin, 2003, s. 82).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme tanıtılmış, kullanılan ölçme araçları, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiği açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 5-6 yaş gurubu okul öncesi eğitimi öğretmenlerine anket uygulaması yapılarak, okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkis öğretmenlerin demografik farklılıklarına göre incelenmeye çalışılmıştır.

Yapılan araştırmanın birinci boyutu olan betimsel kısmında, genel tarama (literatür taraması) yapılmış ve konuyla ilgili bilimsel makale, kitap, ve internet üzerindeki elektronik kaynaklardan yararlanılmıştır. Araştırmanın ikinci boyutu olan uygulama kısmında, müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin, okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre incelenmesini araştırmak amacıyla okul öncesi eğitimi öğretmenlerine anket uygulanmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde mevcut olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modellerinde araştırma konusu olan olay, kişi veya nesne, içinde bulunduğu koşul içerisinde olduğu gibi tanımlanır (Karasar, 2006, s.77).

“Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, o evren hakkında genel bir yargıya varma amacıyla evrenin tümü veya ondan alınacak örnek bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemelidir” (Karasar, 2006, s.79).

3.2. Evren Ve Örneklem (Araştırma Grubu)

3.2.1. Evren

Bu araştırmanın evrenini; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kocaeli İlinde bulunan 5-6 yaş gurubu okul öncesi eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini ise, basit tesadüfi (random) örnekleme yoluyla belirlenen Kocaeli ili Derince ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 18 okul öncesi eğitimi kurumuda görev yapan 5-6 yaş grubu toplam 93 okul öncesi eğitim öğretmenini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasında *kişisel bilgi formu* ve *öğretmen görüşleri anket formu* birlikte kullanılmıştır. Hazırlanan anket uzman görüşeri doğrultusunda 24 soruya indirgenip son halini aldıktan sonra uygulanacak olan okul öncesi eğitimi öğretmenlerine dağıtılmıştır. Kullanılan ölçme aracı hakkında daha geniş bilgi aşağıda verilmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda, okul öncesi öğretmenlerin cinsiyeti, öğretmenlerin meslekleriyle ilgili eğitim geçmişi, öğretmenlik mesleğindeki kıdemleri ve hangi yaş grubunda öğretmenlik yaptıkları sorgulanmıştır.

Okul öncesi dönemde müzik eğitimin çocuk gelişimi üzerindeki etkisi hakkındaki anket formu, Öğretmenlerin görüşlerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Anket formunda kullanılan soruların tamamı beş'li likert tipi tutum ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. 24 sorudan oluşan ölçme aracındaki ifadeler (5) Tamamen, (4) Büyük Ölçüde, (3) Kısmen, (2) Çok az, (1) Hiç arasında puanlandırılmaktadır. Ölçek aracı, 1 den 7. soruya kadar sosyal gelişimi, 8 den 12. soruya kadar bilişsel gelişimi, 13'ten 16. Soruya kadar duygusal gelişimi, 17'den 24. Soruya kadar psikomotor gelişimi ölçmek üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Ölçeğin uygulanması için gerekli kurumlardan izin alınmış ve alınan izin belgeleri ile birlikte anket formları çoğaltılarak okul öncesi öğretmenlerine araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi SPSS 17 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Örneklem grubunun demografik farklılıklarına göre dağılımı frekans (f) ve yüzde (%) tanımlayıcı istatistikleri kullanarak incelenmiştir.

Araştırmada kullanılacak analiz yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi (Kolmogorov-Smirnov testi verilerin dağılımını belirlemeye yönelik bir testtir. Bu test sonucunda verilerin normal dağıldığı belirlenirse t-test, varyans analizi gibi parametrik analiz yöntemleri kullanılabilir. Eğer araştırma verileri normal dağılmıyorsa parametrik olmayan ki-kare yöntemi kullanılır),

Mann Whitney U testi, (Mann Whitney U testi parametrik olmayan bir testtir ve iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder), Kruskal Wallis tekniği (Kruskal Wallis tekniği, parametrik olmayan bir testtir ve ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder) kullanılmıştır.

Tablo 3.1

Kolmogorov-Smirnov Analizi Sonuçları

	İstatistik	n	p
Öğretmen Görüşleri Ölçeği	0,115	93	0,000

Tablo 3.1 Kolmogorov-Smirnov testi örneklemin dağılımının normal dağılımdan farksızlığının sınındığı bir testtir. Örneklemin dağılımının normal dağılıma uygunluğu, örneklemin hedef kitleyi temsil ettiği şeklinde yorumlanır ve bu durumun ölçeğin geçerliliğini desteklediği kabul edilir.

Analiz sonuçları anlamlılık değeri ($p < 0,05$) olduğu için örneklemin dağılımının normal dağılım göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu çerçevede araştırmanın istatistiksel değerlendirmesinde normal dağılıma uygun olmayan verilerle parametrik olmayan (nonparametrik) yöntemler kullanılmıştır. İki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Mann Whitney U-Testi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ise Kruskal Wallis H-Testi yardımı ile incelenmiştir. Bu analizlerde anlamlılık düzeyi ($p < 0,05$) kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde örneklemin özellikleri ve değişkenler arası ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Burada öncelikle örnekleme ilişkin tanımsal bulgular ve araştırmada yanıt aranan sorulara ilişkin elde edilen bulgular, araştırmanın problemlerine uygun olarak sıralanarak sunulmuştur.

4.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Demografik Farklılıklarına yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu alt bölümde örneklem grubunun özelliklerine göre dağılımı frekans (f) ve yüzde (%) tanımlayıcı istatistikleri kullanarak incelenmiştir.

Tablo 4.1.

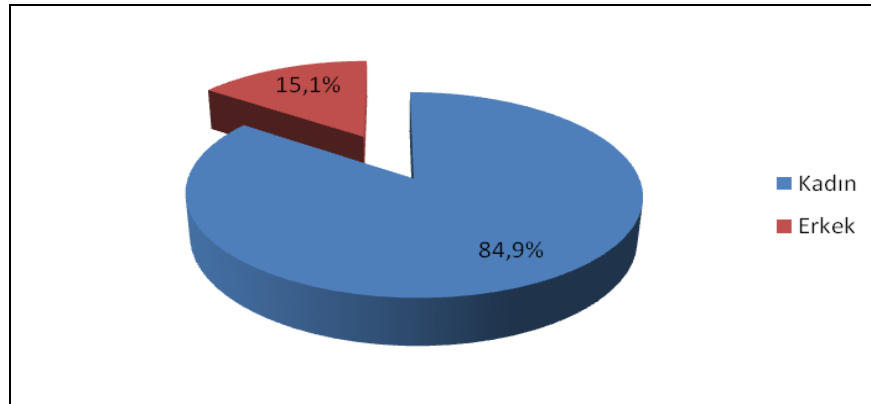
Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Kadın	79	84,9	84,9	84,9
Erkek	14	15,1	15,1	100,0
Toplam	93	100,0	100,0	

Tablo 4.1’ de Örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımları özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden öğretmenlerin % 84,9’nun kadın ve % 15,1’nin erkek olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tablodada görüldüğü üzere, araştırma kapsamındaki okullarda okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla sayı bakımından daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durumda yukarıdaki tablo değerlendirildiğinde okul öncesi eğitim

kurumlarında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla fazla oldukları görülmektedir.

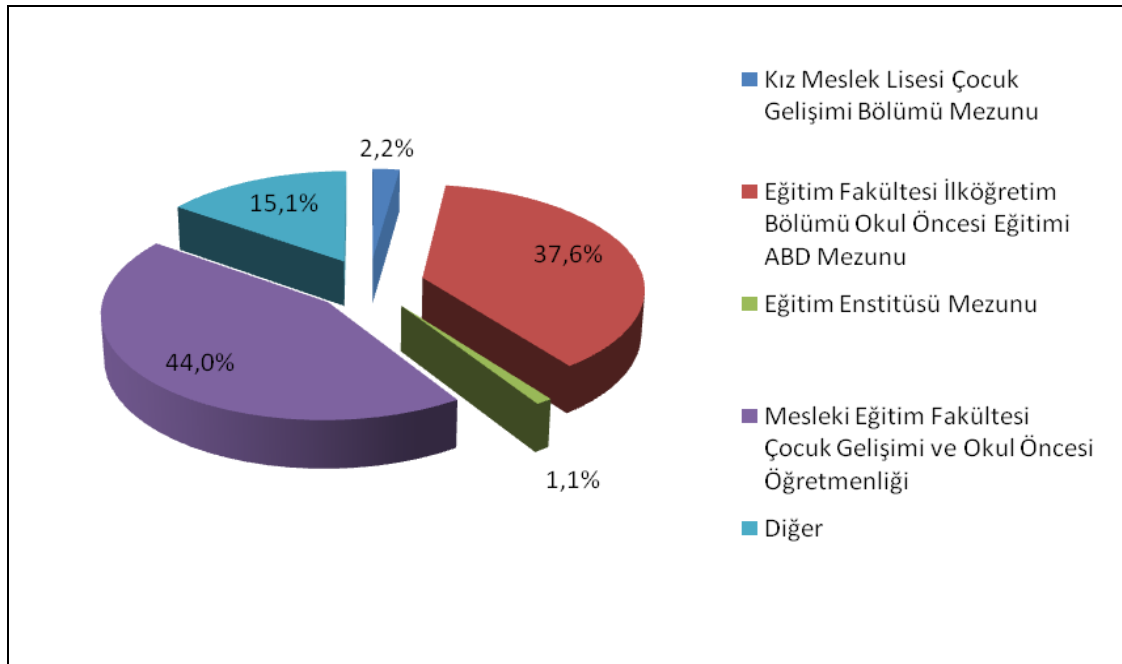
Şekil 4.1. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 4.2.

Örneklem Grubunun Mesleki Eğitim Geçmişine Göre Dağılımı

Mesleğinizle İlgili Geçmiş	Eğitim	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu		2	2,2	2,2	2,2
Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu		35	37,6	37,6	39,8
Eğitim Enstitüsü Mezunu		1	1,1	1,1	40,9
Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği		41	44,0	44,0	84,9
Diğer		14	15,1	15,1	100,0
Toplam		93	100,0	100,0	

Tablo 4.2.'de Örneklem grubunun mesleki eğitim geçmişlerine göre dağılımları görsel olarak özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden öğretmenlerin % 2,2'nin Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü mezunu, % 37,6'nın Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D. mezunu, % 1,1'nin Eğitim Enstitüsü mezunu, % 44,0'nın Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği mezunu ve % 15,0'nin ise diğer branşlardan mezun olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıdaki tablo incelendiğinde okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çoğunluğunun mesleki eğitim fakültesi çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliğinden mezun oluşturduğu sonucuna varılmaktadır.

Şekil 4.2. Örneklem Grubunun Mesleki Eğitim Geçmişine Göre Dağılımı

Tablo 4.3.

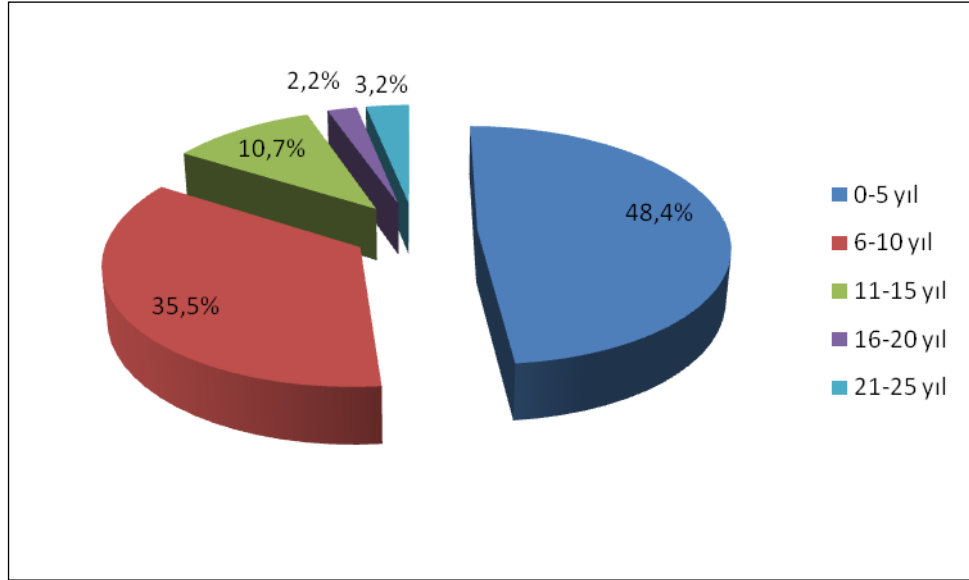
Örneklem Grubunun Öğretmenlik Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Dağılımı

Öğretmen Hizmet Süresi	Mesleğindeki	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
0-5 yıl		45	48,4	48,4	48,4
6-10 yıl		33	35,5	35,5	83,9
11-15 yıl		10	10,7	10,7	94,6
16-20 yıl		2	2,2	2,2	96,8
21-25 yıl		3	3,2	3,2	100,0
Toplam		93	100,0	100,0	

Tablo 4.3. örneklem grubunun öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresine göre dağılımları görsel olarak özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden öğretmenlerin % 48,4'nün 0-5 yıl arası, % 35,5'nin 6-10 yıl arası, % 10,7'nin 11-15 yıl arası, % 2,2'nin 16-20 yıl arası, % 3,2'nin 21-25 yıl arası hizmet süresine sahip olduğu ve örneklemde 26 yıldan daha fazla hizmet süresine sahip olan öğretmen bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Yukardaki tabloda 0-5 yıl arası öğretmenlerin genel olarak çoğunlukta olduğu sonucuna varılmaktadır.

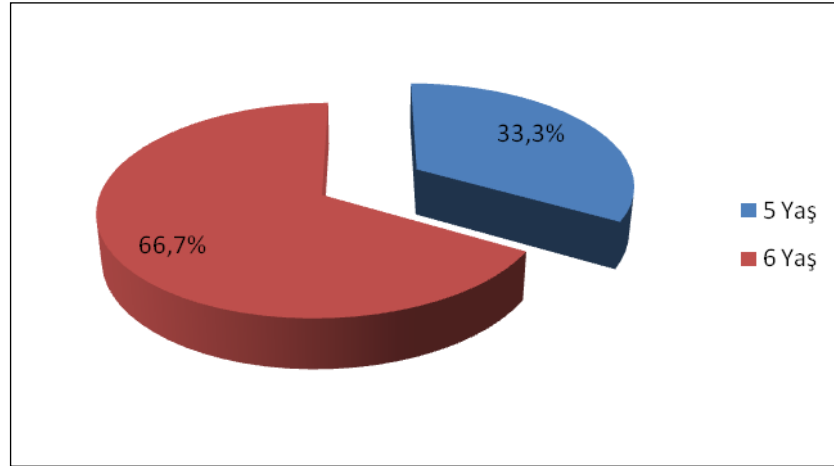
Şekil 4.3. Örneklem Grubunun Öğretmenlik Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Dağılımı

Tablo 4.4.

Örneklem Grubunun Hangi Yaş Grubunda Öğretmenlik Yaptığına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
5 Yaş	31	33,3	33,3	33,3
6 Yaş	62	66,7	66,7	100,0
Toplam	93	100,0	100,0	

Tablo 4.4. te örneklem grubunun hangi yaş grubunda öğretmenlik yaptığına ilişkin dağılımlar görsel olarak özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden öğretmenlerin % 33,3'nün 5 yaş, % 66,7'nin 6 yaş grubunda öğretmenlik yaptığı anlaşılmaktadır.

Şekil 4.4. Örneklem Grubunun Hangi Yaş Grubunda Öğretmenli Yaptığına Göre Dağılımı

4.2. Örneklem Grubu Kişisel Özellikleri İle Öğretmen Görüşleri Ölçeği Bölümleri Arası Farklılıklara İlişkin Bulgular

Bu alt bölümde okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların gelişimi (sosyal gelişim, bilişsel gelişim, duygusal gelişim ve psikomotor (bedensel) gelişim) üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri bulguları ve öğretmenlerin cinsiyet, mesleki eğitim geçmişi, öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresi ve öğretmenliğin yapıldığı yaş grubu arasındaki farklılıklar bölümler bazında (sosyal gelişim, bilişsel gelişim, duygusal gelişim ve psikomotor (bedensel) gelişim) verilmiştir.

4.3. Müzik Eğitiminin Çocukların Sosyal Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin, sorulara verdikleri cevapların özellikleri Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5.
Öğretmenlerin Sosyal Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri

Sosyal Gelişim	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Sd
1. Müzik, çocuğun hayatında önemlidir.	93	2	5	4,49	0,56
2. Müzik, çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlar.	93	3	5	4,46	0,56
3. Müzik, çocuğun arkadaşlarıyla ve çevresiyle iletişim kurmasını sağlar.	93	3	5	4,27	0,61
4. Müziksel etkinlikler, çocukta utangaçlık duygusunu ortaya çıkartır.	93	1	3	1,72	0,79
5. Müzik, çocuğun kendine olan güveninin artmasına katkı sağlar.	93	3	5	4,44	0,60
6. Grupla şarkı söyleme, çocukta paylaşma duygusunun gelişmesine katkı sağlar.	93	2	5	4,32	0,71
7. Müzikli oyunlar, çocuğa toplu etkinlik yapma bilinci kazandırmada etkili değildir.	93	1	5	1,54	0,93

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile cinsiyet durumları arasındaki farklılık Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6.

Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	79	44,84	3542,00	382,00	0,063
Erkek	14	59,21	829,00		

Tablo 4.6.'da okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin cinsiyet durumlarına ($U=382,00$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu cinsiyetin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile erkek öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Mesleğinizle Geçmiş	İlgili Eğitim	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu		2	35,50	4	1,426	0,840
Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu		35	47,54			
Eğitim Enstitüsü Mezunu		1	25,50			
Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği		41	48,74			
Diğer		14	43,71			

Tablo 4.7.'de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki eğitim geçmişine (χ^2 (sd=4, n=93) = 1,426; p>0,05) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki eğitim geçmişinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu, Eğitim Enstitüsü Mezunu, Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği ve diğer bölümlerden mezun olunan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreleri arasındaki farklılık Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Öğretmen Mesleğindeki Hizmet Süresi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
0-5 yıl	45	47,77	4	1,775	0,777
6-10 yıl	33	43,48			
11-15 yıl	10	54,80			
16-20 yıl	2	55,75			
21-25 yıl	3	42,33			

Tablo 4.8.'de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine (χ^2 (sd=4, n=93) = 1,775; p>0,05) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki hizmet süresinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresi 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl olan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile hangi yaş grubuna öğretmenlik yaptıkları duruma ilişkin farklılık Tablo 4.9.'da verilmiştir.

Tablo 4.9.

Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
5 Yaş	31	44,84	1407,50	911,500	0,683
6 Yaş	62	59,21	2963,50		

Tablo 4.9.'da okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları yaş grubuna ($U=911,500$; p>0,05) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu öğretmenlik yapılan yaş grubunun, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun

sosyal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile 5 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile 6 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

4.4. Müzik Eğitiminin Çocukların Bilişsel Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin ifadelerle verdikleri cevapların özellikleri Tablo 4.10.'da verilmiştir.

Tablo 4.10.

Öğretmenlerin Bilişsel Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri

Bilişsel Gelişim	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Sd
8. Çocuklara yeni bilgi kazandırmada müzik etkilidir.	93	3	5	4,39	0,63
9. Müzik, çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlar.	93	3	5	4,26	0,66
10. Müzik yoluyla öğrenilen bilgiler kalıcıdır.	93	3	5	4,33	0,65
11. Müzik eğitimi yoluyla öğrenim kolaylaşır.	93	1	5	4,45	0,71
12. Çocuklara yeni bilgi kazandırmada müzik etkili değildir.	93	1	4	1,28	0,56

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile cinsiyet durumları arasındaki farklılık Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4.11.

Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	79	45,89	3625,50	465,500	0,340
Erkek	14	53,25	745,50		

Tablo 4.11’de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin cinsiyet durumlarına ($U=465,500$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu cinsiyetin, okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile erkek öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık Tablo 4.12.’ de verilmiştir.

Tablo 4.12.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Mesleğinizle İlgili Eğitim Geçmişi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu	2	18,50	4	3,799	0,434
Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu	35	46,60			
Eğitim Enstitüsü Mezunu	1	17,50			
Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği	41	48,70			
Diğer	14	49,21			

Tablo 4.12.’de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki eğitim geçmişine ($\chi^2_{(sd=4, n=93)}=3,799$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki eğitim geçmişinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu, Eğitim Enstitüsü Mezunu, Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi

Öğretmenliği ve diğer bölümlerden mezun olunan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreleri arasındaki farklılık Tablo 4.13.'te verilmiştir.

Tablo 4.13.

Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Öğretmen Mesleğindeki Hizmet Süresi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
0-5 yıl	45	47,63	4	5,743	0,219
6-10 yıl	33	44,50			
11-15 yıl	10	60,95			
16-20 yıl	2	41,25			
21-25 yıl	3	22,33			

Tablo 4.13.'de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine ($\chi^2_{(sd=4, n=93)} = 5,743; p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki hizmet süresinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresi 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl olan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile hangi yaş grubuna öğretmenlik yaptıkları duruma ilişkin farklılık Tablo 4.14.'te verilmiştir.

Tablo 4.14.

*Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann**Whitney-U Testi Sonuçları*

Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
5 Yaş	31	43,13	1337,00	841,000	0,321
6 Yaş	62	48,94	3034,00		

Tablo 4.14.'te okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları yaş grubuna ($U=841,000$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu öğretmenlik yapılan yaş grubunun okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile 5 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile 6 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

4.5. Müzik Eğitiminin Çocukların Duygusal Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin ifadelerle verdikleri cevapların özellikleri Tablo 4.15.'te verilmiştir.

Tablo 4.15.

Öğretmenlerin Duygusal Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri

Duygusal Gelişim	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Sd
13. Müzik, çocuğun duygusal gelişimini olumlu yönde etkiler.	93	2	5	4,47	0,64
14. Müzik, çocuktaki saldırgan tavırları engellemeye katkı sağlar.	93	2	5	4,17	0,70
15. Eğitsel müzik, çocuğa sevgi duygusunu kazandırır.	93	2	5	4,31	0,69
16. Eğitsel müzik, çocuğa milli bilinç duyguları kazandırmada etkilidir.	93	3	5	4,29	0,67

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile cinsiyet durumları arasındaki farklılık Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16.

Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	79	44,51	3516,00	356,000	0,032*
Erkek	14	61,07	855,00		

Tablo 4.16.'da okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin cinsiyet durumlarına ($U=356,000$; $p<0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bu bulgu cinsiyetin okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, erkek öğretmenlerin duygusal gelişim puanlarının, kadın öğretmenlere göre yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile erkek öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermemektedir. Bu sonuçlara göre Erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere göre müziğin duygusal gelişim üzerinde etkisinin olduğunu, daha çok savundukları söylenebilir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık Tablo 4.17.'de verilmiştir.

Tablo 4.17.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Mesleğinizle İlgili Eğitim Geçmişi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu	2	36,50	4	1,093	0,895
Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu	35	46,59			
Eğitim Enstitüsü Mezunu	1	25,50			
Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği	41	48,45			
Diğer	14	46,82			

Tablo 4.17.'de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki eğitim geçmişine (χ^2 (sd=4, n=93) = 1,093; p>0,05) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki eğitim geçmişinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu, Eğitim Enstitüsü Mezunu, Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği ve diğer bölümlerden mezun olunan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreleri arasındaki farklılık Tablo 4.18.'de verilmiştir.

Tablo 4.18.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Öğretmen Mesleğindeki Hizmet Süresi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
0-5 yıl	45	45,32	4	8,063	0,089
6-10 yıl	33	45,06			
11-15 yıl	10	67,20			
16-20 yıl	2	48,00			
21-25 yıl	3	25,50			

Tablo 4.18.'de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine ($\chi^2_{(sd=4, n=93)} = 8,063; p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki hizmet süresinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresi 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl olan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile hangi yaş grubuna öğretmenlik yaptıklarına ilişkin farklılık Tablo 4.19.'da verilmiştir.

Tablo 4.19.

Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
5 Yaş	31	48,26	1496,00	922,000	0,747
6 Yaş	62	46,37	2875,00		

Tablo 4.19.'da okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları yaş grubuna ($U=922,000; p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Bu bulgu öğretmenlik yapılan yaş grubunun, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile 5 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile 6 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

4.6. Müzik Eğitiminin Çocukların Psikomotor Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların çocukların psikomotor gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin ifadelerine verdikleri cevapların özellikleri Tablo 4.20.'de verilmiştir.

Tablo 4.20.

Öğretmenlerin Bilişsel Gelişim İfadelerine İlişkin Görüşleri

Psikomotor Gelişim	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Sd
17. Grupla şarkı söyleme, çocuğun sesini doğru kullanmasına ve denetlemesine yardımcı olur.	93	3	5	4,40	0,66
18. Çocuğun ritim tutarken düzenli ve düzensiz yaptığı hareketler, büyük kas gelişimini destekler.	93	2	5	4,31	0,79
19. Çocuğun basit ritim araçları çalması ritim duygusunun gelişimine katkı sağlar.	93	2	5	4,51	0,64
20. Ritimsel çalışmalar, çocuğun el, ayak uyumunun gelişmesine katkı sağlar.	93	1	5	4,52	0,69
21. Çocuğun şarkı söylemesi veya şarkıya eşlik etmesi ritim duygusunu geliştirir.	93	3	5	4,63	0,51
22. Çocuğun şarkı söylemesi veya şarkıya eşlik etmesi melodi duygusunu etkilemez.	93	1	3	1,29	0,54
23. Çocuğun şarkı söylemesi, solunum kontrolüne katkı sağlar.	93	1	5	4,33	0,66
24. Çocuğun ritim tutarken düzenli ve düzensiz yaptığı hareketler, küçük kas gelişimini destekler.	93	2	5	4,30	0,75

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların psikomotor gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile cinsiyet durumları arasındaki farklılık Tablo 4.21.'de verilmiştir.

Tablo 4.21.

Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	79	45,41	3587,50	427,500	0,174
Erkek	14	55,96	783,50		

Tablo 4.21’ de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin cinsiyet durumlarına ($U=427,500$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu cinsiyetin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile erkek öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor (bedebesel) gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların psikomotor gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık Tablo 4.22.’ de verilmiştir.

Tablo 4. 22.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Mesleğinizle İlgili Eğitim Geçmişi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu	2	26,25	4	6,174	0,187
Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu	35	53,43			
Eğitim Enstitüsü Mezunu	1	35,50			
Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği	41	40,87			
Diğer	14	52,68			

Tablo 4.22.’de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki eğitim geçmişine ($\chi^2_{(sd=4, n=93)} = 6,174$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki eğitim geçmişinin, okul öncesi müzik eğitiminin

çocuğun psikomotor gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Mezunu, Eğitim Enstitüsü Mezunu, Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği ve diğer bölümlerden mezun olunan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor (bedebsel) gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların psikomotor gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreleri arasındaki farklılık Tablo 4.23.'te verilmiştir.

Tablo 4.23.

Öğretmenlerin Mesleki Eğitim Geçmişine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Öğretmen Mesleğindeki Hizmet Süresi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
0-5 yıl	45	46,52	4	2,506	0,644
6-10 yıl	33	45,70			
11-15 yıl	10	57,15			
16-20 yıl	2	28,25			
21-25 yıl	3	47,17			

Tablo 4.23'te okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine ($\chi^2_{(sd=4, n=93)} = 2,506; p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu mesleki hizmet süresinin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresi 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl olan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor (bedensel) gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların psikomotor gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile hangi yaş grubuna öğretmenlik yaptıkları duruma ilişkin farklılık Tablo 4.24'te verilmiştir.

Tablo 4.24.

Öğretmenlerin Hangi Yaş Grubuna Öğretmenlik Yaptıklarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
5 Yaş	31	46,03	1427,00	931,000	0,805
6 Yaş	62	47,48	2944,00		

Tablo 4.24'te okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine etkisi hakkındaki öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları yaş grubuna ($U=841,000$; $p>0,05$) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu öğretmenlik yapılan yaş grubunun okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile 5 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile 6 yaş grubuna öğretmenlik yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor (bedensel) gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisi okul öncesi öğretmenlerinin demografik farklılıklarına göre incelenip sonuçları verilmeye çalışılmıştır.

5.1.1. Müziğin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisinin Okul Öncesi Öğretmenlerinin demografik farklılıklarına İlişkin Sonuçları

* Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerin demografik farklılıklarına göre müzik eğitiminin çocuklar üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımları değerlendirildiğinde öğretmenlerin % 84,9'nun kadın ve % 15,1'nin erkek olduğu tespit edilmiştir. Örneklem grubunun mesleki eğitim geçmişlerine göre dağılımları incelendiğinde öğretmenlerin % 2,2'nin Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü mezunu, % 37,6'nın Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D. mezunu, % 1,1'nin Eğitim Enstitüsü mezunu, % 44,0'nın Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği mezunu ve % 15,0'nin ise diğer branşlardan mezun olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem grubunun öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresine göre dağılımları değerlendirildiğinde öğretmenlerin % 48,4'nün 0-5 yıl arası, % 35,5'nin 6-10 yıl arası, % 10,7'nin 11-15 yıl arası, % 2,2'nin 16-20 yıl arası, % 3,2'nin 21-25 yıl arası hizmet süresine sahip olduğu ve örnekleme 26 yıldan daha fazla hizmet süresine sahip olan öğretmen bulunmadığı tespit edilmiştir. Örneklem grubunun hangi yaş grubunda öğretmenlik yaptığına ilişkin dağılımlar incelendiğinde öğretmenlerin % 33,3'nün 5 yaş, % 66,7'nin 6 yaş grubunda öğretmenlik yaptığı anlaşılmaktadır.

* Müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin öğretmenlerin cinsiyete göre görüşleri incelendiğinde; kadın öğretmenler ile erkek

öğretmenlerin müziğin çocuk gelişimi üzerinde etkisi olduğuna dair ortak düşüncede oldukları sonucuna varılmıştır.

* Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık incelendiğinde; Öğretmenlerin eğitim geçmişleri ne olursa olsun genel olarak müziğin, çocuğun sosyal gelişimi üzerinde etkisi olduğu, çocuğun sosyalleşmesi için gerekli olduğu görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.

* Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki hizmet süreleri arasında bir farklılaşma yani herhangi bir düşünce farklılığı olmadığı sonucuna varılmıştır.

* Müzik eğitiminin Okul öncesi dönemde çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri ile hangi yaş gurubuna öğretmenlik yaptıkları arasında bir ayrılık olmadığı görülmüştür. Diğer bir değişle hangi yaş gurubuna öğretmenlik yaparlarsa yapılıns örneklem gurubun, müziğin çocuğun sosyal gelişiminde etkili olduğu düşüncesini savundukları sonucuna varılmıştır.

* Müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin müziğin bilişsel gelişim üzerinde etkili olduğunu, diğer bir ifadeyle kavramlar tanımlar vb. öğretiminde müziğin önemli bir rol üstlendiği sonucu gözlenmiştir. Buna göre öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, ayrı düşünmedikleri sonucuna varılmıştır.

* Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki ilişki incelendiğinde; öğretmenlerin aralarında çok fazla düşünce farklılığının olmadığı ve benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

* Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki hizmet süreleri arasındaki ilişki incelendiğinde; bu değişkenin öğretmenlerin görüşleri üzerinde etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

* Müzik eğitiminin Okul öncesi dönemde çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri ile hangi yaş gurubuna öğretmenlik yaptıkları arasındaki ilişki incelendiğinde; bu değişkenin öğretmenler arasında ayrı bir düşünce oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

* Müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin öğretmenlerin cinsiyete göre görüşleri incelendiğinde; cinsiyetin okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, erkek öğretmenlerin duygusal gelişim puanlarının, kadın öğretmenlere göre yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile erkek öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun duygusal gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır. Buna göre kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre müziğin duygusal gelişim üzerinde etkisi olduğu, fikrinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

* Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık incelendiğinde; Öğretmenlerin eğitim geçmişleri ne olursa olsun genel olarak müziğin, çocuğun duygusal gelişimi üzerinde etkisi olduğu, çocuğun duygusal yönden gelişmesi için müziğin çok önemli bir araç olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

* Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki hizmet süreleri arasında bir farklılaşma veya bir düşünce farklılığı olmadığı görülmüştür. Diğer bir ifade ile mesleki hizmet süreleri değişkenlik gösterse bile, bu durumun müziğin çocuğun duygusal gelişimi üzerinde bir etkisi olmadığı düşüncesi sonucuna varılmıştır.

* Müzik eğitiminin Okul öncesi dönemde çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri ile hangi yaş gurubuna öğretmenlik yaptıkları arasındaki ilişki incelendiğinde; bu değişkenin öğretmenler üzerinde farklı bir düşünce oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

* Müzik eğitiminin çocukların psiko-motor gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin öğretmenlerin cinsiyete göre görüşleri incelendiğinde; cinsiyetin, okul öncesi müzik eğitiminin çocuğun psikomotor gelişimine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri ile erkek öğretmenlerin müzik eğitiminin çocuğun psiko-motor gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

* Öğretmenlerin okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların psiko-motor gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri ile mesleki eğitim geçmişleri arasındaki farklılık incelendiğinde; bu durumdan dolayı örneklem gurubun görüşlerinde bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna varılmıştır.

* Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocukların psiko-motor gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri ile mesleki hizmet süreleri arasında bir farklılaşma veya düşünce farklılığı olmadığı tespit edilmiştir.

* Müzik eğitiminin Okul öncesi dönemde çocukların psiko-motor gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri ile hangi yaş gurubuna öğretmenlik yaptıkları arasındaki ilişki incelendiğinde; bu değişkenin öğretmenler üzerinde farklı bir düşünce oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

* Müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkisi göz önüne alındığında Okul öncesi öğretmenin en az bir müzik öğretmeni kadar bilgi ve birikime sahip olabilmesi için Mezun oldukları bölümden müzik dersine karşı donanımlı bir şekilde mezun olmaları gerekmektedir.

* Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin çocuğun sosyal gelişimi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bu anlamda mesleki eğitim geçmişlerine göre değerlendirdiğimizde Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin dışındaki mezunlara müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri hakkında destekleyici seminerler verilebilir.

* Ülkemizde okul öncesi eğitimin önemi gün geçtikçe artmakta ve fakülte mezunu öğretmenlerin ihtiyaca cevap verememesinden dolayı Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Mezunu öğretmenleriyle bu açık kapatılmaya çalışılmaktadır. Fakat bu durum müziğin çocuk gelişimi üzerindeki etkisi hakkında yeteri bilgi sahibi olmayan öğretmenlerin müzik etkinliklerine yer vermemelerini doğurmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının bu durumu göz önüne alarak fakülte sayısını artırması veya çocuk gelişimi ile ilgili bölümlerde müzik etkinliklerine yönelik uygulamalara daha fazla yer verilmesi önem arz etmektedir.

* Elde edilen bulgular doğrultusunda çocuklara öğretilecek bir çok kavramın şarkılarla daha kolay öğretilbildiği görülmüştür, bu doğrultuda öğretmenlerin Demografik Farklılıklarına bakılmaksızın şarkı reperturlarını genişletmeleri önerilebilir.

* Hizmet süresi 5 yılın üstünde olan öğretmenlere Müzik etkinliklerinin çocuk gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin, çeşitli destekleyici seminerler verilmelidir. Öğrencilere ront, oyun ve yaratıcı drama etkinlikleri yaptırılmalıdır. Çünkü okul öncesi çocukların gelişimine olumlu etkileri olan bu etkinlikler, çalgı, ritm ve şarkı öğretiminin bir parçası olarak; çocuklarda güven duygusu, kas gelişimi, yardımlaşma, paylaşma, disiplin, sorumluluk duygusu, hayal gücü ve insan sevgisi gibi olguların gelişiminde etkili olmaktadır. Fakat öğretmenlerin mezun oldukları bölümden kaynaklandığı düşünülen bu bilgi eksikliğinin öğretmenlere kazandırılması gerekliliği anlaşılmaktadır.

* Yapılan kaynak tarama çalışmalarında araştırmaya yön verecek okul öncesi müzik eğitimi ile ilgili Türkçe yayınların yetersizliği tespit edilmiştir. Bu bakımdan konu ile ilgili akademik yayınların arttırılması amacı ile araştırmacılar teşvik edilmelidir.

* Bayan okul öncesi eğitimi öğretmenlerine, müziğin çocuğun duygusal gelişimi üzerindeki etkisini anlatan çeşitli kurs ve seminerler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akay, H.G. (2000). *Çocuk gelişimi* (2. Baskı). İstanbul: Esin Yayınları.
- Akkaş, S. (1993). *Okul öncesi eğitimde müzik*. Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi.
- Altaş, B. (2006). *Anasınıfı öğretmenlerinin müzik eğitimine yönelik algıladıkları yeterlilikler ve müzik eğitimi ortamına yönelik düşünceleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Altınok, R. (1995). *Okul öncesi ve ilkökul müzik kitabı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Aral, N., Baran, G., Çimen, S. ve Bulut, S. (2001). *Çocuk gelişimi II*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N. ve Baran, G. ve Çimen, S ve Bulut, S. (2000). *Drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N. , Kandır, A. ve Yaşar, M. C. (2003) *Okul öncesi eğitim 1*. (2. Baskı). İstanbul: Ya-pa Yayıncılık.
- Artan, İ. (2001) "*Okul Öncesi Dönemde İşitsel Algının Geliştirilmesi*". *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Artan, İ. (1994) " *Okul öncesi dönemde müzik eğitimi ve etkinlik örnekleri*". İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Artut, P., Tarım, K. (2004). Okul öncesinde kubasık öğrenme uygulamaları: Toplama işlemine Yönelik bir uygulama örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 1-10.
- Arslan, A. (2005). *Müziğe başlarken*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Arslan, A. (2003), *Erken çocuklukta müziğin önemi ve şarkı öğretimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Arslan, A. (2005). *Müziğe başlarken*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Atabek, E.(1995). *Çocuklar büyükler ve tavşanlar*. (2.baskı). İstanbul: Altın Yayınları.
- Ayhan, Ş. (1998). *İlkokul öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi ile ilgili düşünceleri ve okul öncesi eğitimden beklentiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bacanlı, H. (2003). *Gelişim ve öğrenme*. (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bal, S. ve Artan, İ. (1995) *Seslerle tanışalım*. İstanbul: Ya-pa Yayınları Başal, H. A. (2007). *Gelişim ve psikoloji "Nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim?"*.(4.baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başaran, İ.E., (1992). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Başer, F.A. *Müziğin Okul öncesi dönemde çocuk gelişimine katkısı*. (2003). 02.12.2010. <http://www.ef.sakarya.edu.tr/dergi/efdergisayi8.pdf> Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı.Temel Bilimler Bölümü.
- Bayhan, S. P., Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*.ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Cambell, Don.(2002). *Mozart effect for children*. New York: Harpen Collins.
- Corman, L. (1988). *Psikanaliz açısından çocuk eğitimi*. (Çev. Portakal, H.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Çiravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Darıca,N.(2003) *Okul öncesi eğitimcileri için etkinlik dünyası uygulama kitabı*. İstanbul:Morpa Kültür Yayınları.
- Dikici, S. A. (2005) *Okul öncesi dönemde müzik eğitimi*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Erden, M. , Akman, Y. (2004) *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Arkadaş yayınları.
- Erkunt, N. (2000). *Okul öncesi eğitimi ile ilgili uygulamalı çalışmalar*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Edwards, R. (1996). *Children learn faster to the sound of music, new scientist*. (Çev.İTR ESKİOĞLU).

- Erdemli, M. (1995). *Bilkent üniversitesi erken müzik eğitimi programına devam eden 48-56 aylık çocukların müzik becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. Bilim Uzmanlığı Tezi, H. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Fidan, N. (1977), *Eğitimde yeni kavramlar ve ilkeler*. Ankara: Rehber Yayınevi.
- Gander, M.J ve Gardiner, H.W. (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev. B. O. GÜLER.). Ankara: İmge Kitapevi.
- Günay, E. ve Özdemir, M.A. (2003) *Müzik öğretimi teknolojisi ve materyal geliştirme*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Haines, B., and Gerber, L.L., (1992) *Leading young children to music*. New York: Macmillan Publishing Company. pp: 144
- İtr E. (2003). *Müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri*. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, 30 - 31 Ekim 2003, İnönü Üniversitesi, Malatya, Bildiriler, s.12-116.
- http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/IESkioglu_1.html Web adresinden 22 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Karasar, A. (2006) *Bilimsel araştırma yöntemi*. (17.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Laslo, N. (Mart 2004). Beynin ve ruhun gıdası müzik. *info Dergisi* 5, 25-26
- Meydan, S.(1984).*Okul öncesi eğitim semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2002). *Okul öncesi eğitim programı (32-76 Aylık çocuklar için)* Ankara: Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Mertoğlu, E. (2002) "*Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların ritim (tartım) algılamalarının incelenmesi*". Yayımlanmamış sanatta Yeterlilik Tezi İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. MEB. (2007) *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi, Çocuk Gelişimi Eğitimi*. Ankara.
- <http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/muziketkinlikleri2.pdf>. Web adresinden 28 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.

- Mohan, H. (2008). *Okul öncesi dönemde belirli günler ve haftalara yönelik şarkı ağarcığı ile ilgili öğretmen görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Oktay, A. (1985). *Okul öncesi eğitimi ve yaygınlaştırılması semineri 3*. İstanbul/Lefkoşe: Ya-Pa Yayınları.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. (4. Baskı), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Oktay, A., Zembat, R. ve Unutkan, Ö.P. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R. ve Polat-Unutkan, Ö. (2003). *Okul öncesi eğitim programı uygulama rehberi. ne yapıyorum? neden yapıyorum? Nasıl yapmalıyım?*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Ömeroğlu, E. ve Ersoy, Ö., Şahin, F., Kandır, A., Turla, A. (2003). *Okul öncesi eğitimde drama*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özdoğan, B. (2000). *Çocuk ve oyun*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Öztürk, A. (2004). *Okul öncesi eğitimde müzik*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öztürk, F. (2002). *Okulöncesi Müzik Eğitiminde Drama*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.
- Pamir, L. (1998). *Çağdaş piyano eğitimi*. İstanbul: Beyaz Köşk Yayınları.
- Raisner, J.C. (2002). *The effect of rhythmic music activities upon language acquisition with four-year-old children*. Temple University Doctoral Dissertation.
- Sun, M. (2001). *Eğitsel müzik öğretimi*. (3 Baskı). İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Sun, M. ve Seyrek, H. (2002). *Okul öncesi eğitimde müzik*. İzmir: Mey Müzik Eserleri Yayınları.
- Sükan, Z., Ulcay, S., Okman, G. (1978). *İstanbul okul öncesi programı; öğretmen klavuzu*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Şahin, E. (2005) *Öğretmen adayları ve öğretmenler için uygulama klavuzu*. Ankara: Anı Yayınları.

- Şahin, F. T. (2003). *Müziğin okul öncesi dönemde kullanılması*. Ankara: Kök Yayınları.
- Taşdemir, V. (1999). *Okul öncesi çocuklarda sanat eğitimi*. Marmara Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. (1. Basım). İstanbul: Ya- Pa Yayınları.
- Tufan, S. (2002). *Kültürler arası etkileşimde erken müzik eğitiminin önemi*. Uluslar arası Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetleri'nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi, Ankara.
- Tunalıoğlu, Ş. (2004). *İlköğretim okullarının ikinci kademe (6,7ve 8.) sınıflarda okutula müzik derslerinde yapılan düzenli çalgı ve ses eğitimi uygulamalarının, öğrencilerin müziğe ilişkin bilişsel, duyuşsal, psikomotor davranışları, müzik yaşantısı ve benlik saygısı üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bili Dalı Müzi Öğretmenliği Bilim Dalı İstanbul.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (1997) *Müzik eğitimi*. (2. Basım). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2002) "Çocuk ve müzik". *Çoluk Çocuk Aylık Anne Baba Eğitimci Dergisi*, Şubat, Sayı: 11
- Uçan, A., Yıldız, G., Bayraktar, E. (2001). *Müzik öğretimi*. Eskişehir: T.C Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ülgen, G. ve Fidan, E. (1984). *Çocuk gelişimi*. Milli Eğitim Basımevi, (2.basım), İstanbul.
- Ürfioğlu, A. (1989) *Bebeklik ve okul öncesi dönemde müziğin gelişimi ve eğitimi* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Yavuzer, H. (2000). *Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle ilk 6 yılı*. (12. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001) *Çocuk psikolojisi*. (25. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. (4.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, G. (2002). *İlköğretimde müzik öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Young, S. (1998). *Music in the early years*. Routledge Falmer, London, UK Yörükoğlu, A. (1992). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.

Web:(<http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/duygusalgelisim.pdf>). 22/10/2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: <http://www.cocukgelisim.com/okuloncesi.htm>. Web adresinden 05 kasım 2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: (<http://www.oalp.anadolu.edu.tr/> 07.11.2010) tarihinde edinilmiştir.

Web: (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html). 06.10.2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: <http://yunusemrecocukyuvasi.com/duygusalGelisim.html> 12.11.2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: (<http://www.ntvmsnbc.com/news/226394.asp>) 22.09.2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: (http://www.hamilebilgi.com/cocuk_ve_muzik.html) 20 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Eskioglu_1.html) 20.08.2010 tarihinde edinilmiştir.

Web: (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Eskioglu_1.html) 17.09.2010 tarihinde edinilmiştir.

EKLER

- EK-1:** Okul Öncesi Dönemde Müziğin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi*
- EK-2:** Kişisel Bilgi Formu*
- EK-3:** Ölçek Uygulama İzin Belgesi*

EK-1

**Müziğin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisinin
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik
Özelliklerine Göre İncelenmesi**

Sayın Öğretmenim,

Bu ölçek,Okul Öncesi Eğitimi Kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik olup, "Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminin,Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri" konulu bir araştırmaya yardımcı olmak amacıyla yapılmaktadır. Listelerde yer alan maddelerde doğru-yanlış cevaplar söz konusu değildir. Sadece sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize uygun bulduğunuz seçeneği (X) şeklinde işaretlemeniz beklenmektedir.

Lütfen ad-soyad yazmayınız.

Cevaplarınız araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler saklı tutulacaktır.

Değerli vaktinizi ayırarak yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla
Nimet UÇAR
Atatürk Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi
Müzik Öğretmenliği

Aşağıdaki sorularda, size en uygun düşen şıkta işaretleyiniz:	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç
1.Müzik,çocuğun hayatında önemlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Müzik,çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Müzik,çocuğun arkadaşlarıyla ve çevresiyle iletişim kurmasını sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Müziksel etkinlikler, çocukta utangaçlık duygusunu ortaya çıkartır.	( )	( )	( )	( )	( )
5.Müzik,çocuğun kendine olan güveninin artmasına katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
6. Grupla şarkı söyleme,çocukta paylaşma duygusunun gelişmesine katkı sağlar .	( )	( )	( )	( )	( )
7. Müzikli oyunlar,çocuğa toplu etkinlik yapma bilinci kazandırmada etkili değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
8. Çocuklara yeni bilgi kazandırmada müzik etkilidir.	( )	( )	( )	( )	( )
9. Müzik,çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
10. Müzik yoluyla öğrenilen bilgiler kalıcıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
11. Müzik Eğitimi yoluyla öğrenim kolaylaşır.	( )	( )	( )	( )	( )
12. Çocuklara yeni bilgi kazandırmada müzik etkili değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
13.Müzik,Çocuğun duygusal gelişimini olumlu yönde etkiler.	( )	( )	( )	( )	( )
14. Müzik,çocuktaki saldırgan tavırları engellemeye katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
15. Eğitsel müzik,çocuğa sevgi duygusunu kazandırır.	( )	( )	( )	( )	( )
16. Eğitsel müzik,çocuğa milli bilinç duyguları kazandırmada etkilidir.	( )	( )	( )	( )	( )
17. Grupla şarkı söyleme,çocuğun sesini doğru kullanmasına ve denetlemesine yardımcı olur.	( )	( )	( )	( )	( )
18. Çocuğun ritim tutarken düzenli ve düzensiz yaptığı hareketler,büyük kas gelişimini destekler.	( )	( )	( )	( )	( )

19. Çocuğun basit ritim araçları çalması ritim duygusunun gelişimine katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
20. Ritimsel çalışmalar, çocuğun el, ayak uyumunun gelişmesine katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
21. Çocuğun şarkı söylemesi veya şarkıya eşlik etmesi ritim duygusunu geliştirir.	( )	( )	( )	( )	( )
22. Çocuğun şarkı söylemesi veya şarkıya eşlik etmesi melodi duygusunu etkilemez.	( )	( )	( )	( )	( )
23. Çocuğun şarkı söylemesi, solunum kontrolüne katkı sağlar.	( )	( )	( )	( )	( )
24. Çocuğun ritim tutarken düzenli ve düzensiz yaptığı hareketler, küçük kas gelişimini destekler.	( )	( )	( )	( )	( )

EK-2

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

 Kadın Erkek

2. Mesleğinizle ilgili Eğitim geçmişiniz nedir?

 Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü mezunu Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi,
Eğitimi A.B.D. Mezunu. Eğitim Enstitüsü mezunu. Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul
Öncesi Öğretmeliği. Diğer (Belirtiniz).....

3. Öğretmenlik mesleğinizdeki hizmet süreniz

 0-5 yıl   6-10 yıl   11-15 yıl 16-20 yıl   21-25 yıl   26 ve sonrası

4. Hangi yaş grubunda öğretmenlik yapmaktasınız?

 5 Yaş 6 Yaş

Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim...

EK-3

ÖLÇEK UYGULAMA İZİN BELGESİ

T.C.
DERİNCE KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.41.06.19/311/
Konu : Nimet UÇAR

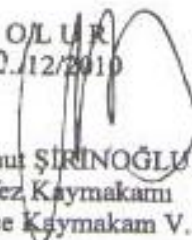
31.12.10 10852

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
DERİNCE

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bilimi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisi olan Nimet UÇAR, Müdürlüğümüze verdiği dilekçesinde, tez çalışması için İlçemiz Okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerine bir anket uygulamak istediğini bildirmiş olup, söz konusu istek Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Remzi TURAN
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
30.12/2010

Mahmut ŞİRİNOĞLU
Körfez Kaymakamı
Derince Kaymakam V.

ÖZGEÇMİŞ

Nimet UÇAR 9 Mayıs 1977 tarihinde Almanya'nın Münih kentinde doğdu. İlk, orta ve Lise öğrenimini Ağrı'nın Eleşkirt ilçesinde tamamladı. 1996 yılında Dicle Üniversitesi Almanca öğretmenliğini kazandı. 1999 yılında müziği çok sevdiği ve bu alanda daha verimli olacağını düşündüğü için Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik bölümünün açmış olduğu yetenek sınavını kazandı. 2003 yılında bölümden mezun oldu. 2005 yılında aynı bölümde yüksek lisans öğrenimine başladı. Aynı zamanda 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığının kadrosunda Erzurum'un Horasan ilçesinde bulunan Horasan Lisesi'nde göreve başladı. Ancak bulunduğu yerin Erzurum iline olan mesafesinden dolayı yüksek lisans öğreniminde aksamalar yaşandığı için devam edemedi. 2009 yılında çıkan öğrenim affıyla tekrar öğrenimine kaldığı yerden devam etti. Şu an halen Milli Eğitim Bakanlığı kadrosunda öğretmen olarak çalışmaktadır.